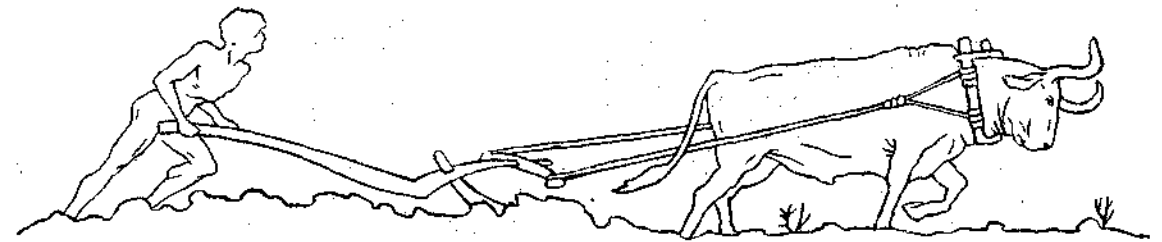

ΤΟ ΗΘΙΟΝ

ΥΠΟ Ι. ΟΥΪΣΛΕΡ

ΠΑΝΔΘΗΝΔΙΑ

ΕΤΟΣ 5' 31 Ο-
ΚΤΩΒΡΙΟΥ 1908

ΑΡΑΓΜΕΝΟΣ

Ανοίγω τὸ παράθυρόν μου. Καί με τὸ ἀνοιγμα, ὅταν νὰ ἦτο τὸ σύνθημα, ἀρχίζει μία ἐργασία σιγανή και περιεργή. Ἐξω ὅλα εἶναι σκεπασμένα με μιὰ γαλακτώδη ὁμίχλη, και ἀπὸ τὸν ἀμορφον ἐκείνον παρερχόμενον λευκὸν χυμὸν, ἀόρατοι χεῖρες τραβοῦν ἀριστερά, δεξιά, εἰς ὅλας τὰς διευθύνσεις, ὕφασμα διάτρητον και λεπτότατον, και μέσα ἀπὸ τὸ ξέσχισμα ἐκεῖνο ἀρχίζει νὰ ἀποκαλύπτεται ἐμπρὸς μου, εἰς σκηνὰς χωριστάς, τὴν μίαν κατόπιν τῆς ἄλλης, ἡ ἀγνωστος φύσις. Ὑστερα ἀπὸ τὴν θαλασσοταραχὴ ἀρχίζω νὰ γνωρίζω τὸ λιμάνι ποῦ ἀραξά.

Εἰς μίαν κίτρινην πλατειαν δροσερὰν ἀκόμη, χρωματισμοὶ διάφοροι ἀνάμικτοι κτυποῦν τὰ τὰ μάτια μου. Ἄνδρες βιαστικοὶ, ἀράπηδες με γαλάζιες γκελεμπιές, φάσματα ζωντανὰ, παρέρχονται εὐθύνα χρωματιστὰ ἀραπάκια, κόκκινα, πράσινα, εἰς ὅλα τὰ χρώματα κυλίσονται μέσα στὴν κίτρινην ἄμμον, ἐνῶ με σοβαρότητα και χάριν, με τοὺς ἀμφορεῖς εἰς τοὺς ὄμους, γυναῖκες φελλαγίνες, με μαῦρα ἱμάτια και μαλακά, και μαύρους πέπλους πλουσίους εἰς πτυχάς, ἐδῶ στέκονται ὡς ἀρχαῖα ἀγάλματα, σημεῖα εὐχάριστα, και παρακάτω εἰς μίαν μακρὰν γραμμὴν λυγεραὶ και εὐχάριστα, κόπτουν ἀμονικὰ τὸν κίτρινόν ἀέρα. Καί εἰς μίαν στιγμὴν νομίζεις πὼς ὅλα ἐκεῖνα τὰ ὄντα κινηθῶνται, τὸ ἓνα διώκει τὸ ἄλλο, και εἰς μικρότατον διάστημα μερικὰ ἄλογα ἀκόμη, τὰ τελευταῖα, τρέχοντα καμαρωτά, διακρίνονται εἰς τὸν ὄριζοντα, κλείοντα τὴν μικρὰν και σύντομον προωιὴν ἐκείνην ζωὴν.

Ἐνα ἀεράκι δροσερὸ σφριγῶν με παρέρχει ἔξω μακρὰν και με ἀφίνει στὴν ῥάχη ἐνὸς ξεροῦ βουνοῦ τῆς ἐρήμου. Σὲ λίγο θὰ με ὀδηγήσῃ καθισμένον στὰ γδαρμένα πέτρινα πλευρά του, μακρὰν πολὺ μακρὰν, και με τὸν φλύαρον σύντροφόν του, τὸν ἀνεμον, ποῦ τὸ κτυπᾷ ἀκατάπανστα, κάμνοντας νὰ πετιέται τὸ πέτρινο δέριμα του, κομματάκια, κομματάκια, ἀλλὰ και ποῦ δροσιζει στῆς κακὲς στιγμὲς τὰ πυρωμένα μέλη του, θὰ με ὀδηγήσῃ και θὰ με διηγηθῇ ἱστορίες και μυστικὰ τοῦ βουνοῦ, τοῦ ἡλίου και τῆς ἀμμουδιάς και τὰ κατορθώματα τοῦ μεγάλου ποταμοῦ. Θὰ με ἐξηγήσῃ πὼς ὅλα αὐτὰ μαζί γεννοῦν τὴν ἡρεμίαν. Καί θὰ με μνήσῃ εἰς τὰ περίπλοκα μυστήρια τῆς σιωπηλῆς και ἀμετακινήτου ἡρεμίας, ἡ ὁποῖα διαδέχεται κάθε πράξιν, κάθε κίνησιν, κάθε φαινόμενον και ἀμειλίτως και σιωπηλῶς ἐξαφανίζει κάθε ἴχνος, κάθε σημάδι, με τοὺς δύο μακροὺς και ξεροὺς βραχίονας τῆς τῆς ἄμμον και τὰ ἄσπιλα σύννεφα τοῦ ἐστερημένου μνήμης οὐρανοῦ τῆς Αἰγύπτου.

Ἀπέραντοι ἐκτάσεις ὁμοίμορφοι και ἀχαινεῖς ἀποκαλύπτονται ἐνώπιόν μου. Εἶναι ἡ ἐρημος ἡ βουβὴ και ἡ πεθαμένη. Καμμία κίνησις ζωντανὴ δὲν τὴν ταραττεῖ. Ὁ ἡλιος φωτίζει και θερμαίνει τὴν γυμνότητά τῆς διὰ τὸν ἀνεμον, τὸν μόνον ἐπισκέπτην τῆς. Καί αὐτὸς τραγοιδιστὴς ἀκούραστος και παιχνιδιάρης τὴν διατρέχει χαρούμενος, χαιδεύων και ἀπολαμβάνων τὴν διαρκῶς τρυφερὰν και παρθεναὴν ἐπιδερμίδα τῆς. Ἐπανέρχεται μὴ θέ-

λων να λησμονήση καμμίαν ζεστήν πτυχήν και υπερήφανος διά την απόλυτον κυριότητα αρχίζει να φωνάζη, να γίνεται προκλητικός, να θορυβή. Σε λίγο, οι κρότοι που κάμνει είναι τρομακτικοί και άγριοι. . . . Μέσ' τὸ τρομακτικὸν ἐκεῖνο περιβάλλον αἰσθάνομαι νὰ χάνω τὰς σκέψεις μου, νὰ ἀποβάλλω ἀπὸ πάνω μου μίαν πρὸς μίαν τὰς ιδέας μου, νὰ ξεχνῶ κάθε τρόπον ἀντιλήψεως, νὰ ἀποτινάσσω και νὰ ἀπογυμνῶ τέλος τὸν ἑαυτὸν μου. Μίαν αἰσθησὶν αἰσθάνομαι μόνον, τὸ πέτρινον χῶμα σὰν στῶμα μαλακὸ νὰ με λικνίσῃ και ἕνα ρεῦμα ἀέρος χαϊδευτικὸν νὰ περνᾷ ἀπὸ πάνω μου βιαστικὸ και νὰ με ἐλαφρώνῃ, ἐλαφρώνῃ, ὡς πού νὰ μὴν αἰσθάνομαι πλέον οὔτε τὸν ἑαυτὸν μου. . . . Πόσες ὥρες ἔμεινα ἔτσι; Πόσες ὥρες διήρκεσε ἡ προπαίδεια αὐτή; δὲν ξέρω. Ἄλλ' αἰσθάνομαι ἤδη μίαν ἡδονικὴν ἐλαφρότητα νὰ πετᾶω, και τὴν ζεστην τὴν ἀπολαμβάνω ἀπαράλλακτα ὅπως και ἡ φύσις, δίπλα μου. Ἀρχίζω νὰ βλέπω ὀλόγυρά μου ἐκστατικός, και ἐνῶ προσπαθῶ νὰ διακρίνω, νὰ δώσω εἰς κάθε τι πού βλέπω ἕνα ὄνομα, τὸ ὄνομά του, δὲν τὸ κατορθώνω, τὰ συγγέω διαρκῶς. Ἐνα βαθὺ αἰσθημα πιέζει τὴν ψυχὴν μου. Καὶ αἰσθάνομαι καλὰ πῶς τὸ αἰσθημα αὐτὸ εἶναι τραγοῦδι, ἕνα τραγοῦδι δικό μου, ὅπως διόλου ἀτομικὸ, καμωμένο ἀπὸ αἰσθηματά, πού ἐπὶ ὥρας τώρα ἡ ψυχὴ μου γεννοῦσε, μετατρέπουσα τὰς ἐντυπώσεις μου, και ὀλόκληρον τὴν φύσιν, εἰς αἰσθηματα. Καὶ τὸ τραγοῦδι αὐτὸ θέλει νὰ ἔβῃ εἰς μίαν κραυγὴν πάθους ἢ εἰς προσευχὴν ἀμαρτωλῆν.

Κάτω ἀπὸ τὸν ξερὸν βράχον, ἡ μικρὰ πόλις, ἕως τώρα ἀφαντῆ, λάμπει μέσα σὲ μιὰ μεγαλοπρέπεια ἀνήκουστη. Κέντημα διάτρητον τὴν σκεπάζει και λίθοι πολῦτιμοι, διαμάντια και ρουμπίνια μετέχοντα, τὴν σιγματοῦσαν σχηματίζοντες σχέδια διάφορα και ἀπαστραύπτοντες λάμψεις και ἀκτανάσματα χρυσᾶ, σὴν κορσεμένην ἀπὸ ζεστην ὀλόγυρα ἀτμοσφαῖραν. Καὶ ἡ ἀκτινοβολία αὐτὴ μετὴν φαιδρότητα και τὴν εὐθυμίαν τοῦ ἡλίου, πού ρωμαλέος και σφριγῶν σπεύδει νὰ ξεπνήσῃ ὀλόκληρον τὴν φύσιν.

Εἰς ἕνα βάθος, ὀμιχλώδες ἀκόμη, σειρὰ ἀπὸ φοίνικας πού ἔχουν χάσει τοὺς κορμούς των και ἡ κεφαλὴ των ζωντανὲς και εὐκίνητες φαίνονται ἀπὸ μακρὰ σὰν ναυτικὰ σήματα, ἀγγέλλει

διαφόρους διαθέσεις και θελήσεις τῆς σκεπασμένης ἀκόμη φύσεως. Πέραν μακρὰ φαίνεται ἡ θάλασσα σκοτεινὴ και μυστικὴ με γαλάζια κύματα. Οἱ φοίνικες ἀνακατόνονται μετὰ γαλανὰ νερά, χαρακωμένα με ἄσπρες γραμμὲς ἐδῶ και ἐκεῖ ἀπὸ τὰ ἄσπρα πανάκια τῶν καικιῶν. Καὶ ἡ Πυραμίδες, κατὶ κολοβὲς Πυραμίδες στακτερές, κάμνουν βαρῦες προσπάθειες νὰ βγάλουν τὸν ὄγκον τους ἔξω.

Μία καλύπτρα πυκνὴ χωμάτινῃ τὰ καλύπτει σὲ λίγο ὄλα, τὴν μακρυνὴν θάλασσαν, πού ἦτο ὁ Νεῖλος, ἡ ἔρημος και τὸ πράσινον κατάφυτον δασάκι τῶν φοινίκων. Ἐλαμψαν τὴν πρωϊνὴν χρωματιστὴν ζωὴν των και ὁ ἡλιος τακτικὸς και δουλειᾶς και τὰ ἔσπρωξε.

Κιτρίνισε και ἡ ἔκτασις αὐτὴ και ὁ ἡλιος γοργὸς ἔτρεξε βαθύτερα νὰ ξεπνήσῃ και ἄλλους τόπους. Πέραν μέσα σ' ἕνα ἐλαφρὸ πρασίνισμα, ἡ ἐπιλοιπὴ χώρα, ἡ ἐνδοξος χώρα τῶν μεγάλων Πυραμίδων ἀρχίζει νὰ ἐρχεται στὴ ζωὴ.

Μία παράδοσις λέγει πῶς αἱ Πυραμίδες εἶναι γυναῖκες μετὰ σάρκας και ὀστέα. Πολλὲς φορές, οἱ ἐπισκέπται τῆς ἐρήμου, ἔμποροι μετὰ καραβάνια των ἢ παλαιοὶ ἀναχωρηταί, οἱ ὑποπτοι αὐτοὶ σύντροφοι τῆς Ἐρήμου οἱ ἀνακατωμένοι εἰς ὄλας τὰς περιπαθεῖς ἱστορίας, εἰς τὰς ντροπαλὰς ὥρας τῆς Αὐγῆς τὰς ἀντίρυσαν μετὴν ἀνθρωπίνην μορφήν των, ἀμερίμους στὴν πρωϊνὴν δρόσον, νὰ κάμνουν τὴν τοαλέταν των. Τὰς εἶδαν ὅμως ἀπὸ μακρὰ και δὲν ἐσταμάτησαν νὰ καλοῖδοῦν φοβούμενοι τὴν ὀργὴν τοῦ ἀνδρειωμένου και ζηλιῶν ποταμοῦ, τοῦ ἀγαπητικοῦ των. Ξέρουν πολὺ καλὰ οἱ κάτοικοι τῶν περιχώρων και ὄλας τῆς ζεστῆς Αἰγυπτιακῆς γῆς, πόσον ὁ μέγας Θεὸς και μεγαλοπρεπῆς ποταμὸς Νεῖλος εἶναι περιποιητικὸς και γλυκομίλητος πρὸς τὰς γυναῖκας. Ἀπὸ χρόνια παλαιά, πού δὲν τὰ θυμάται ἡ ἱστορία, κατ' ἔτος τὰ πράσινα και ὀρυζιτικὰ νερά του ἐδέχοντο τακτικὰ σπαρταρίζοντα τὸ εὐσεβὲς ἀφιέρωμα τῶν κατοίκων, τὴν πιὸ ὀμορφὴν κόρη τῆς χώρας. Τὴν ἔκαινε στὴν ἀγκαλιά του και ἔφευγε βιαστικὸς, εὐχαριστημένος και μὲ ὄλα ταῦτα ἀπειλητικὰ, περῶν διὰ μέσου τοῦ φοβισμένου ποιμνίου του, πού γονατισμένο μετὰ τὸ πρόσωπον ἀγγίζοντας τὴν γῆν, περίμενε τὴν διάβασιν του στὰς δύο τους ὄχθας. Ἀφ' ὅτου ὅμως τοῦ ἔκοψαν τὴν προσφορὰν, σκνθρωπὸς

ὁ Θεὸς ἐπισκέπεται τώρα μετὰ περισσότερον πάθος διπλοῦν, ἀγάπης και ἐκδικήσεως, τὰς τρεῖς πιστὰς του ἐρωμένας, τὰς εὐσώμους και λυγερὰς Πυραμίδας.

Και διηγοῦνται πάλιν μετὰ φόβον και δέος εἰς τὴν ψυχὴν οἱ ἀνθρωποι τῆς Ἐρήμου, τὰ ἡρωικὰ κατορθώματα και τὰς προσπαθείας, πού καταβάλλει ὁ Νεῖλος νὰ φθάσῃ ἐγκαίρως εἰς τὸν τόπον τῆς συνεντεύξεως πρὶν ἀκόμη δύσῃ ὁ ἡλιος. Ἄγριος και φοβερὸς πηδᾷ χώρας ἀμετρήτους, πλακῶνει κάθε ἐμπόδιον πού τοῦ παρουσιάζεται, και ὅταν φθάσῃ ὕστερα ἀπὸ δρόμους και δρόμους ἀκούραστος εἰς τὴν καρδιὰν τῶν ἐρημῶν, ἀναγκασμένος νὰ περάσῃ ἀπ' ἐκεῖ, νὰ ὑποστῇ τὰς ζεστὰς περιπτύξεις των, μουνγγρίζει και ἀπειλεῖ νὰ μὴν τοῦ καταπιῶν τὴν ὀρμήν, νὰ μὴν τοῦ ροφήσουν τὸ σφρίγγος ἢ διψασμένες και καταξερὲς κίτρινες στρίγγλες. . . . Ὁ μέγας του φίλος ὁ ἥλιος περιμένει ν' ἀκούσῃ ἀπὸ μακρὰ τὸν κουρασμένο και φαρδὸν ἀνασασμόν του διὰ νὰ δύσῃ. Ἄλλ' ὅταν ἀργήσῃ τοῦ ἐπιφυλάττει τότε τὰς ἐκτεταμένας ἐκείνας καταπόρφυρας δύσεις, αἱ ὀποῖαι ὑπομονητικὰ τοῦ φέγγουν τὸν δρόμον εἰς μίαν σιωπηλὴν και μεγαλοπρεπὴ ἀποθέωσιν, ἀνταξίαν τοῦ Θεοῦ, διακριτικὰ ἀποσυρόμενα, και τὸν ὀδηγοῦν εἰς τὸν τόπον τῶν ἐρώτων του. . . .

Ὁ ἥλιος ἔκαμε τὸν γῦρον του και τὸ πρῶτὸ διερχόμενος ἀπ' ἐκεῖ πονηρὰ, πρὶν φύγῃ, τραβᾷ μερικὰ παραπετάσματα νὰ ἰδῇ. Εἶναι τὸ πρῶτον φῶς. Καὶ ἀπὸ τὴν χαριτωμένην ἐκείνην κίνησιν τοῦ ἡλίου μία μαγεῖα, μία ἀπόλαυσις περιχύνεται ὀλόγυρα, προσερχομένη, ἀπὸ τὴν ἐντύπωσιν χρωμάτων, τῆς πραγματικῆς αὐτῆς ζωῆς τῶν ὄντων, ὅπου εἶναι πνιγμένα μέσα ἢ κυφοροῦνται διάφορα μορφαί και παραστάσεις, αἱ ὀποῖαι ἀργότερον θὰ πάρουν ὑπόστασιν. Ἀμελῶς και μετὰ νωχέλειαν αἱ Πυραμίδες ἐγείρονται ἀπὸ τὸν ὕπνον. Καὶ ἐνῶ ἀκόμη τεντώνονται, ἀφίνοῦν νὰ φαίνωνται εἰς θελκτικὰς και γοητευτικὰς κινήσεις και στάσεις τῶν λυγερῶν σωμάτων των, τὰ κοκινωπά, ὀρόδοχα, τρέμοντα και τὴν πρωϊνὴν δρόσον, ντροπαλὰ σάρκα μετὰ τῶν περιτυλιγμένων και μερδευμένα ἀκόμη μέσα στοὺς ἐλαφροὺς και ἀερώδεις πέπλους τῆς λευκοφαίου, ψαράς ὀμίχλης.

Ἦδη τὸ πᾶν ἐξπνήσεν. Ὁ ὀφθαλμὸς τρέχει πλέον ἐλεύθερος μακρὰ, και ὅ,τι συναντᾷ εἶναι σφριγηλόν, πλήρες ζωῆς, ἔτοιμον πρὸς

κίνησιν. Ἄπειροι καταρράται, πηγάζοντες ἀπὸ τὸν ὀυρανόν, ρίπτουν τὰς φλογερὰς και χρυσὰς ἀκτίνας τοῦ ἡλίου εἰς τὴν ὀργῶσαν φύσιν. Ἐνας βαρῦς ρυθμικὸς παλμὸς δονεῖ κουραστικὰ τὸν ἀέρα. Εἶναι ὁ δύσκολος ἀνασασμὸς τῆς φύσεως, ἡ ὀποῖα μετὴν ἐμφάνισιν τῆς κούλας ἀρχίζει νὰ ἐνταφιάζεται μέσα εἰς μίαν ἀποτυφλωτικὴν σκόνην ἀφανείας, σιωπῆς και ἡρεμίας. Ἀρχίζει ἡ ἐπικράτεια τῆς μυστηριώδους θεᾶς, τῆς ὀποῖας τὸ ὀμοίωμα εἶναι στημένο πέραν εἰς τὴν Ἄμμον, καθισμένο μετὰ τοὺς γλουτοὺς εἰς τὴν κορυφὴν ἐνὸς διψασμένου βράχου. Πιέζει βαρῦν τὴν Αἴγυπτον, ἀφίνοῦσα μετὰ τὸν παλμὸν τῆς ζωῆς, ἐξαφανίζουσα ὅμως τὴν θορυβώδη ζωὴν μετὰ τὴν ἀποπνυκτικὴν καλύπτραν τῆς ἡρεμίας, τῆς ἀποτυπωμένης εἰς τὸ πρόσωπόν της.

Ἐνα σύμβολον μόνον ἔμπορεῖ νὰ δώσῃ ἰδέαν τῆς ἡρεμίας αὐτῆς, νὰ ἐκφράσῃ τὸ αἰσθημα ἐκεῖνο τῆς ἀκλονήτου και ἀμετακινήτου ἡρεμίας, ὁ Τάφος. Ἡ ψυχὴ μας μένει ἀτάραχος, δεσμία, παραδεδομένη εἰς δύσκολον και μερδευμένην ἐργασίαν σκέψεων, εἰς τὴν ἀπόλαυσιν τῆς φύσεως ἀφοῦ πρῶτα αὐτὴ ὑποστῇ μυρίας μετατροπὰς. Καὶ μὲ ὄλα ταῦτα ὄλα ὀλόγυρά μας στέκουν ἀκίνητα σὰν νὰ τοὺς ἐξηλείφθη πᾶν ἔγνος ζωῆς, ὑπάρξεως. Τὸ πᾶν γύρω μας εἶναι τάφος. Ζῆ τὴν ζωὴν τῶν Τάφων. Αἱ ἐπίπεδοι στέγαι τῶν οἰκιῶν ἀπέναντι κερτοῦνται, και ὀλίγον κατ' ὀλίγον μετασχηματίζονται εἰς θόλους μυστικὸς κρύπτοντας ζηλοτύπως ἐκεῖ μέσα τὰς ζωὰς. Μεταβάλλονται εἰς τάφους μετὰ τοὺς μακροὺς θόλους, ἀπ' ἐκείνους πού ἀπαντᾷ κανεὶς παντοῦ εἰς τὴν Αἴγυπτον, τοὺς τάφους τῶν Ἀράβων καλιφῶν. Τὸ δάσος τῶν φοινίκων, μακρὸ και ἐκτεταμένο ὀμοιάζει μετὰ πεθαμένο στρατὸν ἀπαρτιζόμενο ἀπὸ μούμης. Οἱ κτυπητοὶ λευκόστικτοι και ὀλόρθοι κορμοὶ των φέρουν μετὰ τὴν αὐτὴν ἀπάθειαν και ἀταραξίαν τὸ φύλλωμα των, ὅπως και τὰ ἀκαμπα και νεκρωμένα κορμιά τῶν μουμιῶν φέρουν τὰ ἄλλοτε ὀμοιώματα τῆς ζωῆς, τὰ πρόσωπα των. Ἄλλ' ὄ τοῦ θαύματος! Μόνον αἱ Πυραμίδες, οἱ ἀληθινοὶ αὐτοὶ Τάφοι, ὄγκοι νικηταὶ τοῦ χρόνου, κερδίσαντες εἰς τὴν πάλιν τὴν ἀθανασίαν, λὲς και εὐγνωμονοῦν διὰ τὸ αἷμα και τὸν χρυσόν, πού ἐχύθη πρὸς ἀνέγερσιν των, δείχνουν σημεῖα ἀληθινῆς ζωῆς, προσπαθοῦσαι νὰ τὴν μεταδώσουν και εἰς τὰς ψυχὰς τῶν ἰδρυτῶν των, τῶν ὀποῖων τὰ σώματα αἰῶνας τώρα τὰ ἐφύλαξαν και αἰῶνας ἀκόμη θὰ φυλάξουν. . . . Στριφογυρίζουν χαριεντιζόμε-

ναι με τὸ φῶς. Δανείζονται μεταλλικὴν ἐλαστικότητα ἀπὸ τὴν θερμότητα του. Καὶ εἰς τὸ τραλλὸ αὐτὸ παιχνίδι χάνουν τὸ κυριώτερον σχῆμα των, τὸ τελευταῖον ἔχον τῆς πραγματικότητός των. Καὶ με δόξαν κόνων χαλυβδίνων, ὄλονεν μετασχηματιζομένων, λεπτόνουν λεπτόνουν καὶ ἀνέρχονται, ποῦ καὶ ποῦ χανόμενα σ' ἓνα κίτρινο γρίζο, ὑποτιθέμενα μόνον ὅτι εἶναι ἐκεῖ, ἀπὸ τὰς μεταλλικὰς των λάμπεις. Ἀνέρχονται σὰν νὰ θέλουν νὰ φθάσουν τοὺς οὐρανοὺς, λόγχοι λυγεραὶ καὶ ὀξεῖαι, καὶ νὰ τὸν τρυπήσουν. Ἡδὴ ἢ μία ἐκάθη ὑψηλὰ καὶ ἔμειναν δύο.

* * *

Ἴδου δὲ τί ἄλλο ἐμάζευσα ἀπὸ τὰς ἄλλας κινήσεις τὰς πραγματικὰς μέσα εἰς τὸν λουτρόν ἐκεῖνον τοῦ θάμβους καὶ τοῦ φωτός.

Ἀπαθὴς ἢ ἄμμος ἐκτείνεται πλατῶς ἀτελείωτη. Εἰπάλωσε μακρὰ τὴν ἀπέραντη ἔκτασιν της καὶ κοιμισμένη κουφὴ καὶ ἀμίλητη, ἀπολαμβάνει τὸν ἥλιον. Μονομιᾶς ὁμως χάνει τὴν ἔκτασιν της, κόπτεται ἀποτόμως εἰς δύο. Μιὰ ἄλυσσος μακρὰ ἀπὸ καμῆλες— πῶς ξεφύτρωσε ἐκεῖ, κανεὶς δὲν τὸ ἐνόησε— τὴν χωρίζει ἀρμονικὰ εἰς δύο. Μέσα εἰς τὸν ἥλιον τῆς ἐρήμου τὸ σχῆμα των παίρνει θαυμασίαν διαύγειαν, χάνουν ὅτι ἄλλο τὰς ἐξακτῆριζε, καὶ μόνον αἱ κινήσεις των αἱ ὁμοίομορφοι καὶ σταθεραὶ, ἐπαναλαμβάνόμενα, σὰν ὄγκοι θαλάσσιοι προσεγγίζοντες καὶ πάλιν ἀπομακρυνόμενοι, φαίνονται ζωηραὶ καὶ εὐδιάκριτοι. Ἐξηφανίσθη τὸ πραγματικόν, τὸ αἶτιον, καὶ ἔμεινε μόνον ἡ ρυθμικὴ κίνησις μετὰ τὸ σχῆμα. Ἐνας ζωντανευμένος κυματοειδὴς διάκοσμος ξαπλωνόμενος νὰ κεντήσῃ τὴν κίτρινην ἄμμον, νὰ τὴν στολίσῃ.

Ἐξαφνα μία ἀληθινὴ ὀπτασία ἐτάραξε τὴν ἡσυχίαν τῆς ψυχῆς μου. Μία μαύρη λιτανεῖα με φλάμπουρα καὶ μαῦρες σημαῖες, ἓνα κομμάτι ζωῆς ἀπὸ τὴν ἄλλην ζωὴν, διέρχεται σιωπηλὴ ἀνάμεσα ἀπὸ τὰς στενὰς διόδους τοῦ κίτρινου βουνοῦ. Ἀνέρχεται καὶ κατέρχεται. Μιὰ χάνεται στὸ γύρισμα τοῦ δρόμου καὶ ὕστερα πάλιν ἐμφανίζεται πολυπληθεστέρα καὶ βιαστικῆ, ἐνσπείρουσα εἶγος καὶ φόβον. Παρατηρῶ, ὅσα βλέπω κρατοῦν τόσον ἀπὸ τὴν ἀλήθειαν, ὥστε νὰ τονίζεται καθαρὰ μόνον τὸ σχῆμα των, αἱ ἐλαφραὶ καὶ μαῦραι ψυχαὶ, αἱ σιλονέται τῆς πραγματικότητος. Καὶ αἱ κινήσεις των ἔχουν τόσον ἀπὸ τὴν ζωὴν, ὅσον μακρόθεν δρώμενα τὰ πετάματα τῶν πουλιῶν καὶ αἱ χαρακτηριστικαὶ

κινήσεις φρικώσεως θαλάσσης, τῆς ὁποίας δὲν ἀκούομεν τοὺς κρότους.

Καὶ ἡ συνοδεία ἐκείνη τῶν Ἀράβων, μετὰ τῆς μαῦρες καὶ χροσῆς σημαῖες, ὅτι μεγαλοπρεπὲς μέσα εἰς τὴν ἐρημον, καὶ τῆς μαῦρες γκελεμπίες, ὁμοιάζει μικρογραφίαν μεσαιωνικῆς φαντασίας, ὅπου ἐκπληκταὶ αἱ ψυχὰ εἰς τοὺς ἤχους τῶν σαλπῆγων, ξετρελαμένοι ἀλλ' ἀφωναί σὰν πρόβατα ἐν πανικῶ, συμαζόνονται ὄλονεν πληθυνόμενα καὶ μοιραίως πορευόμενα εἰς τὸν τόπον τῆς Κρίσεως.

Καὶ ἡ ἡρεμία ἢ ἀτάραχη διεδέχθη καὶ τὴν διάβασιν αὐτὴν, τὸ καλογερικὸν ἐκεῖνο ὄραμα.

* * *

Κάτω εἰς τὸν δριζόντα, μέσα σ' ἓνα θαμβὸ οὐρανὸν χροῶμα σταμάτησε ὁ ποταμὸς νὰ συνομιλήσῃ μετὰ τὸν ἥλιον. Ἡ μαγευμένη ἀκτίνος του τὸν ἤγγισαν. Καὶ σὲ λίγο δὲν ἐφαίνεται ἄλλο παρὰ μιὰ ἀσημένια γραμμὴ, ἓνας οὐράνιος δρόμος στρωμένος μετὰ ἀργυρον. Ὀλόγυρα ἢ φύσις προησθάνθη φαίνεται κατὰ καὶ περιεργῆ συνεσφίχθη εἰς μαῦρα σημεῖα εἰς τὸ πλατύτερον μέρος τοῦ ποταμοῦ, πραγματικὴν ἀργυρᾶν πλατεῖαν ἀπαστρέπτουσαν. Ἐξαφνα ἓνα σύννεφο ἐπλησίασε, κάθησε στὴ γῆς καὶ ἀρχίνησε νὰ ἀκτινοβολῇ. Ἐβίχθη σπινθῆρας ἀπειρους σὰν τὸ φῶς τῶν ἀστέρων, κ' ἀπὸ κάθε σπινθῆρα μιὰ ἀσπρη πεταλοῦδα ξεπετιούνταν. Ἄνοιγε τὰ πτερὰ καὶ γλιγορῶτα χανόταν ἀπὸ τὸ ἄλλο μέρος. Ἐσφῆρτωσε τὸ ἐλαφρὸν τοῦ φορτίου τὸ σύννεφο, τινάχθη, ξετύλιξε τοὺς πέπλους του καὶ πέρασε καὶ αὐτὸ νὰ κρύψῃ στὰς πτυχὰς του τοὺς χαριτωμένους ὑποκριτὰς. Καὶ ἡ ὄνειρῶδης παράστασις τῶν λάμπειων τοῦ ἀσπρου φωτός ἀρχίνησε.

Μιὰ μιὰ ἢ πεταλοῦδες ἐπανερχονται, ἀλλὰ δὲν εἶναι πλέον πεταλοῦδες. Κύνκοι ὑπερήφανοι καὶ κορδωμένοι μετὰ τὸ κατάλευκο πτέρωμα των σηκωμένο, σὰν νὰ σέρνουν ἄρματα πτερωτὰ μετὰ ὕψος σοβαρὸν, γλιστροῦν στὴν ἀργυρᾶ πλατεῖα, πλησιάζουν, ζητοῦν νὰ πάρουν τὴν κατάλληλον θέσιν, κινοῦν τὸν καιμὸν, τινάζουν τὰ πτερὰ, καὶ ἓνας ἓνας ἱπότες ἐλαφροὶ καὶ χαριτωμένοι ἀραδιάζονται γιὰ τὸ ὁμορφο παιχνίδι, τὰ κονταροχτυπήματα. . . Πολλὰ φορὲς ὁ ἥλιος μετὰ τὰς ἀντανάκλασις του ἔδειξε μακρὰ τὴν αἴγλην τῶν ὄπλων, καὶ κατὰ ζεστὰς φωτισμένες δονήσεις τοῦ ἀέρος ἀνήγγελλαν τὰς νίκας καὶ τὰς ἐκπλήξεις τοῦ συναγμένου ἐκεῖ κάτω πλήθους. . . Τὰ παιχνίδια ἐτελείωσαν, πῆραν τὰ ἐλαφρὰ καραβάνια

τὸ φορτίον τους, καὶ ὁ μικρὸς στόλος μετὰ μιὰ ἐπιτήδεια στροφή χαιρετῶντας τὸ θαμβωμένο πλήθος, κάθησε γλιστροῦντας στὸν ἀσημένιο δρόμο.

Μιὰ φρικίασις διέτρεξε τὴν ἔως τότε ἀκίνητοῦσαν φύσιν. Ὅλα ξυπνοῦσαν, ἐτίναξαν τὸν λήθαργον ἀπὸ πάνω των καὶ ἓνα ἓνα ἐπανερχόντο εἰς τὴν ζωὴν. Ἐπρόφθασεν ἡ δύσις καὶ καθάριζε τὸν δρόμον. Μιὰ γαλανὴ θάλασσα τὰ ἐκάλυψε πάλι. Τὸ χροῶμα της γινόταν βαθύτερο, καὶ σὲ λίγο τὸ πᾶν ἐφαίνετο σὰν νὰ ἦτο φρεσκοβαμμένο μ' ἓνα πυκνοσκοῦρο γαλάζιο.

Ἐνα σύννεφο, ἴσως τὸ ἴδιον τὸ πρωιπερινό, ξεχάσθηκεν ἐπάνω ἀπὸ τὸν Νεῖλον. Φαινόταν σὰν νὰ ἐπερίμενε ν' ἀνταμώσῃ μιὰν οὐρανομήκη στήλη καπνοῦ, ἀχνῆς, ποῖος ξέρει; οἰὰ ποῦ ἐφευγε ἀπὸ τὴν γῆ. Τὴν ἀρπαξε στὸν ἀέρα, καὶ στὸ συναπάντημα ἄλλαξε μορφή.

Σὲ λίγο ἐπάνω ἀπὸ τὸν ποταμὸν, ἓνας ἀετὸς μετὰ ἀνοιγμένα τὰ πτερὰ ἀκίνητος κρατοῦσε σφικτὰ μιὰ μακρὰ μορφή, δυσκολοδιάκριτη μέσα στὸ ἐλαφρὸν σκότος. Τὴν φιλοῦσε στὸ στόμα καὶ τὴν ἀπεχωρίζετο.

Βηρυττός

ΚΩΝΣΤ. ΜΑΚΡΗΣ

Α Π' ΤΑ ΠΑΡΑΘΥΡΑ ΜΟΥ

I

Μετὰ τὸ ἰσκιωμένο δειλινὸ, ποῦ σβύνει τὸ τραγοῦδι
Στὴ φυλλωσιά, μετὰ τὴν ὄρουσιν, ποῦ πίνει τὸ λουλοῦδι,
Καὶ μετὰ τὸν μπάτη, ποῦ λυγᾷ τὰ σιάγνα τὰ χρυσαῖα
Καὶ μετὰ ἀπ' τὴν μισόκλειστος τις γρίλιες μου φουσᾷ,
Στὸ ρημωμένο πύργον μου, ποῦ γιὰ στολίδι μόνον
Ἐχει τὸ μαῦρον τὸν κισσὸ καὶ τὸν κρυφὸ μου πόνον,
Ἐσένα πάντα καρτερῶ! . . . Μὰ ὡς πότε πειὰ γυρομένη
Ἡ πόρτα μου στὸν ἄνεμο, θεὰ χτυπᾷ θλιμμένη!

II

Μέσα στὸ δάσος ἢ νοτιὰ φουσαεὶ μ' ἀνατριχίλα!
Τὸ πάτημά μου σέρνεται στὰ κίτρινα τὰ φύλλα!
Τὰ δέντρα τὰ πονετικὰ στὸ διάβα μου θλιμμένα,
Τὰ φύλλα τους στὸ μέτωπο μου ὀχτρον μαρμαρένα.
Καὶ σβύνει τὸ φθινόπωρον κ' ἐγὼ μαζί του κλαίω,
Καὶ περπατῶ μονάχος μου στὴν ἐρημιὰ καὶ λέω:
Τί θὰ μαζέψω σοῦ βορρηῆ τὴν πρώτη ἀνατριχίλα;
— Ἀνεμοσώριαστα στὴ γῆ καὶ πατημένα φύλλα!

ΑΛΕΞ. Δ. ΦΩΤΙΑΔΗΣ

ΓΕΛΟΙΟΣ ΘΕΣΜΟΣ

Είναι αναγκαίον νὰ σημειώσω εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς, διὰ νὰ μὴ σκανδαλισθῇ τῶν Ἑλλήνων ἀναγνωστῶν τὸ φιλόπατρι, ὅτι ὁ θεσμός, περὶ οὗ κατωτέρω ὁ λόγος, δὲν ἀνάγεται εἰς τὴν τάξιν ἐκείνων, ὑπὲρ τῶν ὁποίων κόπτονται αἱ ἐκείνοτε ἀντικοιτευσεῖς τῆς ἑλληνικῆς Βουλῆς. Οἱ θεσμοὶ ἄλλως τε ἐκείνοι εἶναι ἱεροί, γελοῖος δὲ ἴσως εἶναι μόνον ὁ τρόπος καθ' ὃν ἐπαγγέλλονται τοὺς ἀγρόπνους φρουροὺς αὐτῶν οἱ τῆ κακοτροπία τῆς Μοίρας καταδικασμένοι νὰ διατελοῦν ἐπὶ τινὰ χρόνον ἔξω τοῦ κυβερνητικοῦ νυμφῶνος.

Ἐνταῦθα πρόκειται περὶ ἑνὸς τῶν ἀστόχων ἐκείνων ἐθίμων, τὰ ὁποῖα αἱ κοινωναὶ ἐπινοοῦν ἢ παραλαμβάνουν ἀβασανίστως παρ' ἄλλων πρὸς ἐξυπηρέτησιν δῆθεν μᾶς κοινωνικῆς ἀνάγκης, πραγματικῶς δὲ πρὸς ἀσυνείδητον ἐπαύξησιν τῶν ποικίλων δεινῶν, τὰ ὁποῖα μαστίζουσι τὸ τάλαν γένος τῶν μερόπων ἀνθρώπων, ἀφ' ἧς ἐποχῆς τοῦτο περιεφρόνησε τὰ πλεονεκτήματα τοῦ φυσικοῦ καὶ ἐνεκοιλώθη τὰ ἐπίπλαστα ἀγαθὰ τοῦ κοινωνικοῦ βίου.

Πρόκειται ἀπλούστατα περὶ τοῦ θεσμοῦ τῆς μονομαχίας, τοῦ ὁποίου ἢ θαυματουργὸς δύναμις συνίσταται — κατὰ τὴν ἀντίληψιν τῶν θιασωτῶν του — εἰς τὸ νὰ ἀποπλύνῃ τις διὰ τῆς χρήσεως ὄπλων καὶ αἱματοχυσίας τὸν εἰς τὴν τιμὴν αὐτοῦ διὰ μᾶς πράξεως ἢ φράσεως ἢ συμβολικῆς παραστάσεως ἢ σκανδαλώδους μορφασμοῦ ἢ περιφρονητικῆς κινήσεως προσεγγόμενον ὄπλον!

Ὅσον λυπηρὰ εἶναι ἡ διατήρησις τοῦ ἀνοήτου τούτου ἐθίμου ἐν Ἑσπερία, τόσον γελοία εἶναι ἡ χρῆσις αὐτοῦ παρ' ἡμῖν, οἵτινες παρελάβομεν αὐτὸ ἀλλαχόθεν, χωρὶς νὰ λάβωμεν τὸν κόπον νὰ ἐρευνήσωμεν ἂν συμβιβάζεται πρὸς τὸν χαρακτήρα, τὰς ἀρχὰς καὶ τὰς παρθένους ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ συνηθείας τοῦ ἡμετέρου λαοῦ.

Ἄλλ' ἢ τὰς ἐλαφρὰς ἡμῶν πράξεις διακρίνουσα κατὰ τοὺς τελευταίους μάλιστα χρόνους ξενομανία ἔχει θαμβώσει ἡμᾶς εἰς τοιοῦτον βαθμόν, ὥστε νὰ νιοθετῶμεν τυφλοῖς ὄμμασι πᾶν ἔκφυλον προῖον καὶ πᾶσαν νοσηρὰν ἀρχὴν τοῦ ἀνισορρόπου δυτικοῦ πολιτικοῦ, ἀρκεῖ νὰ ἀδυνατοβάλωμεν εἰς ἡμᾶς αὐτοὺς τὴν ἰδέαν ὅτι οὕτω πράττοντες προδίδομεν εὐγένειαν ψυχῆς καὶ χαρακτῆρος μεγαλείου.

Τὸ ἐθίμον τῆς μονομαχίας — ἢ Duellsitte ἢ μᾶλλον Duellunsitte ὡς χαρακτηριστικώτατα ἀποκαλοῦσιν αὐτὸ οἱ Γερμανοὶ — ἔχει βαθεῖας τὰς ρίζας εἰς τὴν ἱστορίαν τῶν βορείων λαῶν, διὰ τοῦτο δὲ καὶ ἡ κατάργησις αὐτοῦ, ἔξακουμένον συνεχῶς ἐπὶ δύο σχεδὸν χιλιετηρίδας, ἀπέβη ἀδύνατος, παρὰ τὰς καταβαλλομένης ἐσχάτως μάλιστα συντόνους προσπάθειας.

Ἡ μονομαχία ὑπῆρξεν ἀνεκαθεν μία τῶν θεμελιωδῶν διατάξεων τῆς ἀγράφου δικονομίας τῶν βορείων λαῶν. Πᾶς μὴ δυνάμενος ν' ἀποδείξῃ δι' ἄλλων μέσων τὴν ἰδίαν ἀθωότητα ἢ τὸ νόμιμον τῶν ὑπ' αὐτοῦ προβεβλημένων ἀπαιτήσεων ἐνώπιον τῶν δικαστῶν, εἶχε τὸ δικαίωμα νὰ καταφύγῃ εἰς τὰ ὄπλα, ἔνθα διὰ τῆς ὑπερισχύσεως αὐτῶν καταδείξῃ τὴν ἀδικίαν τοῦ ἠττωμένου ἀντιπάλου.

Ὁ θεσμὸς οὗτος, ὡς καὶ ὁ κατόπιν ἀναπτυχθεὶς θεσμὸς τῆς θεοκρισίας (Gottesurteil) ἐβασίλειον βεβαίως ἐπὶ τῆς θρησκευτικῆς ἀρχῆς ὅτι ἡ δικαιοσύνη τῶν θεῶν οὐδέποτε θὰ ἐπέτρεπε τὴν ὑπερίσχυσιν τοῦ ἀδίκου εἰς τὴν πάλιν.

Ἐννοεῖται οἰκοθεν ὅτι παρὰ τὴν ὠραία ταύτην βᾶσιν, μετ' ἰδιαίτερας πάντοτε προθυμίας ἔκαμνον χρῆσιν τῆς διὰ μονομαχίας ἀποδείξεως οἱ ἀισθανόμενοι ἀκμαῖας τὰς σωματικὰς δυνάμεις, ἀδιάφορον ἂν ἦσαν ἀδικοῦντες ἢ ἀδικούμενοι. Φαίνεται δὲ ὅτι ὁ θεσμὸς οὗτος ὑπῆρξεν Ἰνδογερμανικὸς, διότι ἔχνη αὐτοῦ ἀνευρίσκουσι κατ' εἰκασίαν μὲν ἐν τῷ ἑλληνικῷ, ἀσφαλῶς δὲ ἐν τῷ ἀρχαίῳ ῥωμαϊκῷ δικαίῳ, τοῦ ὁποίου τὰ κατὰ τὴν διεκδίκησιν τῆς κυριότητος ἐν χρήσει σύμβολα, ὡς ἐπὶ παραδείγματι ἡ vindicta καὶ ἡ πανηγυρικὴ δῆλωσις «hanc rem meam esse ajo» οὐδὲν ἄλλο εἶναι ἢ λείψανα τῆς εἰς ἀρχαιοτέρας ἐποχὰς ἐνώπιον τῶν δικαστῶν περὶ τὸ ἀμφισβητούμενον γινομένης πραγματικῆς πάλης τῶν ἀντιδίκων.

Ἄλλ' οἱ Ἕλληνες καὶ οἱ Ῥωμαῖοι προωιότατα φωτισθέντες ἀντικατέστησαν τὴν αὐθαίρετον καὶ βάρβαρον ταύτην ἀρχὴν διὰ λογικωτέρας καὶ ἐπὶ ἀνθρωπίνως δικαιότερας βᾶσεων στηριζομένης διαδικασίας, μὴ δεχόμενοι δικαίως τὴν ἐξευτελιστικὴν ἀνάμειξιν τοῦ θείου εἰς τὰς ἀναποφεύκτους μικροδιαφορὰς τοῦ καθ

ἡμέραν βίου οὕτω δὲ κατὰ τοὺς πρώτους ἱστορικοὺς χρόνους τῶν δύο τούτων κατ' ἐξοχὴν πολιτισμένων λαῶν τῆς ἀρχαιότητος, μόλις διακρίνομεν ἀμυδρὰ τινὰ σημεῖα τῆς τέως ἰσχύος τῆς δικαστικῆς μονομαχίας.

Οἱ βόρειοι ὅμως λαοὶ διετήρησαν μέχρι τῶν νεωτέρων χρόνων τὸν θεσμόν τοῦτον καταργηθέντα εἰς τὴν ἄγαν συντηρητικὴν Ἀλβιόνα μόλις ἐν ἔτει 1819 διὰ τῆς appeal of murder act, ἀφ' οὗ εἰς κατηγορούμενος — δύο ἔτη πρότερον — εἶχε ζητήσει ἐπιμόνως πρὸς μεγάλην τῶν δικαστῶν ἐκκλησίαν τὴν ἐφαρμογὴν αὐτοῦ. Οἱ δικασταὶ δὲν ἠδυνήθησαν τότε νὰ παρεβάλλουν ἐμπόδια εἰς τὴν ἐφαρμογὴν τοῦ πρὸ πολλοῦ λησμονηθέντος θεσμοῦ, ὅστις ὅμως ἴσχυεν εἰσεῖτι κατὰ τύπους, ἠρκέσθησαν δὲ νὰ παρατηρήσουν μόνον μετὰ τινος βαρυσυμίας: «It is the law of the land».

Ἄλλ' ὁ ξηρὸς τύπος διετηρήθη καὶ μετὰ ταῦτα εἰς τὰς πολιτικὰς ὑποθέσεις, ὁ δὲ δικαστὴς ἠρώτα πάντοτε τὸν ἐνδιαφερόμενον στερεοτύπως ἂν ἐπεθύμει νὰ ὑποστηρίξῃ τὸ δίκαιον αὐτοῦ «by battle or by God and the country». Οἱ ἔχοντες στιβαροὺς τοὺς βραχίονας ἐδήλουσαν φυσικῶς τῷ λόγῳ ὅτι προτιμοῦν τὸ πρῶτον, ἐλάμβανον ὅμως ἐκάστοτε τὴν ἀπαθὴ βρετανικὴν ἀπάντησιν ὅτι τὸ ἐθίμον καταργήθη δυστυχῶς πρὸ πολλῶν ἐτῶν.

Εἶναι εὐεξήγητον ὅτι ἐν τῇ ῥοῇ τῶν χρόνων ἢ συνήθεια τῆς μονομαχίας διεδόθη καὶ ἔξω τοῦ δικαστικοῦ περιβάλλου, πρὸς ἐξάπλωσιν δὲ αὐτῆς συνετέλεσε τὰ μάλα ἡ ἔμμεσος ἐπιβολὴ αὐτῆς εἰς τὰς ἀνωτέρας τοῦ στρατοῦ τάξεις, αἱ ὁποῖαι θεωροῦν τὴν πρόκλησιν καὶ τὴν ἀποδοχὴν μονομαχίας ὡς ἐνδείξιν τῆς εἰς τὴν πατρίδα ὀφειλομένης ἀνδρείας... ἐν εἰρήνῃ, ὅπερ βεβαίως δὲν κωλύει πολλοὺς τοιοούτους γενναίους ὑπερασπιστὰς τῆς ἰδίας τιμῆς νὰ τρέπωνται εἰς ἄτακτον φυγὴν... ἐν πολέμῳ καὶ νὰ βεβηλώσουν τὴν τιμὴν καὶ τὸ γόητρον τῆς πατρίδος.

Τὴν εὐκολωτέραν κατάργησιν τῆς μονομαχίας παρεκάλουν ἴσως ἐν μέρει καὶ αἱ νεώτεροι ποινικαὶ νομοθεσίαι, αἵτινες παρεχώρησαν εἰς αὐτὴν ἰδιαίτερον — κάπως τιμητικὴν — βαθμίδα ἐν τῇ κλίμακί τῶν ἐγκλημάτων, ἀποδεχθεῖσαι τὴν λεγομένην custodia honesta, μολοντί εἶναι γνωστὸν ὅτι αἱ αὐστηραὶ ποιναὶ δὲν ὑπῆρξαν πάντοτε οἱ κυριώτατοι παράγοντες τῆς ἐλαττώσεως τῶν ἐγκλημάτων. Ἴσως δὲ δὲν ἔχει ἀδικον ὁ Hamm ἰσχυριζόμενος ὅτι ἡ θέσις ἀτιμωτικῶν ποινῶν διὰ τοὺς μονομα-

χοῦντας δὲν θὰ κατήγει τὸ ἐθίμον ἀλλὰ θὰ ἐγέννη ἴσως μίαν τάξιν μαρτύρων τιμῆς, κατὰ τὴν ἀντίληψιν τῶν θιασωτῶν τοῦ παραλόγου τούτου θεσμοῦ.

Πόσον παράλογον εἶναι τὸ ἐθίμον τῆς μονομαχίας νομίζω περιττὸν νὰ ἀναπτύξω ἰδιαίτερος ἐνταῦθα. Τὸ πρᾶγμα εἶναι, νομίζω, ἀνταπόδεικτον διότι τί παραλογώτερον τοῦ νὰ ἐξοφλῇ τις διὰ τῆς ζωῆς του, τοῦ πολυτιμότερου ἀγαθοῦ, τὸ ὁποῖον μᾶς ἐδώρισε ἡ σοφία τοῦ Δημιουργοῦ, τὴν ἀτιμίαν τῆς μοιχαλίδος συζύγου του ἢ νὰ ἀποπλύνῃ δια τοῦ αἵματος αὐτοῦ τὴν κακοήθειαν ἐνὸς ἀνάνδρου ὕβριστοῦ καὶ συκοφάντου; Ἴσως θεωρηθῇ ἀήθης ἢ τελευταία αὕτη ἀντίληψις, ἀλλ' ὁμολογῶ ὅτι ἀδυνατῶ νὰ εἶρω τὸν λόγον δι' ὃν εἰδίσται νὰ θεωρητῆαι χυδαία καὶ ἀνανδρὸς ἢ πράξις τοῦ ρακενδύτου καὶ πολλάκις ἐν καταστάσει ἀνάγκης δρωῦντος δολοφόνου, νὰ χαρακτηρίζεται δὲ ὡς εὐγενῆς καὶ γενναία ἢ πράξις τοῦ κομποῦ... ἐπιότου, ὅστις βασιζόμενος εἰς τὴν σκοπευτικὴν δεινότητα τοῦ ὀφθαλμοῦ του ἢ εἰς τὴν εὐστροφίαν τῆς χειρὸς του, δολοφονεῖ πρῶτον ἐκ τοῦ ἀσφαλοῦς τὴν τιμὴν ἐνὸς ἀνθρώπου διὰ νὰ δολοφονήσῃ ὑστερον καὶ αὐτὸν τὸν ἴδιον ἐπὶ τοῦ πεδίου τῆς... δῆθεν τιμῆς.

Ὅμιλῶ βεβαίως ἐνταῦθα περὶ τῆς πραγματικῆς μονομαχίας, καὶ ὄχι περὶ τῆς γαλλικῆς καὶ τῆς ἀθώας ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ἑλληνικῆς, αἱ ὁποῖαι γίνονται συνήθως pour la galerie, ὅπως λέγουσι, δηλαδὴ διὰ τὸν τύπον καὶ διὰ τὸ... νοῆμον δημόσιον. Αἱ μονομαχίαι αὗται διὰ τοὺς γνωρίζοντας τὰ πράγματα ἐνέχουν τὸ κωμικόν, καθίστανται δ' ἔτι κωμικώτεροι ὅταν περιορισθοῦν εἰς τὸ στάδιον τῆς ἀστόχου ἀποπειρας, ὅτε ὁ προκαλῶν ἀποδεικνύει διὰ μακροστήλων ἄρθρων τὴν ἀρνησιν τοῦ [σώφρονος] ἀντιπάλου του, διακηρύττων πρὸς τὰ πλήθη — δίκην κινητοῦ ἀλεκτρονόμου — ὅτι ὁ ἀντίπαλός του εἶναι δειλός, ἐν ᾧ ἐκεῖνος... εἶναι ἀνδρεῖος.

Τοιαῦτα χαριέστατα δημοσεύματα συναντῶμεν συχνότατα εἰς τὰς ἑλληνικὰς ἐφημερίδας.

Ὁ χώρος καὶ ὁ σκοπὸς τῶν σηλῶν τούτων δὲν μοῦ ἐπιτρέπουν δυστυχῶς νὰ προβῶ εἰς βαθυτέραν καὶ ἐπιστημονικώτεραν τοῦ ζητήματος ἐρευναν. Ἀρκούμαι μόνον νὰ σημειώσω ὅτι κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη ἐγράφησαν κατὰ τῆς μονομαχίας πολὺσηλα ἄρθρα καὶ

μακρὰ διατριβαὶ ὑπὸ τῶν κορυφαίων τῆς ἐπιστήμης, ἰδίᾳ δὲ εἰς τὴν Γερμανίαν — ἐπὶ τῇ ἀναμενομένη ἀναθεωρήσει τοῦ ποινικοῦ κώδικος — ὑπὸ τοῦ Binding, Kohler, Hamm, Liebmann, Thomsen καὶ ἐσχάτως ὑπὸ τοῦ Kohlrausch, ὅστις εἰς τὴν ὠραίαν ὁμολογουμένως πραγματείαν του ὑποδεικνύει εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς τὸ σφάλμα, εἰς τὸ ὁποῖον ἀσυναίσθητως ὑπέπεσαν ὅλοι σχεδὸν οἱ πολέμοι τῆς μονομαχίας, ἐξετάσαντες αὐτὴν μέχρι τοῦδε μονομερῶς ἐκ λογικῆς, οὐχὶ δὲ καὶ ἐξ αἰσθηματικῆς ἀπόψεως καὶ ἀναφέρει τὸ παράδειγμα τοῦ ποιητοῦ Heine, ὁ ὁποῖος μολοντί ἔγραψε δριμεῖαν σάτυραν κατὰ τῆς μονομαχίας, δὲν ἀπέφυγε νὰ μονομαχήσῃ — παρὰ τὰς λογικὰς ἀρχὰς του — δοθείσης εὐκαιρίας.

Ἐκ παρομοίων σκέψεων ἐλαυνόμενος καὶ ὁ Κάντιος ἔγραψε δικαίως ὅτι ὁ ὑβρισθεὶς στρατιώτης δὲν μονομαχεῖ διὰ νὰ ἀπομακρύνῃ τὴν ὕβριν ἢ νὰ ἐπανορθώσῃ τὴν προσβληθεῖσαν τιμὴν του, ἀλλὰ «διὰ νὰ ἀποδείξῃ τὴν πολεμικὴν του ἀνδρείαν, ἐπὶ τῆς ὁποίας στηρίζεται τὸ αἶσθημα τῆς τιμῆς τῆς κοινωνικῆς του τάξεως».

Δὲν θέλω νὰ προχωρήσω καὶ νὰ θίξω ψυχολογικὰ καὶ φιλοσοφικὰ σημεῖα τοῦ ζητήματος, ἐπεθύμουν ὅμως νὰ διατυπώσω τὴν γνώμην ὅτι ἡ μονομαχία πολλάκις, ἂν ὄχι πάντοτε, προδίδει ὁμολογουμένως σθένος καὶ γενναϊότητα, ἰδιότητος τὰς ὁποίας εὐρίσκομεν καὶ εἰς τοὺς κακούργους, οὐδέποτε ὅμως προδίδει εὐγένειαν ψυχῆς καὶ ἀρετὴν, οὐδέποτε μεταβάλλει τὸν φύσει ἄτιμον εἰς ἔντιμον, ὅπως πάλιν οὐδ' αἱ προσβλητικαὶ φράσεις ἐνὸς ὑβριστοῦ καὶ συκοφάντου ἔχουν τὴν δύναμιν ν' ἀτιμάσουν ἓνα τίμον ἄνθρωπον.

Πρὸς καταπολέμησιν τῆς κοινωνικῆς ταύτης πληγῆς πολλὰ τελευταίως κατεβλήθησαν ἐνέργειαι. Ἐν πρώτοις ἰδρύθησαν σύνδεσμοι διεθνεῖς (ἐν Ἀγγλίᾳ πρὸ τοῦ 1840), τῶν ὁποίων τὰ μέλη, ἀνήκοντα εἰς τὰς καλλιτέρας τάξεις ὑπὸ ἔποψιν πνευματικῆς ἀναπτύξεως καὶ κοινωνικῆς καταγωγῆς, ἔχουν τὴν ὑποχρέωσιν νὰ ἀποκρούουν πᾶσαν πρόκλησιν μετὰ τὴν σωθικὴν δῆλωσιν ὅτι εἶναι μέλη τῶν ἐν λόγῳ συνδέσμων.

Οἱ ποινικολόγοι ἐξ ἄλλου ἀρκοῦνται προτείνοντες εἰς τὸν νομοθέτην διάφορα καταθλιπτικὰ μέτρα. Ὁ Binding προτείνει τὴν ἐκ τοῦ ποινικοῦ κώδικος διαγραφὴν τῆς μονομαχίας ὡς ἰδιαιτέρου (ἐλαφροτέρου) ἐγκλήματος. «Ὑπὸ τὸ προσωπεῖον τῆς μονομαχίας, λέγει

πολὺ ὀρθῶς, ὑποκρύπτονται ποικιλώτατα ἀξίοπνοι πράξεις — ὡς φόνοι, ἀναίρεσις, τραυματισμὸς ἀπλοῦς ἢ θανατηφόρος καὶ τὰ τοιαῦτα — διαπραττόμενα ἐκ διαφόρων ἐλατηρίων, ἀπὸ τῶν εὐγενεστάτων μέχρι τῶν χυδαισιότατων, εἶναι δὲ ἐντελῶς ἀδικον νὰ ὀρίξῃ ὁ νόμος δι' ὅλας αὐτὰς τὰς πράξεις τὴν ἐλαφρὰν ποινὴν τῆς μονομαχίας». Ὁ Thomsen προτείνει ἀτιμωτικὰς ποινὰς διὰ τοὺς μονομαχοῦντας, ἄλλοι προτείνουν ἐπιβολὴν αὐστηροτέρας ποινῆς εἰς τὸν προκαλοῦντα¹, μείζονα ὑπεράσπισιν τῆς ἀτομικῆς τιμῆς ὑπὸ τοῦ νόμου, τὴν ἰδρυσιν δικαστηρίων τιμῆς καὶ ἄλλοι ἄλλα.

Ὁρθότερα ἀναμφιβόλως εἶναι ἡ γνώμη ἐκείνων, οἱ ὁποῖοι πρεσβεῦσιν ὅτι τελεφερότερον μέσον πρὸς βαθμιαίαν περιστολὴν τῆς μονομαχίας εἶναι ἡ διὰ νόμον κατάργησις αὐτῆς εἰς τὸν στρατόν. Τοῦτο δευκνύουν ἄλλως τε τὰ γεγονότα ἐν Ἀγγλίᾳ ὅπου ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς ὠραίας ἐκείνης περὶ καταργήσεως τῆς μονομαχίας δηλώσεως τῆς βασιλείσσης Βικτωρίας, τὸ μέχρι τῆς ἐποχῆς ἐκείνης ἐπικρατοῦν ἔθιμον θεωρεῖται ἔκτοτε ὡς παλαιωμένον, βάρβαρον καὶ ἀγενές.

Καὶ ταῦτα μὲν προκειμένου περὶ ἄλλων χωρῶν καὶ ἄλλων κοινωνιῶν.

Προκειμένου ὅμως περὶ τῆς παρ' ἡμῖν καταργήσεως τοῦ παραλόγου καὶ ὀθνηίου τούτου ἔθιμου, θὰ ἐπρότεινον ἐν ἀθώοτερον, ἀλλ' ἀσφαλέστερον μέσον, τὸ ὁποῖον προϋποθέτει τὴν πρόθυμον ἀρωγὴν τῆς δημοσιογραφίας, τῆς πρωτοστατούσης ἄλλως τε εἰς πᾶν ἔθνικὸν ζήτημα. Θὰ ἐπρότεινον δηλονότι νὰ ἀφιερωθῇ ἐν ὀρισμένον μέρος μιᾶς στήλης ἐκάστης ἡμερίδος, ὅπου ὑπὸ τὸν τίτλον «ΓΕΛΟΙΑ» ν' ἀναγράφονται αἱ ἐκάστοτε ἑλληνικαὶ μονομαχίαι, νὰ προστίθεται δὲ εἰς τινὰς εἰδικὰς περιπτώσεις ὅτι τὸ γεγονός τυγχάνει γελοιωδέστερον, ἐπειδὴ οὐδέτερος τῶν ἀντιπάλων ἐτρώθη, ὡς συμβαίνει ἄλλως τε κατὰ κανόνα.

Νομίζω ὅτι ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει οὐδεὶς ἑλληνὶς ἱπλότης θὰ ἔψαυε ποτὲ τὸ περιστροφον ἢ τὸ ξίφος καὶ ἂν ἀκόμη ἐθεώρει τὸ αἷμα αὐτοῦ κυανότερον τοῦ ἑτέρου τῶν ἔθνικῶν χρωμάτων. Τὸ φάρμακον θὰ ἦτο δραστηκώτατον καὶ οὕτω αἱ πολλαπλαῖ πληγαὶ αἱ σήπουσαι τὴν ἑλληνικὴν κοινωνίαν θὰ ἠλατιοῦντο κατὰ μίαν τοῦλάχιστον.

Π. Κ. ΒΙΖΟΥΚΙΑΔΗΣ

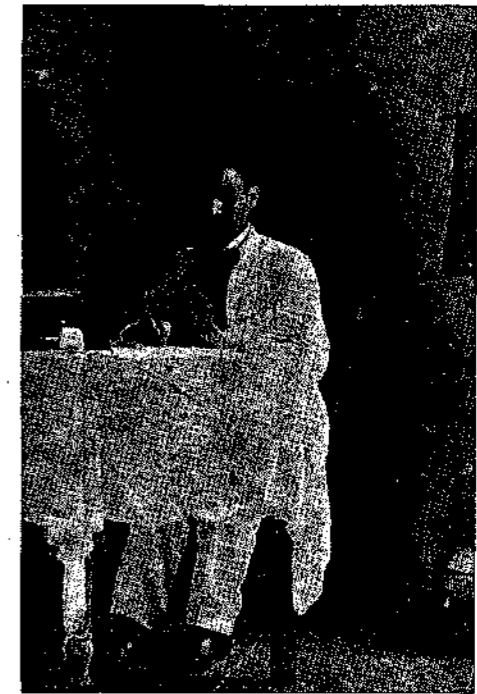
¹ Τὴν ἀδικον ταύτην ἀρχὴν ἀπεδέχθη ὁ αὐστριακὸς κώδιξ· ἐγὼ θὰ ἐπρότεινον ἀντ' αὐτῆς τὴν αὐστηροτέραν τιμωρίαν τοῦ προσβλήτου, ὅστις διὰ τῶν προσβλητικῶν ἢ ὑβριστικῶν αὐτοῦ λόγων ὑπῆρξεν ἔμμεσος ἀφορμὴ τῆς γενομένης μονομαχίας.

ΟΙ ΣΥΓΓΡΑΦΕΙΣ ΜΑΣ

ΑΝΤΡΕΑΣ ΚΑΡΚΑΒΙΤΣΑΣ

Ἐνθυμοῦμαι ἀμυδρῶς. Πρέπει νὰ εἶνε περασμένα ἀπὸ τότε εἴκοσι χρόνια... Κάπου — εἰς τὸ βατόρι; εἰς τὸ τελωνεῖον; — εἶχε λησμονηθῆ μιὰ παλιὰ παραξενὴ σεντούκα, ἡ ὁποία ἐν ἀπουσίᾳ τοῦ κυρίου τῆς ἡνοίχθη (νομίζω μάλιστα ὅτι δὲν ἔκλεινε καὶ τόσο καλά) ἀπὸ τοὺς ὑπαλλήλους. Ἡ ἐκπληξίς καὶ ἡ φρίκη τῶν ἀνθρώπων αὐτῶν ἦτο ἄλλο πράγμα, ὅταν εἶδαν ὅτι περιεῖχε ὀλίγα ρούχα, ὀλίγα βιβλία καὶ ἓνα σωρὸ ἀνθρώπινα κόκκαλα, δλόκληρον σχεδὸν σκελετόν. Ἐφραντάσθησαν ἀμέσως ὅτι φοβερὸν ἐγκλημα ἐκρύπτετο ἐκεῖ-μέσῳ· ἔσπευσαν νὰ εἰδοποιήσουν τὴν Ἀστυνομίαν. Ἐπιτέλους ἀνεκαλύφθη ὅτι ἡ μυστηριώδης σεντούκα ἀνήκεν εἰς τὸν φοιτητὴν τῆς Ἰατρικῆς Ἀνδρέαν (τότε ἀκόμη ἔγραφετο μετὰ δ) Καρκαβίτσαν, ὁ ὁποῖος ἤρχετο ἀπὸ τὰ Λεχαινά, τὴν ἰδιαιτέραν πατρίδα του, εἰς τὰς Ἀθήνας, διὰ νὰ ἐξακολουθήσῃ τὰς σπουδὰς του.

Τὸ φαιδρὸν ἐπεισόδιον ἐγράφη εἰς τὰς ἡμερίδας, ἀκόμη καὶ εἰς περιοδικὰ τῆς ἐποχῆς ἐκείνης, διότι ἀπὸ τότε ὁ Καρκαβίτσας ἦτο γνωστὸς ὡς διηγηματογράφος καὶ συνειργάζετο εἰς τὴν «Ἑβδομάδα» τοῦ Καμπούρογλου, εἰς τὰ «Ἐκλεκτὰ Μυθιστορήματα» τοῦ Χιώτη, καὶ ὅπου ἄλλοῦ. Ἐν ἀπὸ τὰ δυνατώτερα πρωτόλειά του, ὁ «Ἀφωρεσμένος», εἶχε δημοσιευθῆ ὡς ἐπιφυλλίς εἰς τὴν «Καθημερινήν», ὁ δὲ Μητσάκης ὁ ὁποῖος ἔγραφε κάπου-κάπου κριτικὰς εἰς τὴν «Νέαν Ἐφημερίδα», κατενθουσιάσθη μετὰ τὸ τόσο δραματικῆς ὑποθέσεως καὶ τόσο ζωηροῦ ἠθογραφικοῦ χρώματος διήγημα, καὶ ἐδήλωσεν ὅτι «ἡ ἀπατώμεθα, ἡ αὐτὴν τὴν φορὰν εὐρισκόμεθα ἐνώπιον ἀληθοῦς διηγηματογράφου». Δὲν ἠπατάτο ὁ ὀξυδερκὴς κριτικός. Μετὰ τὸν «Ἀφωρεσμένον» ἡ πτωχὴ μας φιλολογία ἀποκοῦσε νέον συγγραφέα ἰσχυρᾶς ἰδιοφυΐας, τοῦ ὁποῖου ἡ φήμη δὲν ἐβράδυνε νὰ ἐξαπλωθῇ καὶ νὰ στερεωθῇ. Ἡμεῖς οἱ ἄλλοι οἱ ὁποῖοι εἶχαμεν ἐμφανισθῆ σχεδὸν συγχρόνως, ἐθεωρούσαμεν τὸν Καρκαβίτσαν ὡς τὸ καύχημα, τὸ καμάρι, καὶ ἂν θέλετε τὸ πρωτοπαλλήκαρο τῆς κάπως φιλοπολέμου κ' ἐπαναστατικῆς μας ομάδος (διότι κ' ἡμεῖς, ὅπως ὅλοι οἱ νέοι, τὰ εἶχαμεν τότε μετὰ τοὺς παληοὺς, καὶ ἠθέλαμε νὰ δείχνωμεν ὅτι ἐμπρὸς μας δὲν ἀξίζουσι τίποτε, — ἀλλὰ καὶ μετ' ἔργα, ὄχι μόνον μετὰ λόγια)

Ἀντρέας Καρκαβίτσας.

Κ' ἐνθυμοῦμαι ἀκόμη μετὰ πόσῃ συγκίνησιν ἐγνώρισα κ' ἐγὼ προσωπικῶς τὸν διαπρεπῆ αὐτὸν συναδέλφον καὶ συναγωνιστὴν, ἐν ἀπόγευμα, ὀλίγας ἡμέρας μετὰ τὸ ἐπεισόδιον τῆς σεντούκας, εἰς τὸ γραφεῖον τῶν «Ἐκλεκτῶν Μυθιστορημάτων», τὸ ὁποῖον δι' ὀλίγον καιρὸν ὑπῆρξε φωλεὰ λογίων. Ἐκεῖ τῶνόντι, εἰς τὸ θορυβῶδες ἰσόγειον τῆς ὁδοῦ Πατησίων, συνηντῶντο καθημερινῶς ὁ Ἀσώπιος, οἱ δύο Ἄντινιοι, ὁ Σκυλίτσας, ὁ Δαμβέργης, ὁ Πολέμης, ὁ Μητσάκης, ὁ Κουσουλάκος, ὁ Καρκαβίτσας, ὁ Γιαννουκάκης, ἐκτὸς τῶν πολυπληθῶν συμπολιτῶν τοῦ ἐκδότου, λογίων ἢ κοινῶν θνητῶν, οἱ ὁποῖοι ἐπηγαινοῦρχοντο τόσο συχνά, ὥστε ὁ γέρω-Ἀσώπιος ἐπωνόμασε τὸ λημέρι «Προξενεῖον τῶν Ζακυνθινῶν».

Τὴν ἐποχὴν ἐκείνην ὁ Καρκαβίτσας ἦτο μόλις εἰκοσαετής, ἀδέξιος εἰς τὰς κινήσεις καὶ μᾶλλον ἀκομψὸς ἢ ἀπέριττος εἰς τὴν ἐνδυμασίαν, τύπος σχεδὸν κοινὸς νεαροῦ ἐπαρχιώτου ποῦ πρωτοέρχεται εἰς τὰς Ἀθήνας νὰ σπουδάσῃ, μετὰ τὴν μαγκουρίτσαν του, μετὰ τὸ μου-

στακάκι του, με ανήσυχα μαύρα μάτια, όχι πολύ εύμορφα, με κάποιαν έκφραση πονηρίας εις την φυσιογνωμίαν εκείνην, την προδίδουσαν την μοραϊτικὴν καταγωγὴν, καὶ με ὄραϊον πλατὺ μέτωπον, τὸ μόνον ἴσως φωτεινὸν χαρακτηριστικόν, τὸ μαρτυροῦν ὅτι ὁ νέος ἐκεῖνος ἦτο κάποιος. Καὶ ἦτο ἤδη ὁ συγγραφεὺς τοῦ «Ἀφωρεσμένου»... Ἔ, ὀλίγους ἀνθρώπους ἐγνώρισα εἰς τὴν ζωὴν μου, ποῦ ἤμποροῦσαν ἀπὸ τὴν εἰκοσαετῆ ἡλικίαν νὰ καυχῶνται διὰ τόσο πρᾶγμα. Καὶ ἔσφιξα με συγκίνησιν, διὰ πρῶτην φοράν, τὸ νεαρὸν χέρι ποῦ εἶχε γράψει τὸ ἔξοχον διήγημα.

Δὲν εἴμπορῶ νὰ εἰπῶ ὅτι ἀπὸ τότε ἐγίναμεν στενοὶ φίλοι. Ἡ δυσπιστία ἢ φυσικὴ μεταξὺ ὁμοτέχνων μᾶς ἐκρατοῦσεν εἰς κάποιαν ἀπόστασιν. Ἐπειτα ἕνας «μοραϊτῆς» δὲν ἤμποροῦσε νὰ μὴν αἰσθάνεται ἔξ' ἐνοστίτου κάποιαν ἀποστορφήν πρὸς ἕνα «βενετσάνον». Ἄλλ' ὅταν ἐπέρασαν χρόνια κ' ἐγνώρισθημεν καλλίτερα, ὅταν ὁ βενετσάνος εὐρέθη ἴσως νὰ εἶνε εἰς τὸ βάθος, ἐκ καταγωγῆς, καὶ ὀλίγον μοραϊτῆς, καὶ ὅταν ὁ ἕνας ἀντίζηλος ἀνεκάλυψεν εἰς τὸν ἄλλον θεομὸν καὶ ἀπροσποίητον θαυμαστήν, ἀκόμη καὶ σύμμαχον, συμπολεμιστὴν εὐκρινῆ εἰς τοὺς πνευματικοὺς ἀγῶνας, ἢ γνωριμία ἐγένετο φιλία. Δὲν θαυμάζω μόνον τὸν Καρκαβίτσαν ὡς συγγραφέα, ἀλλὰ καὶ τὸν ἀγαπῶ ὡς ἄνθρωπον. Εἶνε καλός. Οὔτε θὰ εὗρισκα ἄλλην λέξιν διὰ νὰ τὸν χαρακτηρίσω, ἀπὸ αὐτὴν ποῦ μεταχειρίζομεθα τόσο συχνὰ καὶ διὰ τόσο πολλούς. Ἄπλοῦς, ἀφελῆς, ἴσιος, δὲν ἔχει οὔτε ταπεινὰ πάθη, οὔτε γελοίους ἐγωισμούς, οὔτε μίση προσωπικὰ καὶ ἀνόητα, οὔτε κἂν τὰς ἀδυναμίας, τὰς στρυφνότητας, τὰς ἰδιοτροπίας ἐκείνας τὰς παιδικὰς, ποῦ μερικοὺς ἄλλους «μεγάλους ἀνδρας» τοὺς κἀμνον ἀνυπόφορους. Ποτὲ δὲν ὀμιλεῖ διὰ τὰ ἔργα του, ποτὲ δὲν προβάλλει ἀπαιτητικὸν καὶ καταθλιπτικὸν τὸ ἐγὼ του. Κάποτε εἶχα γράψει με πολὺν ἐνθουσιασμόν διὰ τὰ «Λόγια τῆς Πλώρης» του. Ὁ Καρκαβίτσης μ' εὐχαρίστησε με τὴν ἴδιαν γαλήνην καὶ διὰ τὰς δύο κριτικὰς, ἐνῶ ἄλλος διὰ τὴν δευτέραν ἤμποροῦσε νὰ μοῦ θυμώσῃ. Μοῦ ἀρέσει ὁ χαρακτήρ του ὁ ἀκαμπτος, ὁ ἀνένδοτος, ἐκεῖ ποῦ πρέπει, καὶ ὁ μαλακός, ὁ ἐνδοτικώτατος, πάλιν ἐκεῖ ποῦ πρέπει. Μοῦ ἀρέσει ἡ ζωὴ του ἢ ἡσυχία, ἢ ἀθόρυβη, ἢ μοναχική, ἢ ἐλευθερὴ καὶ ἢ ἀμέριμη. Μοῦ ἀρέσει ἡ μουρμούρα του, ὅταν παραπονῆται διὰ τὴν κατάστασιν καὶ τὰ βᾶζα με ὄλους,

πρῶτα-πρῶτα με τὸν «ἄθλιον» ἑαυτὸν του. Μοῦ ἀρέσει ἢ φαιδρότης του, ὅταν ἀκούῃ ἢ διηγῆται ἀστεία, ὅταν πειράξῃ με ἀμίμητην τέχνην τοὺς κειραζομένους, καὶ ὅταν ἀνακαινίζεται εἰς ἕνα θαυμασίον γέλιο, ἀπὸ τὴν καρδιά του, ποῦ εἶνε νομίζεις ἢ μεγαλύτερα εὐτυχία τῆς ζωῆς του. Μοῦ ἀρέσει ἢ μελαγχολία του, ἢ κατῆφεια καὶ ἢ βουβαμάρα ποῦ τὸν πιάνει καμμιά φορὰ μεταξὺ φίλων εἰς τὸ καφετεῖον τοῦ Ζαχαράτου ἢ εἰς τὸ σαλόνι τοῦ Παλαμᾶ, ποῦ δὲν ἠξεύρεις ἂν εἶνε θυμὸς, ἂν εἶνε νύστα ἢ ἂν εἶνε ρέμβη δημιουργίας κανενὸς ἀριστοουργήματος.

Τὴν ἐποχὴν ποῦ ἐγνώρισθημεν με τὸν Καρκαβίτσαν, ἢ «Ἐστία», εἰς τὰς χεῖρας τότε τοῦ Κασδὸν καὶ ὀλίγον κατόπι τοῦ Πολίτη καὶ τοῦ Δροσίνη, ἦτο τὸ ἐπισημότερον φιλολογικὸν ὄργανον καὶ κέντρον, τρόπον τινὰ ἢ Ἑλληνικὴ Ἀκαδημία. Νέος ποιητῆς καὶ συγγραφεὺς, ὅσα καὶ ἂν ἐδημοσίευσεν ἐδῶ κ' ἐκεῖ, δὲν ἔπαιρνε τὸ χροῖσμα τοῦ ἀθανάτου, ἂν δὲν ἐγένετο δεκτὸς εἰς τὸν κύκλον τῆς «Ἐστίας». Εἰς τὸν κύκλον αὐτόν, ἐνωρὶς καὶ με ὄλας τὰς τιμὰς, εἰσῆλθε καὶ ὁ Καρκαβίτσης. Οἱ «Νέοι Θεοὶ», πραγματικῶς ὑψηλὴ κορυφὴ τοῦ νεοελληνικοῦ διηγήματος, ἐπρωτοφάνη εἰς τὴν «Ἐστίαν» κ' ἐπροκάλεσε τὸν γενικὸν θαυμασμόν. Ἐπειτα ἢ «Αἰγερῆ», ἀργότερὰ τὰ «Λόγια τῆς Πλώρης». Ἐβλεπόμεθα τακτικὰ εἰς τὸ γραφεῖον τοῦ περιοδικοῦ, ὅπου συναναστροφόμεθα με τοὺς παληούς, τοὺς ὁποίους ἀρχίζαμεν νὰ χωνεύομεν περισσότερο, ἀφοῦ κ' ἐκεῖνοι μᾶς ἀνεγνώριζαν καὶ μᾶς ἐπλήρωναν μάλιστα, — τιμῆ, ἢ ὁποία μετ' ὀλίγον θὰ φαίνεται μυθώδης, — δέκα δραχμὰς τὴν σελίδα... Ἐξαφνα ὁ Καρκαβίτσης ἐξηφανίσθη. Εἶχε πάρει ἐν τῷ μεταξὺ τὸ δίπλωμά του κ' ἐπῆγέ νὰ κἀμῃ τὸν ἱατρὸν εἰς ἕνα χωριό. Ἐπανῆλθε μετ' ὀλίγον καιρὸν διὰ νὰ ἐξαφανισθῇ καὶ πάλιν. Τώρα προσελήφθη ὡς ἱατρὸς εἰς τὸ ἀτμόπλοιο «Ἀθήναι». Εἰς τὴν ἔκτακτὴν αὐτὴν καλοτυχίαν ὀφείλει μερικὰ ταξείδια, τὰ ὁποῖα δὲν θὰ ἔκαμνε ποτέ, καὶ τὰ «Λόγια τῆς Πλώρης» τὰ ἔξοχα ἐκεῖνα θαλασσινὰ διηγήματα, ὅπου ζωγραφίζεται ἢ ζωὴ καὶ ἢ ψυχὴ τοῦ Ἑλληνοῦ ναύτου. Ἄλλη εὐκαιρία παρέχεται κατόπι εἰς τὸν Καρκαβίτσαν νὰ πολυταξιδεύσῃ καὶ εἰς τὸ ἐσωτερικόν: Κατατάσσεται εἰς τὸν στρατόν, ὅπου καὶ ὑπηρετεῖ ἀκόμη, με βαθμὸν σήμερον ὑπιάτρον. Ἡ θέσις αὐτὴ ἔχει τὸ ἐλάττωμα νὰ τὸν ἐμφανίζῃ με στρατιωτικὴν στολήν, ἢ ὁποία δὲν τοῦ ἀρέσει διόλου ἄλλ' ἔχει καὶ τὸ προτέρημα νὰ τὸν μετακινή

κάθε τόσο, νὰ τὸν ἀπομακρύνῃ ἀπὸ τὰς Ἀθήνας, τὰς ὁποίας βαρύνεται, καὶ ἀπὸ τὴν ὁδὸν Μαντιάρου ὅπου πρὸ ἐτῶν κρατεῖ τὸ ἴδιον δωμάτιον, νὰ τὸν πλησιάζῃ εἰς τὴν φυσικὴν ζωὴν, διὰ τὴν ὁποίαν τρελλαινεται, νὰ τὸν γνωρίζῃ με νέους τόπους, με νέα ἦθη καὶ ἔθιμα, τὰ ὁποῖα ὁ ἀκάματος αὐτὸς μελετητῆς τῆς ἑλληνικῆς ζωῆς δὲν παύει νὰ καταγράφῃ ἄλλ' ἔχει προπάντων τὸ μέγα προτέρημα νὰ τοῦ ἐξασφαλίζῃ τὴν ἰδιάν του ζωὴν, νὰ τοῦ ἐπιτρέσῃ νὰ καταγίνεται εἰς τὰς φιλολογικὰς του ἐργασίας καὶ εἰς τὰς ἐκδόσεις του, χωρὶς νὰ τὸν ἀπασχολῇ ἢ φροντίς τοῦ ἐπιουσίου, ποῦ ἀπορροφᾷ τόσοσους ἄλλους. Ὁ Καρκαβίτσης, με τὸν χαρακτήρα ποῦ ἔχει, καὶ με τὴν κλίσιν ποῦ τὸν κυριεύει, ποτὲ δὲν θὰ ἤμποροῦσε νὰ ζήσῃ ὡς ἱατρὸς καλλιερῶν πελατεῖαν. Ἄν δὲν εἶχε τὴν θέσιν αὐτὴν, θὰ ἦτο ὑποχρεωμένος νὰ γράφῃ διὰ νὰ ζῇ ἴσως θὰ ἐχῶνετο καὶ εἰς τὴν καθημερινὴν δημοσιογραφίαν, ἴσως — ποῖος εἴξεύρει — θὰ ἠναγκάζετο νὰ συμβιβασθῇ καὶ με τὰς γλωσσικὰς του ἀκόμη πεποιθήσεις. Ἡ θέσις του, εὐτυχῶς, τὸν σώζει ἀπὸ πολλά... Τώρα, ὅποτε τοῦ καπνίσῃ, γράφει ὅποτε τοῦ καπνίσῃ, δημοσιεύει καὶ ὅποτε οἰκονομῆσῃ χρήματα, ἐκδίδει ἀπὸ ἕν βιβλίον, τὸ ὁποῖον δὲν καλύπτει οὔτε τὰ ἔξοδά του, ἀλλ' οὔτε καὶ τὸν μέλει ἂν δὲν τὰ καλύψῃ. Εἶνε τὸ ἔξοδον, ἢ πολυτέλεια τῆς ζωῆς του. Κατ' αὐτόν τὸν τρόπον ἐξέδωσεν ὡς τώρα τὴν *Αἰγερῆν*, τὸν *Ζημιάνον*, τὰ *Λόγια τῆς Πλώρης*, τὴν *Παλιὰς Ἀγάπης* καὶ τὸν *Ἀρχαιολόγον*. Οὕτω θὰ ἐκδώσῃ καὶ τὸν ἀτελείωτον ἀκόμη *Ἀρματωλὸν*, — καὶ τίς οἶδε πόσα ἄλλα ἀκόμη, μολοντί λέγει ὅτι εἶνε ἀπογοητευμένος καὶ ὅτι ἔχει ἀποφασίσει μετὰ τὴν ἀποπεράτωσιν τοῦ *Ἀρματωλοῦ*, νὰ μὴ γράψῃ πλέον τὸ παραμικρόν. Δὲν κατῶρθωσα ποτὲ νὰ ἐννοήσω ἂν αὐτὰ τὰ λέγῃ σοβαρῶς, ἢ, κατὰ τὴν ἀγαπητὴν του συνήθειαν, ἀστειευόμενος σοβαρώτατα, διότι δυσκολεύομαι νὰ πιστεύσω ὅτι κατῶρθωσε νὰ ποιοῦται τόσο γρήγορα συγγραφεὺς ἔχων ἀνεκάθεν ὅπως αὐτὸς, καὶ τοῦ κόσμου τὴν ἀναγνώρισιν καὶ τὴν ἰδικὴν του αὐτοπεποιθήσιν. Ἄλλὰ καὶ ἔως ἐδῶ ἂν πρόκειται νὰ μείνῃ τὸ ἔργον του, πάλιν εἶνε ἀρκετὸν διὰ νὰ τοῦ δώσῃ θέσιν περιφανεστάτην εἰς τὴν ἱστορίαν τῆς νέας Φιλολογίας μας. Εἰς τὸ οἰκοδόμημα αὐτὸ τὸ πνευματικὸν ὁ Ἀντρέας Καρκαβίτσης συνεισέφερε λίθον, τὸν ὁποῖον ἐπεδοκίμασαν οἱ οἰκοδομοῦντες καὶ τὸν ἔστησαν εἰς κεφαλὴν γωνίας.

Ἀντρέας Καρκαβίτσης. Γελοιογραφία Θ. Ἀννίνου.

Διὰ κάθε μυθιστόρημα, διὰ κάθε διήγημα τοῦ Καρκαβίτσα εἴμπορεῖ νὰ γραφῇ ἰδιαιτέρα μελέτη. Ἄλλ' εἰς τὴν σκιαγραφίαν αὐτὴν τοῦ ἀνθρώπου καὶ τοῦ συγγραφέως, ἢ ὁποία πρέπει νὰ εἶνε σύντομη, δὲν θὰ κάμωμεν λόγον εἰμὴ περὶ τοῦ ἔργου του ὡς συνόλου.

Ἀπὸ τὴν καρδίαν τῆς ρωμοσύνης, ὁ Καρκαβίτσης εἶνε ρωμὸς γνήσιος. Ἡ ψυχὴ του ἀπέμεινε ὅσο τὸ δυνατόν παρθένος ἀπὸ ἐπιδράσεις, ὅχι μόνον ἀπὸ ξενικὰς, εὐρωπαϊκὰς, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ ἀρχαίας ἑλληνικὰς. Ζῆ μέσα του ἕνας ὀλοκλήρος ἑλληνισμὸς, ἀλλὰ ἑλληνισμὸς νεώτερος, σύγχρονος, ἢ ἱστορία τοῦ ὁποίου δὲν ἀνέρχεται πέραν ἐνὸς Μεγάλου Κωνσταντίνου, ἢ τὸ πολὺ ἐνὸς Μεγάλου Ἀλεξάνδρου τῆς λαϊκῆς παραδόσεως, καὶ με πολλὰ χάσματα κατέρχεται μέχρι τοῦ χδεσινού ἀρματωλοῦ καὶ τοῦ Κολοκοτρώνη. Ὁ Παρθενὸν ἔπαυσε πρὸ πολλοῦ νὰ δονῇ τὴν ψυχὴν του ὡς ζωντανὸν ἐρεῖπιον, καὶ τὴν θέσιν του ἐπῆρε μονάκριβη πλέον ἢ Ἁγία Σοφία. Με ὄλα του τὰ φράγματα φορέματα, εἶνε ἕνας ἑλληνισμὸς με φουστανέλαν, με τσαρούχι καὶ με καρνο-

φύλι. Δὲν ξέρει τίποτε ἄλλο ἀπὸ τὰ δημοτικά του τραγούδια, ποῦ διηγούνται ὅλην του τὴν ἱστορίαν, τὰ παραμύθια του, τὰς παραδόσεις του καὶ τὰς παροιμίας του. Τὰ ἦθη του καὶ τὰ ἔθιμά του, ἡ ζωὴ του ὅλη εἶνε ρυθμισμένη ἐπάνω εἰς αὐτά. Εἶνε μία ζωὴ, ἡ ὁποία εἰς τὰς πόλεις μας κατήντησε θαμμένη, ἀλλ' ἡ ὁποία ἀναπηδᾷ με κάποιαν ἀνασκαφήν. Εἰς τὴν ψυχὴν ὅλων μας ἕνας τέτοιος Ρωμῶς κοιμάται καὶ εἶνε ἕτοιμος νὰ ἐξυπνήσῃ. Εἰς τὴν ψυχὴν τοῦ Καρκαβίτσα ὁ ὕπνος του δὲν ἦτο τόσο βαθύς κ' ἐξύπνησεν εὐκολότερα. Εἰς τοῦτο συνέτεινε καὶ ἡ ἀνατροφή. Τίποτε ἄλλο σχεδὸν δὲν ἐμελέτησεν ὁ Καρκαβίτσα με ἀγάπην ἀπὸ νεώτερα ἑλληνικά. Ἔχει τὴν μανίαν τοῦ συλλέκτου, ὁ ὁποῖος τὰ ξεθάπτει καὶ τάποθησαυρίζει. Ἱστορικά καὶ λαογραφικά, ἐκδεδομένα ἢ ἀνέκδοτα, πρόχειρα ἢ δυσεύρετα, γνωστά εἰς τοὺς πολλοὺς ἢ ἄγνωστα καὶ εἰς τοὺς ὀλίγους, εἶνε τὰ ἐρῶδια τῆς ἀτομικῆς του καλλιέργειας. Μὲ αὐτὰ ἐξέθρεψε τὴν ψυχὴν του, με αὐτὰ ἀνέπτυξε τὸ ἔμβρυον, τὸ ὁποῖον οἱ περισσότεροι ἀφίνουμεν ἀτροφικόν. Καὶ ὄντως ἐργάσθησε τὸν ἑαυτὸν του, καὶ συνέλαβε καθαρὰ τὴν ἰδέαν τῆς φυλῆς, καὶ ἐσημάτισε τὴν πεποιθήσιν ὅτι εἴμεθα λαὸς νέος, ποῦ δὲν ἔχει πλέον καμμίαν ἐξάρτησιν ἀπὸ τοὺς παναρχαίους του προγόνους καὶ ποῦ πρέπει νὰ χωρισθῇ ἔντελῶς ἀπὸ αὐτούς, καταργῶν ὅλους τοὺς τεχνητούς καὶ ψευδεῖς συνδέσμους ποῦ ἐδημιούργησαν οἱ γραμματισμένοι, ἂν θέλῃ νὰ προκόψῃ. Ἡ ἰδέα αὕτη ἀναπτύσσεται εἰς τὸν «Ἀρχαιολόγον», ὁ ὁποῖος ὡς ἄρθρον πίστεως, εἶνε τὸ σπουδαιότερον ἔργον τοῦ συγγραφέως. Ἄλλ' ἡ ἔθνικὴ ψυχὴ ἀναδίδεται γηραιότερα ἀπὸ ἄλλα του ἔργα, ἀπληλαγμένα τῶν συμβολισμῶν καὶ τῶν ἀλληγοριῶν τοῦ «Ἀρχαιολόγου». Ὁ Καρκαβίτσα διαπρέπει ὡς ζωγράφος τῆς νεοελληνικῆς ζωῆς, τῆς ἀνοθεύτου, ἐκείνης ποῦ αἰσθάνεται μέσα του περισσότερο καὶ ποῦ μὲ δυσκολίαν τὴν εὕρισκει τριγύρω του, ὅπως κατήντησε ἡ ζωὴ μας, ἀκόμη καὶ εἰς τὰ χωριά. Οἱ ἥρωές του εἶνε ρωμοὶ περικαθαρισμένοι μ' ἐπιμέλειαν, ἀπληλαγμένοι ἀπὸ κάθε ξένον στοιχείον, παρείσακτον. Ὁ Καρκαβίτσα δὲν ἀντιγράφει ἀπλῶς τὴν ζωὴν τὴν ἀλλοιώνει, τὴν ἐπιδιορθώνει, τὴν ἐξιδανικεύει, τὴν ἐξελληνίζει. Εἶνε τὸ μέγα ἐλάττωμα καὶ συγχρόνως τὸ μέγα προτέρημα τοῦ ταλάντου του. Ἐλάττωμα, διότι τὸν κάμνει κάποτε ν' ἀπομακρύνεται ἀπὸ τὸ ἀληθινὸν ἐπὶ ζημίᾳ τῆς τέχνης· προτέρημα διότι συχνότερα τὸν φέρνει πλησιέ-

στερα εἰς τὸ νόημα τῆς μεγάλης τέχνης καὶ τὸν κάμνει νὰ μᾶς δίδῃ μεγαλοπρεπεῖς καὶ ἐξόχους εἰκόνας, γεμάτας ἀπὸ ἑλληνικὸν ἰδανικόν, ποῦ ἴσως δὲν θὰ τὸ κατώρθωνε ἂν περιορίζετο νάντιγράφῃ τὴν ζωὴν ὅπως εἶνε. Ἐπαναλαμβάνω ὅμως ὅτι αὐτὸ εἰς τὸν Καρκαβίτσα εἶνε μᾶλλον αὐθόρητον, μᾶλλον ἀσυνείδητον. Τείνει ἀνέκαθεν καὶ φύσει εἰς τὸ νὰ μεγαλοποιῇ. Ἐν γένει εἰς τὰ ἔργα του εὕρισκομεν μορφὰς με διαστάσεις μεγαλειτέρας τοῦ φυσικοῦ, αἱ ὁποῖαι πολλάκις γιγαντοῦνται καὶ ἐπιβάλλονται ἀκριβῶς με τὴν φανταστικότητά των — ὅπως ὁ Ζητιάνος — ὡς κάτι πραγματικώτερον καὶ τοῦ πραγματικοῦ. Καὶ κατὰ τοῦτο πρὸ πάντων διαφέρει ὁ Καρκαβίτσα ἀπὸ τὸν ἄλλον γίγαντα τοῦ συγχρόνου ἑλληνικοῦ διηγήματος, τὸν Παπαδιαμάντην. Ὁ φακὸς τοῦ Παπαδιαμάντη ἀποδίδει τὰ ἀντικείμενα χωρὶς ἰριδώσεις καὶ χωρὶς μεγεθύνσεις, ὅπως περὶ που καὶ ὁ πραγματικὸς φακὸς τοῦ Καρκαβίτσα, ὁ ὁποῖος, ὡς ἐρασιτέχνης, κατεγίνετο εἰς τὴν φωτογραφικὴν. Ἄλλ' αἱ φωτογραφίαι τοῦ ἄλλου ἔχουν τὴν μαγικὴν ιδιότητα νὰ παρουσιάζουν καὶ κάτι βαθύτερον ἀπὸ τὴν ἐπιφάνειαν, — πρᾶγμα τὸ ὁποῖον κατορθώνει συχνὰ καὶ ὁ Καρκαβίτσα ἀλλὰ μ' ἕνα καλὸ ρετουσάρισμα.

Ἡ διήγησίς του ἔχει κάτι τὸ ἐπικόν, τὸ ἀρρενωπὸν, τὸ σκληρὸν ἂν θέλετε. Δὲν γνωρίζει πολλὰς τρυφερότητας, οὔτε ἐντυφᾷ εἰς γλυκεῖς λυρισμούς, οὔτε ἀρέσκειται εἰς γυναικῶδη παίγνια. Καὶ τὸ ὕφος του εἶνε ταιριαστὸν με τὸ θέμα του, καὶ ἡ γλῶσσα του ἐπίσης. Δημοτικιστὴς μετὰ τὴν ἐμφάνισιν τοῦ «Ταξιδίου», ὁ Καρκαβίτσα, ἔχων πλήρη τὴν πεποιθήσιν, θὰ ἐγίνετο βαθμηδὸν τοιοῦτος καὶ ἄνευ τοῦ κ. Ψυχάρη. Αἱ τάσεις του, αἱ μελέται του, τὸ τάλαντόν του τὸ ἴδιον, θὰ τὸν ἔκαμναν μίαν ἡμέραν ἀφεύκτως νὰ γράψῃ εἰς τὴν γλῶσσαν τοῦ λαοῦ. Τοῦτο ἴσως τὸ συναισθάνεται καὶ ὁ ἴδιος καὶ τοῦτο ἐξηγεῖ πῶς, ἐνῶ εἶνε τόσο ἐνθουσιώδης, φανατικὸς ὑπερμαχος τῆς ἰδέας· ἐνῶ πρὸ χρόνων δὲν ἔγραψε οὔτε γραμμὴν εἰς τὴν καθαρεύουσαν, «χωνετήρι ποῦ τοῦ ρίχνεις χουσάφι καὶ σοῦ βγάζει κάρβουνο» καὶ ἐνῶ ἡ γλῶσσά του ὄλονεν γίνετα δημοτικώτερα, δὲν χωνεύει διόλου τὸν κ. Ψυχάρη καὶ τοὺς ψυχαριστάς. Διὰ τὸ παραδόξον τοῦτο δικαιολογεῖται λέγων, ὅτι οἱ ψυχαρισταὶ με τὰς ὑπερβολὰς των «κατέστρεψαν τὸ ζήτημα», καὶ ὅτι ἡ δημοτικὴ γλῶσσα δὲν εἶνε αὕτη ποῦ γράφει ὁ Ψυχάρης, (ὑπονοῶν ὅτι εἶνε αὕτη ποῦ γράφει αὐτός.)

Ἐκτὸς τῶν διηγημάτων, ὁ Καρκαβίτσα ἐ-

δημοσίευσεν καὶ πολλὰ ἄρθρα εἰς τὰς ἐφημερίδας με τὸ ψευδώνυμον Πέτρος Ἀβράμης. Εἰς τὰ ἄρθρα αὐτὰ ὑπεστήριξεν ὡς επικριπλεῖστον τὰς ἰδέας, — φιλολογικὰς, κοινωνικὰς ἢ πολιτικὰς, — τὰς ὁποίας προσεπάθησα νὰ ἐξηγήσω ἀνωτέρω. Ἐν γένει ὁ Καρκαβίτσα, μολονότι τὸν ἐμέμφθη κάποτε ὁ κ. Παλαμᾶς ὅτι «δὲν ξέρει νὰ σέρῃ τὸ χορὸ τῶν ἰδεῶν», εἶνε ἀνθρώπος τῆς ἰδέας, σκέπτεται διὰ πολλὰ πρᾶγματα, ὄχι μόνον φιλολογικὰ, καὶ διὰ κάθε ζήτημα ἔχει γνώμην ἰδικήν του, πολὺ φωτισμένην, ἡ ὁποία καὶ ἀκούεται με σεβασμόν, ὡς προσερχομένη ἀπὸ συγγραφέα τῆς ἀξίας του. Ἄλλος ἔξαφνα δὲν θὰ ἠμποροῦσε νὰ κηρύξῃ καὶ νὰ ὑποστηρίξῃ τὸν χωρισμόν μας ἀπὸ τοὺς ἀρχαίους, χωρὶς νὰ χαρακτηρισθῇ τοῦλάχιστον ὡς προδότης. Ὁ Καρκαβίτσα τὸν ὑπεστήριξεν ἀζημίως. ἴσως ἂν ἔξῃ ὁ Παράσχος, θὰ ἐμόρφαζε καὶ πάλιν καὶ θὰ ἐπανελάμβανε τὸν στίχον ποῦ ἔγραψε μίαν φορὰν ὅταν τὰ εἶχε με τοὺς νέους, τοὺς «ποιητὰς τῆς ρελλάμας», καὶ τοὺς ἐκαυτηρίαζε με σατυρικὰ ποιήματα:

Ὁ Καρκαβίτσα, ὄνομα ποιητικὸν τοσοῦτον! . .

καὶ ἴσως θὰ προσεπάθει νὰ ἐξεγείρῃ «τὴν ἔθνικὴν ἀγανάκτησιν» κατὰ τοῦ νέου βεβήλου. Ἄλλὰ σήμερον δὲν τὸ ἐπεχείρησε κανεὶς. Κάθε ἀπόγευμα ὁ Καρκαβίτσα, με τὸν πάντα φρέσκιον κυματισμὸν λαϊμοδέτην του, πηγαίνει ἡσύχα - ἡσυχὰ εἰς τὴν Πλατείαν τοῦ Συντάγματος καὶ κάθεται εἰς τοῦ Ζαχαράτου νὰ πάρῃ τὸν καφέ του. Κανεὶς δὲν τὸν ἐπετροβήλησεν ἀκόμη. Καὶ ὅμως πολλοὶ γνωρίζουν ὅτι ὁ Παρθενὸν τοῦ κάθεται 'στὸ στομάχι, καὶ ὅτι ἂν ἠμποροῦσε νὰ τὸν ἀπογκρεμίσῃ, θὰ τὸ ἔκαμνε προθύμως. Ἡ ἰδέα του, βλέπετε, εἶνε ὅτι πρέπει νὰνεγειρωμεν ἡμεῖς νέον Παρθενῶνα, εἰς τὸ ὁποῖον μᾶς ἐμποδίζουν τὰ πάρα-πολύ λατρευτά — με παρεξηγημένην λατρείαν — ἐρείπια τοῦ παλαιοῦ. Νέον Παρθενῶνα. . . Τὸ μόνον ποῦ θὰ εἶχε κανεὶς νάντιτάξῃ, εἶνε ὅτι ἔκαμε ὅτι ἠμπόρεσε διὰ τὰ Προπύλαιά του, — καὶ ἠμπόρεσε πολὺ, — χωρὶς νὰ ἐμποδισθῇ ἀπὸ τὰ ἔνδοξα ἐρείπια. Τὸ ἀναγκαϊότερον λοιπὸν διὰ τὴν ὄνειρευτὴν ἔθνικὴν ἀναγέννησιν, δι' ἕνα νέον ἑλληνικὸν πολιτισμόν, δὲν εἶνε νὰ ἐξαφανισθῇ ὁ γηραιὸς Παρθενὸν, ἀλλὰ νὰ γεννηθοῦν πολλοὶ νέοι ἄνδρες με τὴν πνευματικὴν εὐρωστίαν ἐνὸς Καρκαβίτσα.

ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ ΞΕΝΟΠΟΥΛΟΣ

ΤΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΤΑΧΥΔΡΟΜΕΙΑ ΠΡΟ ΤΗΣ ΕΙΣΑΓΩΓΗΣ ΤΩΝ ΓΡΑΜΜΑΤΟΣΗΜΩΝ 1829—1861

Ο πρώτος ταχυδρομικὸς κανονισμὸς ἐξεδόθη ὑπὸ τοῦ Κυβερνήτου κατ' Ὀκτώβριον 1829, τριάκοντα δὲ καὶ δύο ἀκριβῶς ἔτη βραδύτερον κατ' Ὀκτώβριον 1861 ἐτέθησαν εἰς κυκλοφορίαν τὰ πρῶτα Ἑλληνικὰ γραμματόσημα. Ὀλίγω πρότερον, κατὰ τὸ 1859, εἶχε διοργανωθῆ καὶ ἡ πρώτη τηλεγραφικὴ ὑπηρεσία, πλὴν αὕτη ἐπέκρωτο νὰ διαγῶγῃ μέχρι τοῦ 1887 βίον αὐτοτελῆ. Ποῖα ὑπῆρξαν τὰ πρῶτα μας ταχυδρομεῖα¹;

Οἱ Τοῦρκοι δὲν ἠμέλησαν ἔντελῶς τὴν τα-

χυδρομικὴν ὑπηρεσίαν, ἀλλὰ, καθ' ὃ κατακτητικὸν ἔθνος¹, τῇ ἔδοσαν καθαρῶς διοικητικὸν χαρακτήρα ἐκμισθοῦντες ἐφίππους ταχυδρόμους, *μετζύλια* καλουμένους, εἴτινες ἐπάκτως καὶ οὕτως εἰπεῖν χαριστικῶς ἀνελάμβανον ἐνίοτε τὴν ἀλληλογραφίαν τῶν ἰδιωτῶν. Εἰς παραλήσιον ὄργανισμὸν κατέφευγον ἡ Πελοποννησιακὴ Γερουσία ἐπὶ τῆς εἰσβολῆς τοῦ Δράμαλη καὶ αἱ κατόπιν κυβερνήσεις² μέχρι τῆς ἀφι-

¹ Πολλὰ καὶ ἀσφαλεῖς πληροφορίες ἐπὶ τοῦ θέματος δίδονται ὑπὸ τῆς Γενικῆς Ἐκθέσεως τῆς ταχυδρομικῆς ὑπηρεσίας, ἣτις ἐξεδόθη, ἑλληνιστὶ καὶ γαλλιστὶ τῷ 1862 ὑπὸ τοῦ Θ. Λεονάρδου, γεν. διευθυντοῦ τῶν ταχυδρομείων. Συμπληρωματικὰ δὲ τινὰ εἰδηλοῦνται ἐν τῷ Ἐγγερῶδι Ἀημοσιολογίας (α' ἐκδ. 1864) τοῦ ἀειμνήστου Ι. Α. Σούτσου (βλ. σελ. 79-86 καὶ 213-214), καὶ σποραδικῶς ἐν τῇ *Étude Économique de la Grèce* τοῦ Leconte (1847).

¹ Ἡ ἀνάγκη ἐπίσσε πάντοτε τοὺς κατακτητικὸς λαοὺς νὰ ὀργανώσῃ ταχυδρομικὴν ὑπηρεσίαν, ἣτις ἀποκλειστικὸν σκοπὸν ἔχει νὰ κρατῇ τὴν πρωτεύουσαν εἰς ἐπικοινωνίαν με τοὺς διοικητὰς τῶν νέων κτήσεων. Τοιαῦται ὑπηρεσίαι διοργανώθησαν ὑπὸ τῶν Περσῶν, ἐφθασαν δ' εἰς μέγαν βαθμὸν τελειότητος ἐπὶ τῆς Ρωμαϊκῆς αὐτοκρατορίας (βλ. διὰ κλεινοῦς πληροφορίας τὸ ἐξαιρετὸν ἔργον τοῦ Gallois *Les Postes à travers les âges* Παρίσι 1894).

² Ἡ ὑπηρεσία διοργανώθη τότε ὑπὸ τοῦ Α. Καρδάρου, ὅστις τῷ 1860 διέτελει εἰσέτι ἐργολάβος τῶν ταχυδρόμων.

ξως του Καποδιστρια, οπότε δια ψηφίσματος, εκδοθέντος εν Πόρῳ τῇ 24 Σεπτεμβρίου 1828, συνεστήθησαν Γενική Διευθύνσεις Ταχυδρομείου και τέσσαρα κεντρικά γραφεία εις Ἐπίδαυρον, Ἄργος, Τρίπολιν και Σῦρον.

Ἡ ἰδέα δὲν ἔλαβεν ὅμως σάρκα και ὄσθα ἢ ὅτι ἡ Κυβέρνησις μετέβη εις Ναύπλιον, οπότε ἤρχισεν ἐφαρμοζόμενος ἀνάημοσιευθεὶς, τῇ 17 Ὀκτωβρίου 1829, ὁ πρῶτος ταχυδρομικὸς κανονισμὸς¹.

Και περὶ τῆς λειτουργίας τῶν ταχυδρομείων ἐπὶ τοῦ Κυβερνήτου δλίγα ἔχει τις νὰ εἴπῃ. Ἰδιωτικὴ ἀλληλογραφία οὕτως εἰπεῖν δὲν ὑφίστατο, διὰ τοῦτο δὲ και τὰ ἐξ αὐτῆς ἔσοδα εἶναι ἐλάχιστα ὁ Θ. Λεονάρδος ὑπολογίζει αὐτὰ εις 1.500 φοίνικας περίπου κατ' ἔτος. Τὰ ταχυδρομεία εἶχον ἄρα εἰσέτι διοικητικὴν ἀποστολήν. Ἐξ ἄλλου τὰ 11 πρῶτα γραφεία εἶχον ἀπαξάπαντα ἰδρυθῆ ἐν Πελοποννήσῳ. Τὸ εις Στερεάν ταχυδρομείον ἐστέλλετο διὰ πολεμικοῦ εις τὸν τοποτηρητὴν τῆς Κυβερνήσεως. Τὰ δὲ εις τὰς νήσους « με τὰς τυχοῦσας εὐκαιρίας ». Πρὸς τοῦτοις ἡ ταχυδρομικὴ ὑπηρεσία συνίστατο μόνον ἐν τῆς ἐν Ναυπλίῳ Γενικῆς Διευθύνσεως και 25 ταχυδρομίων, 9 πεζῶν και 16 ἐφιπίων. Ἡ δ' ἐπιστοσία τῶν ἐπαρχιακῶν γραφείων εἶχεν ἀνατεθῆ εις ἄλλους δημοσίους ὑπαλλήλους (γραμματεῖς προσωρινῶν διοικητῶν, ἀστυνόμους ἢ ὑγειονόμους εις τὰς παραλίους πόλεις).

Χαρακτηριστικαὶ και νεοτεριστικώταται ἦσαν αἱ διατάξεις, αἱ ἀφορῶσαι εις τὰ τέλη. Ἐλαμβάνετο ὑπ' ὄψιν οὐχὶ ἡ ἀπόστασις, ἀλλὰ τὸ βάρος². Ἐθεσπίετο δηλαδὴ σύστημα ὅπερ ἀπθανάτισε τὸ ὄνομα τοῦ Rowland Hill και ὅπερ ἡ Εὐρώπη πᾶσα βραδύτερον παρεδέχθη. Σημειωτέον δ' ὅτι τὸσον παράτολμος ἐφαίνετο κατὰ τὸ 1830 ἡ ἰδέα τῆς ταχυδρομῆσεως τῶν ἐπιστολῶν κατὰ τὸ βάρος, ὥστε ἐγκατελείφθη πολὺ ταχέως ὑπὸ τῆς Βαυαρικῆς Δυναστείας.

Αὕτη ἀναλαβοῦσα τὰς ἡνίας τοῦ κράτους και ἐπιληφθεῖσα, ἰδίως ἀπὸ τῆς ἐνηλικιώσεως τοῦ Ὄθωνος, τῆς συστηματικῆς διοργανώσεως

¹ Οὗτος εἶχε δημοσιευθῆ διὰ πρώτην φορὰν ἐν Αἰγίνῃ κατ' Ἀπρίλιον 1829.

² Τὸ τέλος εἶχεν ὁρισθῆ διὰ πᾶσαν μονόφυλλον ἐπιστολήν εις πέντε παραδες, διὰ πᾶσαν δίφυλλον εις δέκα, διὰ φάκελον μὴ υπερβαίνοντα τὸ βάρος δέκα δραμιῶν εις εἴκοσι, διὰ φάκελον βάρους δέκα ἕως εἰκοσιπέντε δραμιῶν εις τεσσαράκοντα. Φάκελοι πέραν τῶν 25 δραμιῶν δὲν ἦσαν δεκτοί. Αἱ ἐφημερίδες ἀπέλαυνον ἀτελείας.

τῆς ταχυδρομικῆς ὑπηρεσίας, εἶχε νὰ παλαίσῃ πρὸς πολλὰς δυσκολίας. Καὶ τὰς μὲν δυσχερείας τῆς κατὰ ξηρὰν συγκοινωνίας εὐκόλως μαντεύει ὁ ἀναγνώστης. Οὔτε ὁδοί, οὔτε γέφυραι οὔτε ἀσφάλεια ὑπῆρχον. Διεξαγωγή τῆς ὑπηρεσίας δι' ἀμαξῶν ἐπὶ πολλὰ ἔτη ἦτο παντελῶς ἄγνωστος ἀκόμη περὶ τὰς παραμονὰς τῆς ἐξώσεως ἀπαντῶμεν μόνον τρεῖς ταχυδρομικὰς ἀμαξίας. Ἡ ὑπηρεσία διεξαγομένη διὰ ταχυδρομικῶν ἐφιπίων και πεζῶν ἐχόντων ὡς συνεικόνους δλίγα ὑποζύγια, δὲν ἦτο δυνατόν νὰ ἔχη τὰ δύο εις τοιαύτην ὑπηρεσίαν ἀπαραίτητα προσόντα, τὴν ταχύτητα δηλαδὴ και τὴν ἀκρίβειαν, ἐν ὧρα δὲ χειμῶνος παρελύετο κατ' ἀνάγκην.¹ Ἀλλὰ και ἡ διὰ θαλάσσης συγκοινωνία παρουσίαζε δυσκολίας, ὧν δὲν ἔχομεν τελείαν ἰδέαν. Περὶ τὸ 1835, οὐχὶ μόνον ἀτμόπλοια δὲν ὑπῆρχον, ἀλλὰ και ἔνεκα τῆς οὕτως εἰπεῖν ἀνυπαρξίας τοῦ ἑλληνικοῦ ἐμπορίου δὲν ὑπῆρχε οὔτε κἂν τακτικὴ συγκοινωνία δι' ἰστιοφόρων μεταξὺ τῶν ἡμετέρων λιμένων και τῶν ξένων.

Ἡ κυβερνήσις ἠναγκάσθη νὰ καταφύγῃ εις ἔκτακτα μέτρα, χρησιμοποιοῦσα διὰ μὲν τὸ ἐσωτερικὸν ταχυδρομείον τὸ βασιλικὸν ἀτμόπλοιο « Μαξιμιλιανόν », ὅπερ ἐκτὸς τοῦ ταχυδρομείου μετέφερεν ἐπιβάτας και ἐμπορεύματα διὰ δὲ τὸ ἐξωτερικὸν προσέφυγεν εις συμβάσεις.

Ἡ πρώτη τούτων συνήφθη τῷ 1834 μετὰ τοῦ τραπεζίτου Φερράδῃ, ὅστις ἔθηκεν εις τὴν διάθεσιν τῆς ὑπηρεσίας ἕξ ἰστιοφόρα, ταχύπλοα ἐπινομασθέντα, ὧν τὴν ταχύτητα δύναται τις νὰ κρίνῃ ἐξ ὅρου τινὸς τῆς συμβάσεως, δύναμει τοῦ ὁποῖου τὰ πλοῖα ἐκείνα « δὲν ἠδύναντο νὰ μένωσιν εις τοὺς προσδιωρισμένους τοῦ κατὰ πλοῦ των λιμένας πλέον τῶν ὀκτῶ ἡμερῶν ».

Ἡ μετὰ τοῦ Φερράδῃ σύμβασις ἔμεινε ἐν ἰσχύι μόνον δύο ἔτη. Ὀλίγον δὲ μετὰ τὴν λήξιν αὐτῆς ἐγένετο ἡ πρώτη σύμβασις πρὸς τὸ Αὐστριακὸν Λόυδ, ἣτις πολλὰκις ἀναθεωρηθεῖσα και συνδυασθεῖσα πρὸς ἄλλην σύμβασιν πρὸς Γαλλικὰς Ἐταιρείας ἔφερε τὴν Ἑλλάδα εις ταχυδρομικὴν συγκοινωνίαν μετὰ τὰ πέντε μέρη τοῦ κόσμου. Ἀλλὰ παρ' ὅλας τὰς μεταρρυθμίσεις, τὰ ἐξωτερικὰ τέλη ἔμειναν λίαν βαρῆα.

¹ « Πολλὰκις, γράφει ὁ Ι. Α. Σούτσος, οἱ οὕτω βραδέως ὁδοιποροῦντες ὁδοιπόροι ἀναγκάζονται νὰ διακόπτωσιν τὴν ἐπὶ τὰ πρόσω πορείαν αὐτῶν, ἔνεκα τῶν ἐπιπροσθόντων χειμῶρων, ἢ ἐὰν τοιμήσωσιν νὰ διαβῶσιν αὐτοὺς, ὅπως ἀποφύγωσιν τὰ ἐπιβαλλόμενα αὐτοῖς πρόστιμα, διατρέχουσι τὸν κίνδυνον νὰ γίνωσιν ἀνάπηστοι ὑπὸ τῆς ὀρμῆς τῶν ὑδάτων και οὕτω δι' ἄλλειψιν γεφυρῶν και ἴσπυι και ἀναβάται και φάκελοι πολλὰκις ἐξαφανίζονται. »

Ἀκόμη μετὰ τὴν διατίμησιν τοῦ 1860, ἐπιστολὴ διὰ Νεάπολιν ἐπλήρωσε λεπτὰ 70, διὰ Λιβόρνον 110, διὰ Γένουαν 120.¹

Περὶ τὴν αὐτὴν ἐποχὴν, δηλαδὴ ἀκριβῶς τὸ 1857, συνέστη και ἡ Ἑλληνικὴ Ἀτμοπλοία, ἣτις ἀνέλαβε τὴν μέχρι τῆς ἐποχῆς ἐκείνης ὑπὸ τοῦ κράτους διαχειριζομένην ἐσωτερικὴν ἀτμοπλοίαν ὑπηρεσίαν, ἐπενεγκοῦσα συνάμα εις αὐτὴν σπουδαίας βελτιώσεις.

Και αὐταὶ μὲν ἦσαν αἱ δυσκολίαι, αἱ ἀφορῶσαι εις τὴν μεταφορὰν τῶν ἐπιστολῶν. Ἡ διοργάνωσις συστηματικῆς ὑπηρεσίας ἀπῆντα πολλὰς ἄλλας. Τῷ ὄντι, ἐκτὸς τῶν μέσων τῆς συγκοινωνίας, ἐσπάνιζον τότε δύο ἄλλα πράγματα ἀπαραίτητα, τὸ χρῆμα και κατάλληλα ὑπηρεσιακὰ ὄργανα.

Και πρῶτον τὸ χρῆμα. Χρῆμα χρειάζεται εις τὰς πεπολιτισμένας και πλουσίας χώρας μόνον διὰ τὴν ἐγκατάστασιν τῆς ὑπηρεσίας (ἀνεγερσιν και ἐπίπλωσιν γραφείων κτλ.), ἢ διεξαγωγῇ δ' αὐτῆς οὐχὶ μόνον δὲν στοιχίζει εις τὸ κράτος, ἀλλὰ συνήθως τῷ ἀποφέρει και κέρδος². Εἰς τὰς πτωχὰς ὅμως ἢ τὰς ἀχρεῖς ἐπικρατείας ἔχει ἄλλως τὸ πρᾶγμα διότι εἴτε ὁ ἀριθμὸς τῶν ἐπιστολῶν εἶνε μικρὸς ἢ τὰ ἔσοδα τῆς διαμετακομίσεως εἶναι μεγάλα. Εἰς τὴν Ἑλλάδα τοῦ Ὄθωνος τὰ δύο ταῦτα κακὰ συνῆρχον. Τὰ ἔσοδα τῆς διαμετακομίσεως ἦσαν μεγάλα οὐχὶ ἔνεκα τῆς ἀποστάσεως, ἀλλ' ἔνεκα τῆς ἐλλείψεως μέσου εὐχεροῦς συγκοινωνίας, αἱ δὲ ἐπιστολαὶ ἦσαν σπάνιαι, διότι τῆς χώρας οὐσης πτωχῆς ἀνταλλαγῇ και συνεπῶς ἐμπορικῇ ἀλληλογραφίᾳ δὲν ὑπῆρχον, τῶν δὲ ἀνθρώπων ὄντων ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ἀγραμμάτων ἢ ἰδιωτικῇ ἀλληλογραφίᾳ δὲν ἠδύνατο νὰ ἀκμαίῃ³.

Τῷ 1861 παρ' ὅλην τὴν γενομένην δημοσίαν και ἰδιωτικὴν πρόοδον εις τὸ ταχυδρομείον παρεδόθησαν μόνον 1,322,470 ἔγγραφα. Ὑπολογιζομένου τοῦ πληθυσμοῦ τοῦ βασι-

¹ Ἐπίσης τὰ τέλη ἐπιστολῆς δι' Ἀγγλίαν ἦσαν δρ. 1,50 διὰ δὲ τὰς Ἀγγλικὰς Ἀποικίας δρ. 2,24 και 2,50.

² Σήμερον ἡ ταχυδρομικὴ ὑπηρεσία ἀποφέρει κέρδος εις ὅλα σχεδὸν τὰ κράτη τῆς Εὐρώπης, εις τὴν Ἀμερικὴν ὅμως αἱ δαπάναι ἔνεκα τῶν ἀποστάσεων υπερβαίνουσι τὰ ἔσοδα. Οὕτω δὲ ἡ χρῆσις τοῦ 1900 ἐν ταῖς Ἠνωμέναις Πλοικεταῖς ἀφῆκεν ἔλλειμμα 25 ἐκατομμυρίων, ἐν τῇ Ἀργεντινῇ 5, ἐν δὲ τῷ Μεξικῷ 2,500,000 φράγκων.

³ Ἀκριβῶς ἀντίθετον τῆς τότε Ἑλλάδος εἰκόνα παρουσιάζει ἡ σημερινὴ Ὀλλανδία, ὅπου τὰ μέσα τῆς συγκοινωνίας εἶναι ἀφθονώτατα. ὁ πλοῦτος εἶνε μέγας, ἀναλφάβητος δ' οὐδεὶς ἀπαντᾷ. Διὰ τοῦτο ἀκριβῶς ἡ Ὀλλανδία εἶναι τὸ μόνον κράτος τῆς Εὐρώπης, ὅπου τὸ τέλος τῶν ἐσωτερικῶν ἐπιστολῶν ὁρισθῆ εις πέντε λεπτὰ.

λείου εις 1,100,000 ψυχὰς, ἀναλογεῖ 1, ¹/₅ ἐγγράφων εις ἕκαστον. Ἐξονυχιζομένων δὲ τῶν στατιστικῶν παρατηρεῖ τις ὅτι ἐκ τοῦ συνόλου τῶν ταχυδρομηθέντων ἐγγράφων 566.541 ἦσαν ἐπίσημα. Ἐκ τούτου δὲ ἔπεται πρῶτον ὅτι ἀκόμη περὶ τὸ 1860 τὰ ταχυδρομεία δὲν εἶχον τελείως ἀποβάλλει τὸν τουρκικὸν χαρακτῆρα δημοσίας ὑπηρεσίας, και δευτερον ὅτι εις ἕκαστον Ἑλληνα ἀνελόγει πρᾶγματι οὐχὶ 1, ¹/₅ ἐπιστολῆς, ἀλλὰ ⁷/₁₀ τοιαύτης.

Κατὰ τὴν αὐτὴν ἐποχὴν ἡ ἐπίσημος ἀλληλογραφία ἐν μὲν Γαλλίᾳ ἀναλογεῖ εις τὸ ¹/₁₀ τῆς ἰδιωτικῆς, εις δὲ Ἀγγλίαν εις ἦττον ¹/₁₅. Πρὸς τοῦτοις εις ἕκαστον Γάλλον ἀνελόγουν 7 ἰδιωτικαὶ ἐπιστολαί, εις ἕκαστον δ' Ἀγγλον 15.

Ἀποτέλεσμα τούτου ὑπῆρξεν ὅτι τὰ μὲν Εὐρωπαϊκὰ ταχυδρομεία παρ' ὅλας τὰς καταπληκτικὰς ἐλαττώσεις τοῦ τιμολογίου ἀφῆκαν μόνον τὰ ἔτη 1845 και 1848. Τὸ περίσσευμα τοῦ πρώτου ὑπῆρξε 5,899, τὸ δὲ τοῦ δευτέρου 8,769 δρ.). Τὰ δ' ἔλλειμματα θὰ ἦσαν ἐπι μεγαλείτερα, ἐὰν ἄκρα φειδῶ δὲν εἶχε προτανεύσει περὶ τὴν διοίκησιν, ἰδρυομένων ταχυδρομικῶν γραφείων μόνον ἐνθα τὸ πρᾶγμα ἦτο ἀπαραίτητον και ἀνατιθεμένης ἀλλαγῆ τῆς ταχυδρομικῆς ὑπηρεσίας εις ἄλλας ἀρχάς, δηλαδὴ τὰς ὑγειονομικὰς, τοὺς ἀξιωματικοὺς τῶν λιμένων ἢ τοὺς δημάρχους. Οἱ ὑπάλληλοι οὗτοι ἐλάμβανον ὡς ἀντιμισθίαν 20% ἐπὶ τῶν καθαρῶν προσόδων¹. Κατὰ τὰς παραμονὰς τῆς μεταπολιτεῦσεως ἐπὶ 103 ταχυδρομικῶν γραφείων μόνον τὰ 40 ὑπηρετοῦντο ὑπὸ εἰδικῶν ὑπαλλήλων.

Οὕτω δ' ἐπετυγχάνετο ἀξία λόγου οἰκονομία, ἀλλ' ὡς εἶπομεν, τὸ νεοσύστατον κράτος ἔπασχεν οὐχὶ μόνον ἐξ ἐλλείψεως χρημάτων, ἀλλὰ και ἐξ ἐλλείψεως ἀνδρῶν. Καὶ διὰ μὲν τὴν ὑπηρεσίαν τῶν πόλεων εὐρέθησαν κατάλληλα ὄργανα, ἔνεκα κυρίως τῆς κρατούσης μονιμότητος.

Ἄλλως ὅμως εἶχον τὰ πράγματα εις τοὺς δήμους, ἐνθα οἱ 124 δημοτικοὶ ταχυδρόμοι, και ὅτε ἐγνώριζον ἀνάγκωσιν, τοῦθ' ὅπερ ἦτο σπάνιον, τοσοῦτω μᾶλλον δυσκόλως ἐπῆρχον εις τὴν βαρεῖαν αὐτῶν ὑπηρεσίαν, καθ' ὅσον ἐκτελοῦντες συνήθως χρεῖ δημοτικῶν κλητήρων ἐθεώρουν τὴν ταχυδρομικὴν ὑπηρεσίαν ὡς πάρεργον.

Εἶναι πιθανὸν ὅτι πρὸ τοσοῦτων δυσχε-

¹ Βλ. τὸ διάταγμα τῆς 25 Δεκεμβρίου 1836, και τὴν μετὰ δύο ἔτη ἐπενεχθεῖσαν μικρὰν τροποποίησιν.

ρειών πολλαί κυβερνήσεις ήθελον όρρωθήσει. Πλήν ό Όθων, έάν έστερείτο διπλωματικής όξυδερκείας και πολιτικής ικανότητος και διά τοϋτο ούτε έξωτερικώς καταστροφώς ούτε έσωτερικώς περιπλοκώς ήξευρε να περικάμπη, είχεν όμως τὰ σπάνια προσόντα τής άφοσιώσεως εις τὸ καθήκον και τής λεπτολόγου φιλοπονίας, άτινα είναι άπαραίτητα εις τήν σύνταξιν άναστατωμένης χώρας. Τί δέ κατώρθωσεν ό πρώτος τής Έλλάδος βασιλεύς, στηριζόμενος επί ύπηρεσίας μονίμου¹, δύναται ό άναγνώστης να κρίνη εκ τών έξής άριθμῶν:

Έτη Γραφ.	Ίδιωτ. έπ.	Δημ. έγγρ.	Έσοδα	Έξοδα
1829	18	ελάχισται	—	1,500 φοίν ² —
1840	69	323,300	262,090	211,078 253,595 δ. ³
1850	79	438,121	398,222	182,338 212,137
1860	104 ⁴	735,708	539,587	322,741 343,800

Κατά τήν αϋτήν περίοδον ό άριθμός τών ταχυδρομῶν παρουσιάζει τήν έξής αύξησιν:

έτη ταχυδρ.	έπιπτοι	πεζοί	φορτηγά	ζώα	άμαξαι
1829	16	4	0	0	0
1840	64	8	5	0	0
1850	98	8	4	3	3
1860	113	21	12	3	3

¹ Ό Γ. Σκοΐφος διορισθείς γενικός διευθυντής τών ταχυδρομείων κατ' Απρίλιον 1832 παρέμεινε τοιοϋτος μέχρι του Ιουλίου 1855, ότε παρτήθη. Ό δέ διαδεχθείς αϋτόν Θ. Λεονάρδος είχε διορισθή γραμματέυς τής γενικής διευθύνσεως τόν Απρίλιον 1829, ότε δηλαδή έξεδόθη εν Αίγινη ό πρώτος κανονισμός. Ήδύνατο όθεν ό ύπουργός Χ. Χριστόπουλος να τῷ γράψη τῇ 23 Δεκεμβρίου 1861 «ότι ό εν τῇ ταχυδρομικῇ ύπηρεσίᾳ βίος σας συντατίζεται με ίσον βίον τής ύπηρεσίας ταύτης εν Έλλάδι».

² Κατά τούς ύπολογισμούς του Λεονάρδου. Αγομαι να θεωρήσω τούς ύπολογισμούς τούτους ως όρθούς, διότι ή ιδιωτική άλληλογραφία ήτο περιορισμένη εις άκρον, αί δέ έφημερίδες ως και ή άλληλογραφία ή τε έπίσημος και ή ήμεισίσημος τής Κυβερνήσεως απέλαυον άτελείας.

³ Τὰ έσοδα και έξοδα του 1840 παρουσιάζονται μεγαλειότερα, διότι εν αϋτοίς περιλαμβάνονται τὰ του Μαξιμιλιανού, όστις, ως είδαμεν, μετέφερεν εκτός του ταχυδρομείου επιβάτας και έμπορεύματα.

⁴ Ητοι 37 εν Πελοποννήσῳ, 29 εις τήν Στερεάν, 26 εις τὰς νήσους και 11 εις τὰς έξής πόλεις του έξωτερικού: Κωνσταντινούπολιν, Σμύρνην, Θεσσαλονίκην, Λάρισαν, Ιωάννινα, Άρταν, Πρέβεζαν, Αλεξάνδρειαν, Βουκουρέστιον, Βραίλαν και Γαλάζιον.

Τῷ 1861, εισαχθέντων από τής α' Όκτωβρίου τών πρώτων γραμματοσήμων, άρχεται διά τὰ έλληνικά ταχυδρομεία νέα περίοδος¹, λήγει δ' εκείνη, ήν προειδέμεθα ν' άναπαρστήσωμεν πρό τών όφθαλμῶν τών άναγνωστῶν τών «Παναθηναίων». Νομίζομεν όμως άδικόν να μη είπωμεν και δύο λέξεις περι τής από του 1863 και έντεϋθεν παρατηρουμένης άλματικής προόδου.

Τήν πρόδοον ταύτην εύγλώττως θα καταδείξη ό έξής πίναξ:

Έτη Γραφεία	Ίδιωτ.	Άλληλογ.	Έσοδα	Έξοδα
	έπιστ. και άλλ. άντικ.			
1860	104	735,708	322,741	343,800
1863	213	9,135,049	905,428	619,180
1905	640	17,315,901	4,591,357	3,954,742

Οί άριθμοί, οί άφορῶντες εις τὸ 1905, είναι οί έπισήμως άνακοινωθέντες υπό τής Διευθύνσεως τών Ταχυδρομείων και Τηλεγράφων εις τὸ εν Βέρνη γραφείον τής Ταχυδρομικῆς ένωσης, δεικνύουσι δέ πλεόνασμα έσόδων 636, 615. Υπό δέ τήν έποψιν ταύτην είναι λίαν ικανοποιητικοί, διότι κατά τὸ 1883 ή μεν ταχυδρομική ύπηρεσία άφινε μεν περίσσευμα 286,246 δρ., άλλ' ή τηλεγραφική, ήτις συνεχωνεύθη μετά τής πρώτης μόνον τῷ 1887, άφινε έλλειμμα 343,454 δρ.², όστε εν συνόλῳ ή Ύπηρεσία, ήτις σήμεραν δίδει αξιόλογον κέρδος εις τὸ κράτος, ήτο άκόμη πρό εικοσαετίας, όπως καθ' όλην σχεδόν τήν βασιλείαν του Όθωνος, παθητική.

ΑΝΔΡ. ΜΙΧ. ΑΝΔΡΕΑΔΗΣ

¹ Η εύεργετική έπίδρασις τών γραμματοσήμων έγινε άμέσως αισθητή. Κατά τὸ α' έξάμηνον του 1863, παρά τήν κρατούσαν τότε γενικήν άκαταστασίαν, ό άριθμός τών μεν έπιστολῶν ήτο κατά 32,025, τών δέ έντύπων και έφημερίδων κατά 105,865 άνώτερος τών κατά τὸ αντίστοιχον έξάμηνον του 1862 άποσταλέντων. Προσθετέον ότι ή εισαγωγή τών γραμματοσήμων δέν συνεπέφερον όπως άλλωχού παροδικήν έλάττωσιν τών έσόδων, διότι κατ' ήμίν δέν ήλαττώθησαν σημαντικῶς τὰ τέλη, ως τοϋτο συνέβη εν Γαλλία και ίδίως εν Άγγλίᾳ κατά τὰς μεταρρυθμίσεις του 1848 και 1840

² Βλ. Δ. Αβαντινού Έκθεσιν περι τής ταχ. και τηλ. ύπηρεσίας και Στατιστικούς πίνακας από του 1883-1892 (Έθνικόν Τυπογραφείον 1893).

Η ΑΝΤΑΡΤΙΣ *

— Αϋτὸ έλειπε να μου μάθετε, πῶς πρέπει ναγαπῶ τὸ παιδί μου! Όραίο πράγμα! . .

— Με συγχωρείτε, ειπε συγκεχυμένος.

Έγύριζαν από τήν Όμόνοιαν πρός τὸ Λοϋβρον. Μόλις έβράδυναξε.

Ό Μαυρίκιος έσυλλογίσθη πῶς ήτον άργά. Η γυναίκα του τὸν έπερίμενε. Δέν είχε πλέον τίποτε να πῆ εις τήν Ζοζάνναν, — τίποτε μόνον να τής ζητήση κάτι. . .

Έδίσταξε. . . Τὰ λόγια έτρεμαν εις τὰ χείλη του ως έξομολόγησις ένόχου έρωτος.

Ό Μαυρίκιος έμψύχισε:

— Ζοζάννα. . . θα ήθελα.

— Τι;

— Πρέπει να φύγω, Ζοζάννα. . . Είνε φρικῶδες να χωρίσωμε έτσι. . . Έχω τόσα να σας πῶ! "Αν ήξεύρατε. . . Ζοζάννα, θα ήθελα να ήμουν βέβαιος αν θα σας ξαναϊδῶ. Δέν ήμπορῶ να πιστεύσω ότι άφίνομε ό ένας τὸν άλλον γὰ πάντα. . .

— Υποθέτω ότι δέν θα μου κάμετε γαμήλιον έπίσκεψιν! ειπε ή Ζοζάννα προσπαθοῦσα να μη συγκινηθῆ. Είπαμε τὰ οϋσιώδη και οριστικά πράγματα, άπόψε. . . Και δέν έχω κανένα λόγον να παρατείνω αϋτήν τήν συνδιάλεξιν. . .

— Θα είμεθα πεθαμένοι ό ένας γὰ τὸν άλλον; . . Δέν θα σας ξαναϊδῶ πλέον. . . δέν θα ξαναϊδῶ τὸν Κλαύδιον, ποτέ.

— Τὸ ήθελήσατε μοναχῶς σας! . . . Κ' έπειτα, πῶς; . . . Όχι! . . . Όχι! . . .

Η φωνή της έτρεμε και τὸ χέρι της άνεάνεικτο νευρικό κάτω από τῇ γούνα Ό Μαυρίκιος έσυλλογίσθη: «Τρελλός ποῦ είμαι! . . .»

Άλλ' ένώπιον τής Ζοζάννας αϋτῆς ποῦ του διέφευγε, έμπρός εις τὸ γυναικειον αϋτὸ πρόσωπον επανεύρισκε τήν αίσθησιν τής κατακτήσεως. . . Είχε τὸ ίδιο βλέμμα, τήν ίδίαν χειρονομίαν, τήν πνοήν τής λύπης όπως τὸ βράδυ εκείνο όπου εις έναν δρόμον έρημικόν, καθῶς έγύριζαν από τὸ σπίτι τής κυρίας Γκράνχερ, τής είχε πῆ:

«Σὲ θέλω. Θα είσαι δική μου. . .»

Δέν επαντάσθη καθόλου ότι ήμπορούσε να γινή ξανά έρωμένη του' όμως ήθέλησε να τήν κρατήση έστω και μακρόθεν με τὰς άνα-

μνήσεις του έρωτος, με τὸ παιδί, να τὸν αίσθάνεται πάντοτε παρόντα εις τήν ζωήν της, να υπάρχη άνάμεσα απ' αϋτήν και τὸν μέλλοντα έραστήν της. . .

Ένθαρρυνθείς από τήν ξερημίαν, έπλησίασε και επανελάμβανε: «Ζοζάννα! . . . άγαπημένη μου Ζοζάννα. . .» με φωνήν τόσο θλιβεράν, τρυφεράν, διαπεραστικῆν, μίαν φωνήν ποῦ ή Ζοζάννα άνεγνώριζε, αλλοίμονον! πῶς έξυπνοῦσε μέσα της τὸν βαθὺν αντίλαλον τής επιθυμίας και ή όποία παρεισδύουσα έδώπευε τήν ψυχὴν της και τὰς αισθήσεις. . . Αντίστατο, δια να μη βλέπη τὸ κεφάλι, τὸ άγαπημένο πρόσωπον, τὰ μάτια. . . "Α! αϋτὰ τὰ γαλάζια μάτια του Μαυρικίου! . . .

— Σὰς έξορκίζω. . . Αφήστε με! . . . Φύγετε!

— Ζοζάννα. . .

— Όχι!

— Ζοζάννα, εις τὸ όνομα τής παλαιᾶς άγάπης! . . . Υπήρξαμε εύτυχεις κάποτε, Ζοζάννα! Θυμήσου! . . . Δώσε μου τήν υπόσχεσιν ότι θα μ' αφήσης να ξαναϊδῶ τὸν Κλαύδιον. . . Τὸν Κλαύδιον συλλογίζομαι. . . Ακουσε! . . . Δέν σου ζητῶ τίποτε ποῦ να μὴν ήμπορῆς να μου δώσης. . . Να ξαναϊδῶ τὸν Κλαύδιον. . . όχι στὸ σπίτι σου. . . έξω.

— Όχι, όχι! . . .

— Δέν ήμπορείς να μου τὸ άρηθῆς αϋτὸ τώρα. . . Μ' έσυγχώρησες. . . Με δλην τήν λύπην σου και τὰ σφάλματά μου, βλέπεις, είμεθα μαζί, κρατῶ τὸ χέρι σου, και σὺ σχεδόν κλαίς. . . Ζοζάννα, σὺ ποῦ ήσουν ή Ζοζάννα μου, ήμπορείς να με έξορίσης από τὸν έαυτόν σου, ποτέ όμως δέν θα σὲ λησμονήσω, ούτε και σὺ. . .

Ήσθάνετο λιγγίσιον, δέν ήξευρε πλέον τί έλεγε:

— Ό έρωσ δέν ήμπορεί, δέν πρέπει ν' άναγεννηθῆ μεταξύ μας, αλλά τώρα ποῦ σὲ ξαναβλέπω. . .

— Μαυρίκιε!

— Όχι αὔριο. . . άργά. . . κάποτε. . . υπόθεσε ότι είναι άρρωστο τὸ παιδί, ότι κινδυνεύει. Τότε μου υπόσχεσαι ότι θα με είδοποιήσης; . . . Αϋτὸ δέν θα συμβῆ ίσως ποτέ, εν τούτοις δώσε μου τήν υπόσχεσίν σου. Δέν πρέπει να λὲς «Ποτέ!».

Του άπήντησε, συγκεχυμένα:

* «Παναθηναία» σελ. 26.

— Καλά, αν είν' έτσι, ναι, ίσως, μόνον εις αὐτὴν τὴν περίπτωσιν. Ἄλλ' αὐτὸ δὲν θὰ συμβῆ ποτέ. Εἶμαι βεβαία!

— Θὰ μοῦ ἔγραφε, θὰ μάφινες νάλθῶ τότε!... Καὶ ἀκόμη εἰς κάθε ἄλλην περίπτωσιν ποῦ θὰ εἶχε ἀνάγκην βοηθοῦ, φιλίας ἀληθινῆς. Πρέπει νὰ πιστεύης εἰς τὴν ἀφοσίωσίν μου. Θὰ ἤθελα νὰ ἐπανορθώσω, νὰ ἐξαγοράσω...

Ἐκραύγασε σχεδόν.

— Ναι, ναι, μὰ ἀφήστε με! Δὲν ἐννοεῖτε λοιπὸν ὅτι μοῦ κάνετε κακό; ὦ! θέλω νὰ φύγω, ν' ἀναπαυθῶ, νὰ μείνω μόνη. Ἄν μ' ἀγαπήσατε ποτέ, σὰς ἰκετεύω, ἀφήστε με!

Ἐτρόμαξε δι' ὅτι εἶχε κάμει:

— Σὰς ὑπακούω, ἀγαπημένη μου Ζοζάννα. Συγχωρήσατέ με. Εἶμαι τόσο συγκινημένος! Δὲν θὰ ἔπρεπε ἴσως...

Ἐκείνη εἶπε πολὺ σιγά:

— Ἀντίο.

Τῆς ἀπεκρίθη πολὺ σιγά:

— Ἀντίο.

Καὶ καθέννας ἐπῆρε τὸν δρόμον του.

ΙΣ'

Ὁ Νοέλ Ντελλὸν κουρασμένος πλέον νὰ περιμένη, παρετήρει τὸ μικρὸ γραφεῖον τὸ ὁποῖον ἐφοτιζέτο ἐλεεινὰ ἀπὸ μίαν μόνον ἠλεκτρικὴν λάμπαν. Τὸ φῶς ἔπερτε ἐπάνω εἰς τὰ σκόρπια ἄσπρα χαρτιά. Παρετήρησε τὸ μπουκέτο τῶν μενεξέδων ποῦ ἐμαραίνεται ἀνάμεσα ἀπὸ τὸ δοχεῖον μὲ τὴν κόλλαν, τὴν Ταναγραῖαν χορευτρίαν ἐπὶ τῆς Ἑστίας, τὰς χρωματιστὰς λιθογραφίας καρφωμένας εἰς τὸν τοῖχον, τὴν τόκων καὶ τὸ μπουά κρεμασμένα.

Ὁ ὑπηρετὴς εἶχε πῆ:

— Ἡ κυρία Βαλεντέν ἔρχεται.

Δὲν ἤρχετο ἐν τούτοις. Ὁ Νοέλ στυγενοχωρηθεὶς ἐσηκώθη νὰ φύγῃ. Τὴν στιγμὴν αὐτὴν ἡ Ζοζάννα ἀνοίξε τὴν θύραν κ' εὐρέθησαν ὁ ἕνας ἀπέναντι τοῦ ἄλλου.

Εἶδε ὅτι ἦτον ἀρκετὰ ὑψηλὴ, λεπτὴ, μαυροντυμένη καὶ πολὺ μελαψή, ὠχρὰ, μάτια καὶ δόντια λάμποντα. Ἐκείνη πάλιν εἶδε πῶς ἦτον νέος, μελαχροινός, ὑψηλοῦ ἀναστήματος, καὶ ὅτι τὴν παρετήρει μ' ἕνα βλέμμα φαιρινόν, δξύ, κρυσταλλωμένον, βλέμμα ποῦ εἰσέδουσε μέσα τῆς ἐξ ἀρχῆς.

Εἶπε:

— Ἀργησα πολὺ, κυρία...

Ἐξήγησε ὅτι ἦτον εἰς τὸ Παρίσι ἐδῶ καὶ

δεκαπέντε ἡμέρας καὶ ὅτι εἶχε παρακαλέσει τὸν Φουκάρ νὰ τὸν παρουσιάσῃ εἰς τὴν κυρίαν Βαλεντέν. Ἄλλὰ ὁ Φουκάρ εἶχε φύγει διὰ τὴν Νίκαιαν.

— Τότε ἔχασα τὴν ὑπομονήν: παρουσιάζομαι μόνος μου.

— Ἄλλ' αὐτὸ ἤμπορούσατε νὰ τὸ κάμετε... ἀμέσως, διότι, ἐπιτέλους γνωρίζομεθα, ἐσυλλογίζομεθα μάλιστα ὅτι ἴσως... σήμερ' αὔριο...

Ὁμιλοῦσε γλῶσσα, χωρὶς νὰ τελειώῃ τὰς φράσεις τῆς, καὶ ζητοῦσα τὰς λέξεις... Κ' ἐσυλλογίζετο:

«Τί νέος ποῦ εἶνε!»

Τὸν ἔβλεπε καλύτερα. Ἦτον τριάντα χρόνων τὸ πολὺ, ἕνα λεπτὸ πρόσωπον μεσημβρινοῦ, μὲ τὴν μύτην εὐθείαν, τὰ μαλλιά μαῦρα, δρθά, κάτι στρατιωτικὸν εἰς τὸ παρουσιαστικόν του, τὴν χειρονομίαν, τὴν φωνήν. Ἦτον ἰσχνός καὶ ὀμαλός. Καὶ δὲν ἤξευρε εἰς τὴν ἀρχὴν ἂν εἶνε ἀληθινὰ συμπαθητικός, τόσο ἠσθάνετο ἑαυτὴν νευρικὴν καὶ πτήσσοσαν ὑπὸ τὴν ἐπίδρασιν τοῦ χαλυβδίνου του βλέμματος, τὸ ὁποῖον δὲν ἦτο πάλιν ἀναιδές, οὔτε κἀν ἀγέροχον, ἀλλὰ ἤρεμον, εὐθὺ καὶ διαπεραστικὸν μέχρι τοῦ νὰ θίγῃ τὴν ψυχὴν.

Ὅταν ἐτελείωσε τὴν ἀπάντησίν τῆς, δρθία, μὲ τὸ ἕνα χέρι ἐπάνω εἰς τὴν ῥάχην ἑνὸς καθίσματος, ἡ Ζοζάννα δὲν ἤξευρε πλέον τί νὰ πῆ...

— Ναι, ἐπανελάμβανε ὁ Νοέλ, γνωρίζομεθα ἤδη, ἀπὸ καιρὸν...

— Ἐδῶ κ' ἕνα ἔτος!

— Ἀπὸ τὸν Ὀκτώβριον: ἕξ μῆνες.

— Εἰν' ἕνας χρόνος ἀφότου ἐδιάβασα τὴν «Ἐργάτιδα».

— Εἶνε ἕξ μῆνες ἀφότου ἐδιάβασα τὸ ἄρθρον σας. Δὲν πειράζει! Ἐξ μῆνες, εἶνε ἀρκετὸ διάστημα...

— Ναι, πολὺ ἀρκετό...

— Ἄλλ' ἂν ἔμενα στὸ Παρίσι, θὰ ἤμπορούσα νὰ σὰς γνωρίσω πρὸ ἑνὸς ἔτους. Τί καιρὸς χαμένος! Δὲν θὰ ἐπαρηγορούμην, ἂν τὸ μέλλον... διότι... ἴσως...

Ἐστενοχωρεῖτο μὴ εὐρίσκων τρόπον νὰ ἐκφρασθῇ μὲ διάκρισιν. Καὶ ἀμέσως ὁμολόγησε:

— Κυρία, προτιμῶ νὰ σὰς τὸ πῶ: τὰ ἔχω χάσει...

— Ἀλλά, κύριε...

— Αὐτὸ ἦτο τὸ ἀπλούστερον, νὰ ἔλθω νὰ σὰς ὁμιλήσω... Καὶ ἰδοὺ πῶς φοβοῦμαι, ποῦ εἶμαι ἀδέξιός καὶ γελοῖός... Θέλω νὰ σὰς εὐχαριστήσω, νὰ δικαιολογηθῶ, νὰ φύγω...

Ἄλλοτε θὰ ἦμιον πῶς τυχερός καὶ θὰ ἐλαμβάνετε καλύτεραν ἰδέαν γιὰ μένα.

Ἡ Ζοζάννα γελᾷ εὐθύμα καὶ τὸ πρόσωπόν τῆς γίνεται παιδικόν.

— Καλὰ λοιπὸν, καθίστε...

Κ' ἐγὼ τὰ ἔχω χάσει. Ὅταν γνωρίζεται κανεὶς, χωρὶς νὰ γνωρίζεται...

— Μορφώνει εἰκόνας μέσα του...

— Ποῦ δὲν ὁμοιάζουν μὲ τὴν πραγματικότητα...

— Καθόλου...

Γελᾷ, ὅπως καὶ ἡ Ζοζάννα, καὶ οὔτε ὁ ἕνας, οὔτε ὁ ἄλλος τολμοῦν νὰ φανερώσουν τὴν εἰκόνα ποῦ ἔπλασαν καὶ ἡ ὁποία δὲν ὁμοιάζει μὲ τὴν πραγματικότητα!

Ἡ Ζοζάννα ἐκάθισε στὸ τραπέζι κ' ἐπῆρε μὲ ἀπλοχερῶς χαρτιὰ τὰ ὁποῖα ἄρχισε ν' ἀνερουνᾷ. Ὁ κ. Ντελλὸν τὴν ἐρώτησε ἂν ἐργάζεται πολὺ, ἂν ἦτον εὐχαριστημένη. Κ' ἐπρόσθεσε:

— Ἐδιάβασα τὰ ἄρθρα σας... Μερικὰ μοῦ ἄρεσαν πολὺ.

Δὲν εἶπε «ὄλα τὰ ἄρθρα σας εἶναι ὠραῖα» καὶ αὐτὸ τὴν ἔκαμε νὰ πιστεύσῃ τὴν εὐκρίνειάν του καὶ ἐκολακεύθη ἀπὸ τὸ κοπλιμέντο αὐτὸ — τὸ κατὰ τὸ ἦμισον κοπλιμέντο.

— Διαβάσετε λοιπὸν τὸν Γυναικεῖον Κόσμον;

— Εἶμαι συνδρομητὴς ἀπὸ τὸν Ὀκτώβριον.

— Ἀπὸ περιέργειαν;

— Καὶ ἀπὸ εὐγνώμοσύνην...

Ἐμεδιάσε. Τὸ φῶς ἔκαμνε νὰ λάμπουν τὰ λεπτὰ δακτυλάκια τῆς, αἱ λευκαὶ παλάμαι τῆς, ἡ μαύρη μεταξωτὴ μπλουζα τῆς, ἡ ἀλυσιδίτσα τῆς... Ἡ προσεχτικὴ μορφή τῆς Ζοζάννας ἔμενε μέσα εἰς τὸ ἡμίφως καὶ ὅτι εἴκνε ὅτι ἐσαγήνευε τότε τὸν Νοέλ Ντελλὸν ἦσαν τὰ χέρια τῆς, τὰ δύο ὠχρὰ χέρια τῆς, νευρικὰ, ἐκφραστικά, ὅπου ἔλαμπε ἕνα μόνον δακτυλίδι.

— Ἔτσι, ἐπανελάβε, ἤξεύρω ὅτι κάμνετε, ποῦ πηγαίνετε, ποίους βλέπετε... Τὴν παραμονὴν τῶν Χριστουγέννων εἰσθε εἰς τὴν «Cité Alsacienne» τὴν πρώτην Ἰανουαρίου εἰς τὴν Γαλιανὴν Βίλλαν... Ἐγράψατε ἕνα μικρὸν ἄρθρον πολὺ συγκινητικὸν διὰ τὴν «Γαλιανὴν Βίλλαν»!... Εἰς τὰς τρεῖς Φεβρουαρίου... εἴχατε κακὸ κέφι, εἰς τὰς τρεῖς Φεβρουαρίου!... ὁμιλήσατε κακεντρέχως ἂν καὶ συγκαλυμμένα γιὰ ἕνα μυθιστόρημα φεμινιστικόν...

— Διότι παρουσίαζε τὰς γυναῖκας τοῦ φεμινισμοῦ μὲ σηκωμένα τὰ μυαλά.

— Ξεύρω ἀκόμη...

— Τί;

Ὁ Νοέλ Ντελλὸν εἶχε περισσότερο κέφι τότε καὶ ἡ Ζοζάννα ἐπανεύρισκε τὴν ζωηρότητα τῆς καὶ τὴν χάριν τῆς. Τὸν ἠρώτησε:

— Πῆτε τί ξεύρετε...

— Κάτι ποῦ μοῦ εἶπε ὁ Φουκάρ τις προάλλες τὴν νεότητά σας, τὸ θάρρος σας, καὶ τὴν μεγάλην ἐκτίμησιν ποῦ ὅλοι ἔχουν γιὰ σὰς ἐδῶ.

— Ὁ κύριος Φουκάρ εἶνε πολὺ καλός... προπάντων ἀπὸ τὸν καιρὸν τῆς ἐπιστροφῆς μου...

— Δὲν σὰς ἐπιφορτίζει μὲ πολλὰ;

— Ἐχω ὀρισμένα ἄρθρα νὰ γράψω κάθε μῆνα καὶ δύο ὥρας παρουσιάσεως καθημερινὰς Ἐκαμνα λίγ' ἀπ' ὄλα ἄλλοτε εἰς τὸ σπίτι κ' ἐξακολουθῶ... ὦ! δὲν παραπονοῦμαι.

Τὸ τηλέφωνον ἤχησε. Ὁ ὑπηρετὴς ἐξήτησε τὴν κυρίαν Βαλεντέν.

— Ὁχι, ὄχι! εἶπε ἡ Ζοζάννα, μὴ σηκώνεσθε ἐπιστρέφω... Ἐβγήκε κ' ἐγύρισε σχεδὸν ἀμέσως.

— Ἐκαμαν λάθος ζητοῦν τὴν δεσποινίδα Φλορῶ.

— Τὴν ξανθὴν Φλορῶ;

— Τὴν γνωρίζετε;... Ὅστε γνωρίζετε ὅλον τὸν κόσμον.

— Τὴν εἶδα σ' ἕνα τραπέζι, μ' ἕναν φίλον τῆς, ζωγράφον...

— Ὁχι, τραπέζιτην.

— Εἰς τὸν καιρὸν μου ἦτον ζωγράφος... Ὑπῆρχε κ' ἕνας ἠθοποιός... Ἡ Φλορῶ εἶχε πολὺ ἀνοιχτὴ τὴν καρδιά. Εἶνε πολλὰς γυναικὲς τῆς συνομοταξίας τῆς εἰς τὸν Γυναικεῖον Κόσμον;

— Δύο ἢ τρεῖς, φίληνάδες τῆς διευθυντορίας. Ὑπαρχουν ὁμοῦ καὶ τίμιες γυναῖκες... Ἡ κυρία Μαρὲν, ποῦ κάμνει ῥεπορτάζ, ὄλος κ' ἐγὼ — αὐστηρὸ ῥεπορτάζ — ἐπισκέπτεται τοὺς στρατηγούς, τοὺς πολιτικούς, καὶ τοὺς διπλωμάτας... Ἡ κυρία Μπύρ, ποῦ σχεδιάζει... ἡ δεσποινὶς Μπόν, ἡ ἀρχισυντάκτις τῆς Assistance Feminine, τοῦ παρατήματός μας!...

— Τὸ ἐδιάβαζα. Κἀπως ἀφελὲς τὸ παρατήμα σας!...

— Ἀγαπῶ πολὺ τὴν δεσποινίδα Μπόν... Δὲν πάω σχεδὸν καθόλου μὲ ἄλλες συναδέλφους...

— Καὶ ὁ μικρὸς Μπερσιέ, εἶνε πάντοτε ἐκεῖ;

— Ναι.

— Εὐγενής. Λίγο...

— Τὸ ἀντίθετον τοῦ ἀφελούς; Κἀπως πο-

νηρός και καταχθόνιος... αλλά ευγενής...
 "Ω, σās παρακαλώ, μὴ βλέπετε τὸ τραπέζι μου ποῦ εἶνε σ' αὐτὴν τὴν κατάστασι... Εἶνε τόση ἀνακατοσοῦρα ἐδῶ μέσα. Ἐδῶ εἶμαι περαστικὴ μόνον, δὲν ζῶ ἐδῶ..."

— Ἐργάζεσθε στὸ σπιτί σας;
 — Κ' ἐδῶ και στὸ σπιτί μου.
 — Μήπως γράφετε κανένα μυθιστόρημα στὰ κρουφά;
 — Ὁχι.
 — Οὔτε κανένα θεατρικὸν ἔργον;
 — Οὔτε.
 — Αὐτὸ μ' ἐκπλήττει.
 — Γιατί;
 — Γιατί ὅλες οἱ γυναῖκες τὸ συνηθίζουν. Εἶνε ἡ μόδα...

Ἡ Ζοζάννα ἐννόησε τὴν ἀνεπαίσθητην εἰρωνείαν... Ὁ φεμινιστὴς ὠμιλοῦσε διὰ τὰ γυναικεῖα ἔργα ἐρασμῶς ἂν και κάπως αὐστηρά!

Εἶπε ἀπλῶς:
 — Ἄν εἶχα τάλαντον, θὰ ἔγραφα βιβλία: θὰ ἔλεγα πράγματα ἀληθινά, σοβαρά και θλιβερά, ποῦ μόνον μία γυναῖκα ἔμπορεῖ νὰ πῆ καλά... Ἄλλοίμονον! Δὲν ἔχω τάλαντον... Γράφω ἐπιδειξίως ἓνα ἄρθρον, ἔχω κάποια ζωὴ, λίγο σπέρτο ποῦ λέμε, γνωρίζω κάπως τὴ δουλειά μου... Ἄλλὰ μοῦ λείπει ἡ δύναμις τῆς πραγματοποιήσεως τῶν ὄσων φαντάζομαι, ἡ δημιουργικότης... Θὰ ἤμουν ἴσως καλὴ νὰ δίδω συμβουλὰς, ἴσως καλὴ ὡς συνεργάτις... Καὶ αὐτὸ εἶν' ὄλο.

Τὴν ἤκουε, ἐκπληκτος διὰ τὴν μετριοφροσύνην τῆς...

— Ἄλλὰ τότε εἰς τί καταγίνεσθε;
 — Διαβάζω... Ξαναδιαβάζω... Θὰ ἠμπορούσατε νὰ ἰδῆτε στὸ τραπέζι μου τὴν **Ἐργαζίδα**. Ἐβγαλα ἓνα σωρὸ ἄρθρα ἀπ' αὐτὴν. Εἶνε μεταλλεῖον δοκουμέντων.

— Θὰ ἤμουν πολὺ υπερήφανος νὰ ἰδῶ μὲ τὰ μάτια μου στὸ τραπέζι σας αὐτὸ τὸ βιβλίον.
 Ἡ Ζοζάννα ἐννόησε:

— "ὦ! μόλις ποῦ μένω! Δὲν εἶναι γιὰ νὰ δέχομαι κανένα ἐκεῖ...
 Ὁ νέος δὲν ἐπέμεινε καθόλου.
 — Εἶνε ἀργά, κυρία, και καταχρῶμαι...
 Ἄλλὰ σās ὄφειλα μίαν ἐπίσκεψιν και τὴν ἔκαμα διόλου σύντομην μάλιστα, εἰς ἀντιστάθμισμα... Καὶ δὲν σās εἶπα σχεδὸν τίποτε ἀπὸ ὅ,τι ἤθελα νὰ σās πῶ...

Ἐπανελάβε:
 — Τίποτε... τίποτε, ἀλήθεια...

Ἡ Ζοζάννα ἐσυλλογιζέτο:

«Οὔτε κ' ἐγώ, δὲν εἶπα κ' ἐγὼ τίποτε παρὰ μόνον κοινοτοπίες... Ἡμουν τόσο περιεργὴ νὰ γνωρίσω τὸν κύριον Ντελύλ! Ἦλθε. Φέυγει και δὲν ξέρω τίποτε σχετικὸ μ' αὐτόν...»

Εἶχαν και οἱ δύο τρόπον τινὰ ἀποτύχει εἰς τὴν πρώτην τους συνομιλίαν, συνομιλίαν ποῦ εἶχαν φαντασθῆ πρωτοτυπωτέραν, συγκινητικὴν μᾶλλον, πλέον ἐγκαρδίαν. Καὶ ἡ Ζοζάννα ἠσθάνετο ὅτι ὁ Νοὲλ δὲν εἶχε τὴν παραμικροτέραν ἐπιθυμίαν νὰ φύγη. Ὅμως δὲν ἐτόλμησε νὰ τὸν κρατήσῃ

— Θὰ μοῦ ἐπιτρέψετε νὰ ἔρχομαι κάποτε;
 — Πολὺ εὐχαριστῶς, θὰ μ' εὐρίσκετε ἐδῶ, ὅλες τὶς ἡμέρας, ἀπὸ τὰς πέντε ἕως τὰς ἑπτὰ.
 Ἐφυγε. Ἡ Ζοζάννα, κάπως ἐξαφνισμένη ἀκόμη ἀπὸ τὴν ἀπρόοπτην αὐτὴν ἐπίσκεψιν, ἐσκέπτετο.

«Ἐπρετε νὰ τὸ ξέρω... Ἡμουν ἀνόνητη, ὄχι και τόσο ἐρασμῶς, ὄχι και τόσο χαριτωμένη... Μ' ἐρωτοῦσε διαρκῶς... Δὲν εἶναι κακός... Εἶνε μάλιστα καλός... Καὶ τὰ μάτια του! Φωτεινά και ποῦ ἐτάζουν καρδίας και νεφρούς, μάτια τόσο ὠραία ποῦ μ' ἔκαμναν νὰ τὰ χάνω. ὦ, δὲν θὰ εἶνε και τόσο τρυφερός! Δὲν ἔκλαυσε ποτέ του, αὐτὸς ὁ ἀνθρώπος!...»

ΙΖ'

Ὁ Φουκάρ ἐπιστρέφων ἀπὸ τὴν Νίκαιαν, ἐμπῆκε, μίαν ἡμέραν, εἰς τὸ γραφεῖον τῆς Ζοζάννας διὰ νὰ τῆς ζητήσῃ κάποιαν πληροφορίαν. Καὶ καθὼς εἶχε καλὸ κέφι, εἶπε:

— Προοδεύετε, μικρὴ μου Βαλεντέν. Εἶμαι εὐχαριστημένος ἀπὸ σās. Φαιδρύνετε κάπως τὸ ὕφος σας και θὰ πᾶτε ἔμπρός...
 — Θὰ προσπαθῆσω, κύριε.

— Κ' ἔπειτα φροντίσατε γιὰ τὸν ἑαυτὸν σας. Χλωμαίνετε, ἀδυνατίζετε ἐδῶ και μερικὸν καιρόν... Κι' αὐτὸ βέβαια δὲν ὀμορφαίνει κανένα. Ἐγὼ μὰ τὴν τιμὴν μου πληγώνομαι ὅταν βλέπω ν' ἀδυνατίζῃ μίαν ὠραία γυναῖκα σὰν ἐσās.

Πρῶτα πρῶτα αὐτὸ τὴν καταστρέφει, κ' ἔπειτα δείχνει πὼς ἔχει κάποιον σωρὰν ποῦ τὴν τρώγει.

— Εἶχα βάσανα, κύριε, τὸ ξέρετε, ἀπεκρίθη σιγὰ ἡ Ζοζάννα.

Δὲν προσεβάλλετο ἀπὸ τὰ ἀποπνεόντα οἰκειότητα λόγια τοῦ διευθυντοῦ, διότι ἦτον, μαζί με τὴν κυρίαν Μπὺρ ποῦ ἔκαμνε τὰ σχέδια, ἡ μόνη γυναῖκα ποῦ ἐκτιμοῦσε και πρὸς τὴν ὁποίαν ἠσθάνετο φιλίαν.

Ἡ μικρὰ Μπὺρ, μία ξανθοῦλα πολὺ κομψή, εἶχε ἓναν ἄνδρα ὡς ἐκεῖ ἐπάνω, τὸν ὁποῖον ἀγαποῦσε πολὺ, και τὸ συζυγικὸν αὐτὸ πάθος διεσκέδαζε πολὺ τὸν κύριον Φουκάρ. Ἄλλὰ εἶχε μίαν προτίμησιν διὰ τὴν Ζοζάνναν, τῆς ὁποίας ἐθαύμαζε κ' ἐθρῆνει συγχρόνως τὴν ἀρετὴν... Ἐλεγε κάποτε τῆς Φλορῦ:

— Νὰ κ' ἡ μικροῦλα ἡ Βαλεντέν χήρα!...
 Τί θὰ κάμῃ; Δὲν πᾶει νὰ μείνῃ μόνη τῆς εἰσι ἀνύπανδρη... Θὰ ἦτον κρῖμα.

Ἡ Φλορῦ ἀπαντοῦσε:
 — Δὲν ἔχει κανένα, σās βεβαιῶ!...

Αὐτὸ τὸ βραδύ δίδων εἰς τὴν Ζοζάνναν τὴν συμβουλήν νὰ μὴ ἀδυνατίζῃ, ὁ Φουκάρ παρετήρησε ὅτι ἡ συμβουλή του ἦτον ἀνωφελής: Ἡ Ζοζάννα ἐφαίνετο νὰ εἶνε πολὺ καλά.

— Ἀλήθεια, εἶπε, δὲν σās εἶδα καλά...
 Ὅσο πᾶτε, καλύτερεύετε
 — Πολὺ καλύτερα.

Ὁ Φουκάρ ἐσκέπθη:
 «Στάσου!... Στάσου!»

Κ' ἐπρόσθεσε:
 — Συνήντησα τὸν Νοὲλ Ντελύλ, χθές, εἰς τὴν ἐορτὴν τῶν Ἑλευσίων. Μοῦ ὠμίλησε γιὰ σās...

Ἡ Ζοζάννα δὲν ἐκινήθη διόλου.

— Τὸν κατεκτήσατε...
 — Ἀλήθεια; Θὰ ἤμουν πολὺ υπερήφανη γι' αὐτό. Ἄλλ' ἀπατάσθε...

— Καθόλου! Μόνον... πρέπει νὰ δυσπιστήτε... Ὁ Ντελύλ εἶνε πολὺ ἄλλοπρόσαλλος...

Ὁ Φουκάρ ἐγίλοῦσε μ' ἓναν τόνον ἀστεϊότητος. Ἡ Ζοζάννα εἶπε:

— Δὲν ἐκινδύνευα...
 Σοβαρώτερα ὁ Φουκάρ ἐπανελάβε:

— Ὁ Ντελύλ σās ἐκτιμᾷ πολὺ κ' ἔχει δίαι... Μήπως θὰ μείνῃ στὴ Γαλλία;

— Ἄλλὰ, ποῦ νὰ τὸ ξέρω!

— Δὲν σās εἶπε ὅτι ἤλπιζε νὰ τὸν ξαναστεῖλουν εἰς τὴν Ἰαπωνίαν, πιστεύω;

— Ὁχι.

— Οὔτε και εἰς ἔμμένα δὲν εἶπε τίποτε. Δὲν ἀνακοινώνει ποτέ ὅ,τι σκέπτεται νὰ κάμῃ. Τὸ ἔμαθα μολταυτά. ὦ! εἶνε πολὺ δυνατὸ παιδί, πολὺ φιλόδοξο... Ἐπῆγε στὸν Καναδά, στὴν Αὐστραλίαν, νὰ μελετήσῃ τὸν ὀργανισμόν τῶν συνδικάτων, τὴν ἀλληλοβοήθειαν, τὴν σοσιαλιστικὴν κίνησιν...

Ἡ Ζοζάννα ἐμουρμούρισε:
 — Ξέρω...

— Καληνῶκτα, μικρὴ μου Βαλεντέν, εἶπε ὁ

Φουκάρ. Τώρα θὰ πάω στὸ σπιτί μου. Πρέπει νὰ πάω ἀπόψε εἰς τὴν πρώτην τοῦ Βωντεβίλ.

«Τί βλάκας! ἐσυλλογιζέτο ἡ Ζοζάννα. Τί χονδροειδής! — Παχαίνει αὐτὸς και νομίζει πὼς ὀμορφαίνει!... Καὶ αὐτὸ πάλι, νὰ μὲ λέγῃ «μικρὴ μου Βαλεντέν»!...

Ἐδοκίμασε νὰ γράψῃ, ἀλλὰ εἶχε ἓνα εἶδος φόβου ἀοριστοῦ, ἀνησυχίας, λύπης.

Ἦτον ἡ ὥρα ποῦ ὁ Νοὲλ Ντελύλ ἤρχετο — ὅταν ἤρχετο, — κάθε δύο ἡμέρες ἀπ' ἐδῶ κ' ἓνα μῆνα. Ἐδικαιολόγησε κατ' ἀρχὰς τὰς ἐπισκέψεις του μὲ προφάσεις ποῦ δὲν ἀπατοῦσαν ἐν τούτοις τὴν Ζοζάνναν. Τώρα δὲν ἐξητοῦσε προσχήματα ἤρχετο ἀπλοῦστα ὡς φίλος:

— Δὲν θέλω νὰ σās ἀνησυχῆσω. Πέντε λεπτὰ μόνον, πέντε λεπτὰ...

— Δέκα, εἴκοσι, ἂν θέλετε νὰ περιμένετε. Ἐτελείωσα σχεδόν.

Ἐκάθιζε εἰς τὴν συνηθισμένην του θέσιν. Ἐνίοτε ἐσηκῶνετο νὰ πάρῃ κανένα βιβλίον, καμμίαν ἐφημερίδα. Ὁρθὸς ὀπίσω ἀπὸ τὴν Ζοζάνναν, τὴν ἐδέσποζε σχεδὸν μὲ τὸ ὕψηλόν του ἀνάστημα, και τὸ βλέμμα του ἐγίνετο πρῶτον καθὼς ἔπαρτε ἐπάνω εἰς τὴν μελαχροινὴν κεφαλὴν, μὲ τὸν λαιμὸν γυρμένον, τὴν καμπύλην τῶν ὤμων, τὸν λιγυρὸν κορμὸν μέσα εἰς τὸ πένθιμον ἔνδυμα. Ἡ Ζοζάννα ἠσθάνετο τὸ βλέμμα αὐτὸ ἐπάνω τῆς — κέλεγε μὲ μίαν μικρὰν φρυϊάσιν στενοχωρίας.

— Τί κάμνετε αὐτοῦ; Σās παρακαλῶ, καθίστε. Δὲν ἠμπορῶ νὰ ἐργασθῶ ὅταν μὲ παρατηροῦν.

— Μὲ συγχωρεῖτε...

Ἐπέλητε ἐνδομύχως τὸν ἑαυτὸν τῆς ὅτι ὠμίλησε πολὺ ἀπότομα, διότι ἐγνώριζε τὸν Νοὲλ πολὺ προσεκτικὸν εἰς τοὺς λεπτοτέρους ἀκόμη τόνους τῆς ὑποδοχῆς ποῦ τοῦ ἔκαμνε. Τότε ἀφίνουσα τὴν πέναν τῆς τὸν ἔκαλοῦσε:

— Κύριε Ντελύλ;

— Κυρία;

— Ἐτελείωσα. Ἄς μιλήσωμε. Διηγηθῆτε...

— Τί πράγμα;

— Ὅ,τι θέλετε.

Και διηγείτο διάφορα διὰ τοὺς φίλους του, διὰ τὰ βιβλία τῆς προτιμήσεώς του, διὰ τὰ ταξίδια του, τὰ ταξίδια τῆς Ἰταλίας προπάντων τὴν ὁποίαν ἀγαποῦσε σὰν «ἐρωμένην». Ἡ Ζοζάννα ἀνεκάλυπτε ἐντὸς του διάνοιαν λεπτήν, θέλησιν ψυχράν, ἓνα εἶδος λανθανούσης βιαιότητος τὴν ὁποίαν ἐσυγκρατοῦσε, καλωσύνην, ἴσως, ἀλλὰ καμμίαν εὐαισθησίαν, ἀλαζονείαν,

Ίσως, αλλά καμίας επιτήδευσιν. Είχε ζωηρόν τὸ αἶσθημα τῶν τεχνῶν, τελείαν φιλολογικὴν μόρφωσιν, ἀγαποῦσε τὰς γενικὰς ἰδέας, εἶχε μίαν περιέργειαν περιπαθῆ διὰ τοὺς ἀνθρώπους καὶ τὰ πράγματα τοῦ καιροῦ του. Συγγραφεὺς, κέντουτοῖς ὄχι «καλαμαράς» ἀνθρώπος τοῦ κόσμου, ὄχι ὅμως *σνόμπ*. Τοῦ ἄρεσαν τὰ παράδοξα ἐθεωροῦσε τὸν ἑαυτὸν του ἐλεύθερον ἀπὸ προλήψεις, ἀλλὰ δὲν ἀγαποῦσε τὴν ἐκκεντρικότητα, τὰς καυχησιολογίας.

Δὲν εἶχε συγγενεῖς στενοῦς. Ἡ μητέρα του εἶχε ἀποθάνει πρὸ καιροῦ καὶ ὁ πατέρας του ἐξοῦσε εἰς ἓνα ἐξοχικὸ σπίτι μεταξὺ Λουσιανῶν καὶ Παμπρού. Τίποτε, εἰς τὰ λόγια καὶ τὰς σκέψεις τοῦ Νοέλ, δὲν ἐπροόδουε τὴν κρυφίαν ἐπιρροὴν μιᾶς ἀγαπημένης γυναίκος.

Ἦτον ὁ μόνος, ἐλεύθερος, εὐτυχὴς διὰ τοῦτο.

Ὅμως δὲν ἦτον ἄγριος. Ἀγαποῦσε τὸ Παρίσι, τὸ ὁποῖον περιήρχετο εὐχαρίστως ἐγκατέλειπε χωρὶς νὰ λυπηταί. Ἐπήγαινε συχνὰ εἰς τὸ θέατρο κέτρωγε εἰς τὴν πόλιν σχεδὸν πάντοτε. Κάποτε διηγείτο εἰς τὴν Ζοζάνναν ὅτι δίπλα του χθὲς εἰς τὴν ἑσπερίδα ἐκάθητο μία ὠραία γυναῖκα . . .

Ἡ Ζοζάνα ἐπιστρέφουσα εἰς τὸ ταπεινὸν ἐνδιαίτημα τῆς ἐφαντάζετο τὸν κ. Ντελύ καθισμένον ἐμπρὸς εἰς ἓνα τραπέζι πολυτελείας κοντὰ εἰς «μίαν ὠραίαν γυναῖκα». Τί ἔλεγε; . . . Μὲ τί ὁμοίαζε; Ὁμοίαζε μὲ τὸν γνώριμόν της Νοέλ; Προσῆλανε τὸ βλέμμα του ἐπάνω της λαμπερὸν καὶ εὐθὺ ὡσάν ξίφος, τοῦ ὁποῖου ἡ Ζοζάνα ἠσθάνετο ἀκόμη τὴν αὐλὸν προσεπαφίην;

Χωμένη μέσα εἰς τὴν πολυθρόνα της, ναρκομένη ἀπὸ τὴν ζέσθην καὶ τὸ μονότονον σφύριγμα τῆς φωτιάς, ἡ Ζοζάνα ἄφινε ἀπάνω εἰς τὰ γόνατά της τὸ βιβλίον ποῦ εἶχε ἀνοίξει, τὸ ἀρχινισμένον κέντημά της . . . Ἐσυλλογιζέτο: «Τὸ δειπνὸν ἐτελείωσε τώρα. . . Οἱ ἄνδρες εἶνε στὸ καπνιστήριον οἱ γυναῖκες στὸ σαλόνι εἶμαι βεβαία ὅτι ὁ κ. Ντελύ ὁμιλεῖ τώρα μὲ τὰς γυναῖκας» . . .

Ἄλλα βράδυνα ἐσυλλογιζέτο ὅτι ὁ νέος της φίλος ἦτον ὁ μόνος, σὰν αὐτήν, εἰς τὸ διαμερισμα τοῦ ὁποῖου ἐγκωμίαζε τὰ μεγάλα παράθυρα, τὰ λεπτοεργήματα, τὰ παλαιὰ ἐπιπλα.

«Δὲν θὰ τὸν ἰδῶ ποτὲ στὸ σπίτι του. . . Τί κρίμα! Δὲν ἠμπορεῖ νὰ γίνῃ φιλία τελεία χωρὶς οὐκειότητα, καὶ ἡ οὐκειότης εἶνε πολὺ δύσκολη μεταξὺ ἐνὸς ἀνδρὸς νέου καὶ μιᾶς γυναίκας ποῦ δὲν εἶνε γρηά. . . Ἄλλ' ἴσως καλύτερα ἔτσι. . . Δὲν ζοῦμε μέσα στὸν ἴδιον κό-

σμο. Θὰ ἐχωριζόμεθα ἀναγκαστικῶς μ' αὐτὰ τὰ μακρινὰ του ταξίδια. . . Ἄργα ἢ γλίγωρα θὰ πανδρευθῆ. . . Ἄς μὲν λοιπὸν εἰς τὸ κατῶφλι τῆς ζωῆς μου! Θὰ φυλαχθῶ. Θὰ εἶμαι μαζί του ὅλο καρδιά, ἀλλὰ φρόνιμη» . . .

Ἐπροφυλάττετο ἔτσι ἀπὸ μίαν φιλίαν ἢ ὁποῖα τὴν ἐβγαίε ἀπὸ στενοχωρίαν, χωρὶς νὰ τὸ ξέρῃ, καὶ ἀπὸ τὴν μόνωσίν της, καὶ ἀπὸ τὸ πένθος της, καὶ τὴν ἐρωτικὴν της δόνην. . .

Δὲν ἐδιάβαζε πλέον τὰ γραμματάκια ποῦ εἶχε τοῦ μακαρίτου Μαυρικίου καὶ τὰ ὁποῖα ἦσαν κρυμμένα σὲ κάποιον συρτάρι.

Δὲν ἔλεγε πλέον ἀπὸ μέσα της:

«Ποῦ εἶνε; εἶν' εὐτυχὴς μὲ τὴν γυναῖκα του! Μὲξέχασε ἐπιτέλους; Θὰ τὸν ξαναἰδῶ»; . . .

Ἄντι νάνακινῃ τὴν ζεσθὴν ἀκόμη στάτην τῆς ἀναμνήσεως, παρειτήρει τὸ ὀλίγον φῶς νάνακτη μ' ἓνα ἄγνωστον συναίσθημα, λεπτὸν καὶ καθαρὸν.

Πολλὲς φορές, τὴν ἐπαύριον τῶν ἑσπερίδων αὐτῶν, ἐλάμβανε ἐπιστολὴν ἀπὸ τὸν Νοέλ. . . Εἶχαν συλλογισθῆ λοιπὸν συγχρόνως ὁ ἓνας τὸν ἄλλον! . . .

Τῆς ἔστειλε μίαν ἡμέραν τὸ ὁπολόγιον ἐνὸς ἐπισήμου γεύματος. ἓνα καρτόνι λευκόχρυσον ὅπου εἶχε χαραῖξει μερικὰς λέξεις:

«Καλησπέρα, κυρία καὶ φίλη. . . Ὑφίσταμαι ἓναν πολιτικὸν λόγον. . . Θὰ ἐπροτιμοῦσα νὰ ἤμουν καὶ νὰ βλέπω τὸ μικρὸ σας γραφεῖον ὡς ὅσιν ἡδονῆς. . . Ἐς αὐριον» . . .

Πολλὲς φορές, ἠσθάνετο ἡ Ζοζάνα μίαν ἀπότομον ἐπιθυμίαν νὰ γράψῃ κεικίνη ἐπίσης — ἀπὸ ἀνάγκην νὰ διαχυθῆ καὶ νὰ πῆ ὅπως λέμε, τὸν πόνον της διὰ νὰ δέσῃ τὴν κλωστήν μιᾶς διακοπείσης ὁμιλίας. — Ἄρχιζε μίαν ἐπιστολήν: «Ἀγαπητὴ κύριε. . . » Ὅχι! Δὲν τῆς ἄρεσε αὐτὸς ὁ τύπος. . . «Ἀγαπητὴ κύριε καὶ φίλε. . . » Ὅχι! . . . Θὰ ἠθελε νὰ γράψῃ ἀπλῶς! «Φίλε μου. . . » δὲν ἐτολμοῦσε . . . Καὶ δὲν ἔστειλε καμμίαν ἀπ' αὐτὰς τὰς ἐπιστολάς.

Δύο ἢ τρεῖς φορές τὴν ἐβδομάδα ἔβλεπε τὸν Νοέλ. Ποῖον θέλητρον εἴκνεσε λοιπὸν τὸν νέον αὐτὸν πρὸς μίαν γυναῖκα μετρίας καλλονῆς, ταπεινῆς, κάποτε θλιμμένην, καὶ πάντοτε κάπως μυστηριώδη; Δὲν τῆς ἔκαμνε κόρτε. Δὲν τῆς ἔλεγε ὅτι εἶνε ὠραία, ποθητὴ καὶ ἐξυπνη. Ἄλλ' εἶχε μίαν περιπαθῆ περιέργειαν δι' αὐτήν, διὰ τὸν χαρακτήρα της, διὰ τὰ γούστα της, διὰ τὴν περασμένην καὶ τὴν σημερινὴν ζωὴν της — καὶ ἡ περιέργεια αὐτὴ ὁμοίαζε μὲ πάθος, μὲ τὴν κίνησιν ψυχῆς πρὸς ἄλλην ψυχὴν.

Τὰ λόγια τοῦ Φουκάρ ἐνέβαλαν ἀληθινὴν ἀνησυχίαν εἰς τὴν καρδίαν τῆς Ζοζάννας. Ἐπερίμενε ἀορίστως τὸν Νοέλ. Ἐφθασε τέλος χαρούμενος:

— Εἶνε καλὰ ἐδῶ. . . Ἐξω κατακλυσμός. . .

Πῶς τὰ περνάτε; καλὰ; δὲν εἴσθε πολὺ κουρασμένη; Ἦθελα νὰ ἔλθω χθὲς μὰ ἦτον ἀδύνατον! Ἐγευματίζα μεταξὺ τῶν μεγάλων τῆς γῆς καὶ καθυστέρησα. Ἐπρεπε νὰ γράψω εἰκοσι ἐπιστολάς πρὶν ντυθῶ. . .

Ἄ! εἶμ' εὐχαριστημένος!

— Γιατί;

— Γιατὶ εἶμαι ἐδῶ. . . Ἄνιω παντοῦ, αὐτὸν τὸν καιρὸν ἔχω κρίσιν ἀνίας. . . Εἶνε ἡ πρώτη φορά, ὕστερ' ἀπὸ τόσα χρόνια. . . Οὔτε ἡ ἐργασία. . . μὲ γατροῦει.

— Ἀνιάτε διότι εἴσθε πάρα πολὺ εὐτυχῆς.

— Ἐξηγηθῆτε!

— Οἱ πάρα πολὺ δυστυχεῖς δὲν ἀνιῶν ποτέ.

Ἡ καταναγκαστικὴ ἐργασία, ἡ φροντίς διὰ τὸν ἄρτον ἡμῶν τὸν ἐπιούσιον τοὺς ἐμποδίζει ν' ἀναλύσουν τὴν ψυχικὴν τους κατάστασιν. Ἄλλὰ σεῖς, ποῦ ἔχετε ἡρεμὴν τὴν ζωὴν, ποῦ εἴσθε ὁ μόνος, καὶ σκέπτεσθε μόνο τὸν ἑαυτὸν σας. . .

Ὁ Νοέλ ἄρχισε νὰ γελᾷ:

— Πῆτε με λοιπὸν συβαρίτην, μουροζοᾶν εὐχαριστημένον, κεφαλαιοῦχον χορτάτον! . . .

— Ἀνιάτε διότι διάγετε ζωὴν τεχνητὴν. . .

Ὁ ἄνθρωπος εἶν' ἐγωῖσθης ἀλλὰ καὶ ζῶν κοινωνικόν. Πανδρευθῆτε!

— Ἀπὸ ἐγωῖσμόν; . . . Ἀπὸ «κοινωνικότητος»; Ὅχι! . . . Θὰ ἠθελα. . . Ἄ! θὰ ἠθελα νὰ ἐπιχειρήσω κατὶ πολὺ δύσκολον, νὰ γείνω μέγας ἄνθρωπος, ν' ἀνατρέψω τὸν κόσμον καὶ νὰ δημιουργήσω τὴν εὐτυχίαν ἢ τὴν δυστυχίαν τῆς ἀνθρωπότητος. Ὅταν ἐφοιτοῦσα εἰς τὸ κολλέγιον, ἀνειρευόμην νὰ γείνω Δὸν Ζουὰν ἢ Ναπολέον. . . Ἡ ζωὴ μου ἐφαίνετο ὡς δρόμος ἐμποδίων. . . Καὶ ἀργότερα, ἀγάπησα τὸ μυστήριον τῶν ταξιδιῶν, τὰς περιπέτειας, τὸν κίνδυνον. . . Ἀγάπησα τοὺς ξένους τόπους καὶ τὶς γυναῖκες ποῦ ἀπέφρευαν. . .

Ἡ Ζοζάνα ἠσθάνθη ἓνα μικρὸν ἐξάφνισμα. . . Ὁ Νοέλ ἄλλαξε τόνον:

— Ὡ! μὴν πιστεύετε. . .

Δὲν ἐτολμοῦσε νὰ τελειώσῃ τὴν φράσιν του, νὰ ἐκφράσῃ ὅλην τὴν σκέψιν. . . Ἡ Ζοζάνα εἶπε:

— Ναι. . . σὰς ἐλκύει μοναχὰ ἢ δυσκολία:

— Ὅχι μόνον. . . Μὲ κατηγορεῖτε ὅτι προτιμῶ τὸ Λευκὸν Ὄρος ἀπὸ τὴν Μομάρτην; Ἐχω τὰς ἰδίας προτιμήσεις καὶ εἰς τὰς

αἰσθητικὰς ὑποθέσεις. . . Ἀγαπῶ τὰς κλεισμένας ψυχὰς, ποῦ ἀνοίγονται ὀλίγ' ὀλίγο, γιὰ μένα μόνον. . . Αἱ ὠραιότεραι εἶναι καὶ δυσπροσιτότεραι. . .

— Τότε λοιπὸν, εἶπε ἡ Ζοζάνα διατί θέλετε νὰ πάτε εἰς τὴν Ἰαπωνίαν;

Ὁ Νοέλ ἔμεινε ἐμβρόντητος:

— Τὸ ξέρετε; . . .

— Ναι. . . Εἶνε πράγμα πολὺ κοινὸν αὐτὴ ἡ Ἰαπωνία! Ἐχει σιδηροδρόμους καὶ κυρίους κτηρίνου χρώματος μὲ ψηλὰ καπέλλα. Δὲν θ' ἀπαντήσετε τίγρεις, δὲν θὰ διακινδυνεύσετε νὰ γείνετε μάργυς.

Ἄστεινετο, ἀλλὰ καὶ ἦτο εὐθυμος, Παρετήρει ἐπιμόνως τὴν Ἀγγλικὴν ἐφημερίδα — τὸ Weekly — ἀνοιγμένην ἐμπρός της.

— Ἀλλὰ πῶς τὸ ξέρετε;

— Ἀπὸ τὸν Φουκάρ. . . Θὰ φύγετε ἀμέσως;

Ἐσκέπτετο:

«Ἐτσι θὰ τελειώσῃ κ' ἡ φιλία μας. Θὰ μείνω μόνη ὅπως καὶ πρὶν. Θὰ μὲ ξεχάσῃ γλίγωρα. . . » Ἐλυπεῖτο ὅτι τὸν ἐγνώρισε, ὅτι τοῦ ἔδωκε κατὶ ἀπὸ τὴν σκέψιν της, κατὶ ἀπὸ τὴν καρδίαν της, καὶ ἐπειδὴ νὰ ἔπρεπε νὰ φύγῃ ἠῆχετο νὰ φύγῃ ὅσον τὸ δυνατόν γλιγωρότερα.

Ἀμέσως; ὄχι αὐτὸ τὸ ἔτος. Τὸ ἄλλο ἴσως, ἴσως ἀργότερα, ἴσως ποτέ. . . Ἐχω πολλὰ νὰ καταφέρω ἐδῶ. . . Καὶ τὸ βιβλίον μου διὰ τὸ ἐν Ἰταλία ἀγροτικὸν ζήτημα! . . . Καὶ τὴν σειρὰν τῶν ἀρθρῶν εἰς τὴν *Ἀνεξάρτητον Ἐπιθεώρησιν*! Καὶ τὸ ἀπόδοτον! . . .

Ἡ Ζοζάνα δὲν ἐκνεῖτο, ἠσθάνθη ἐν τούτοις ὁ Νοέλ ὅτι ἦτον εὐχαριστημένη, κ' ἐβεβαίωσε μὲ περισσότερὰν ἔμφασιν:

— Στὴν Ἰαπωνία! . . . Τί διάβολο νὰ κάμω στὴν Ἰαπωνία; . . .

— Νὰ ξεσκάσετε. . .

— Ἐχω καλύτερο μέσον. . . Ὅταν εἶμαι ἄτονος καὶ ἀδύνατος, συλλογίζομαι σὰς ποῦ εἴσθε τόσο γενναία! Καὶ λέγω μέσα μου:

«Ἄν δὲν ἐργασθῆς, δὲν θὰ πάω νὰ τὴν ἰδῶ σήμερον. . . » κ' ἐργάζομαι δυσανασχέτων. . . Εἴσθε ἡ ἀνταμοιβή μου.

Κ' ἐπρόσθεσε, μὲ φωνὴν συγκινημένην, σχεδὸν μὲ τρυφερότητα.

— Ζητήσατέ μου σεῖς, ζητήσατε νὰ κάμω κατὶ πολὺ δύσκολο. . .

Καὶ ἐνῶ ὁμιλοῦσε κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον, εἶδε τὴν Ζοζάνναν νὰ κοκκινίξῃ: ἓνα τριανταφυλλὶ κῦμα ἐπερνοῦσε ἐπάνω ἀπὸ τὸ λεπτὸ πονόγυρτο πρόσωπο, ἐχρωμάτιζε τὰ μάγουλα, τὰ βλέφαρα, τὸ μέτωπο, ἕως τὴν ὄψαν τῶν

μαύρων της μαλλιών. Τὸ κοκκίνισμ' αὐτό, ἓνα γοητευτικὸ κοκκίνισμα, ἀπεκάλυπτε τὴν ταραχὴν της... Ἦτον προσβεβλημένη, εἶχε συγχυσθῆ, εὐχαριστηθῆ;... Εἶπε μ' ἓναν τόνον κάπως περιγελαστικόν:

— Ἔστω! Καθίστε ἐκεῖ στὴν ἄκρη τοῦ τραπεζιοῦ καὶ μεταφράσατέ μου αὐτὴν τὴν περικοπή τοῦ Weekly. Ἀρκετὰ ἐφλυαρήσαμε. Καθυστέρησα...

— Ἀλλὰ ξέρω τ' ἀγγλικά... καὶ θὰ εἶνε δύσκολο.

— Σούτ!... Δουλειά!...

— Εἰσθε κακὴ. Μὲ κοροϊδεύετε.

Καὶ ὑπήκουσε.

Ἄπ' ἔξω ὁ συνηθισμένος θόρυβος βημάτων καὶ φωνῶν, προσκλήσεων, ἀπαντήσεων, τὸ ὄργισμένο δόνημα τοῦ τηλεφώνου. Τὸ γραφεῖον τῆς Ζοζάννας ἦτον θερμότερο καὶ πιὸ κλειστὸ παρὰ τὰς ἄλλας ἡμέρας, καὶ τὸ φῶς ἀκτινοβολοῦσε γλυκύτερον. Καὶ ὁ Νοέλ εἶπε:

— Καλὰ εἶν' ἐδῶ.

Ἡ Ζοζάννα ἀπήντησε:

— Καλὰ εἶνε.

Ἐχαμογέλασαν κυττάζοντες ὁ ἓνας τὸν ἄλλον, συμπλησιασμένα ἀπὸ τὴν μεταφραστικὴν αὐτὴν ἐργασίαν, καὶ ἡ φίλια τους, διαμῆς τοὺς ἔγινε περισσότερο αἰσθητὴ, πλεον ἀγαπημένη...

Ἡ θύρα ἀνοίχθη, ἡ δεσποινὶς Μπὸν ἐφάνη, ἐπρόφερε μίαν φράσιν διὰ τὴν Γυναικείαν Ἀδελφότητα καὶ τὴν τελευταίαν συνεδρίασιν...

Ἡ Ζοζάννα εἶπε:

— Ναί, ναί... ἔννοια σας.

Ἡ δεσποινὶς Μπὸν ἔφυγε. Καὶ ἐνῶ ἡ Ζοζάννα ἐξηγοῦσε εἰς τὸν Νοέλ ὅτι ἦτον διὰ τὸ τρίμηνον γραμματεὺς τῆς Γυναικείας Ἀδελφότητος, ἡ θύρα ἀνοίξε πάλιν...

Ἐνα φρου-φροῦ μετάξης, μία λευκὴ ἐμφάνισις ξανθῆ, λαμποκοποῦσα: ἡ Φλορὺ.

— Ζοζάννα, γατάκι μου...

Μὲ τὸ ψεύτικο χουσαφί τῶν μαλλιών της καὶ τὰ λούσα της ἔμεινε ἀκίνητη ἐπὶ μίαν στιγμήν.

— Μπᾶ! Ντελύλ... Μὴν κινήθητε! Τί χαριτωμένα ποῦ εἰσθε ἔτσι, παιδιὰ μου...

— Παρεκάλεσα τὸν κ. Ντελύλ νὰ μοῦ μεταφράσῃ μίαν σελίδα τοῦ Weekly.

— Κ' ἐγὼ ὑπερηφανεύομαι πολὺ διὰ τὴν συνεργασίαν αὐτὴν εἰς τὸν Γυναικείον Κόσμον.

— Μπᾶ! εἶπε ἡ Φλορὺ καὶ ποιά ἀπὸ μᾶς δὲν ἔχει καὶ ἀπὸ ἓναν μικρὸν συνεργάτην! Ἐγὼ ἔχω μισὴ ντουζίνα, πάντοτε διαθέσιμους, γεμάτους ἀπὸ ζῆλον καὶ ἀφιλοκέρδειαν... Εἶνε οἱ μαῦροι μου... Τοὺς στέλνω ὅπου θέλω... «Πῆγαινε μαῦρε μου».

Ἐχαμήλωσε τὰς γωνίας τοῦ στόματός της καὶ ἐπῆρε τὸν τόνον μπεμπέ:

— Νὰ εἶμαι λυπημένη ἀπόψε! Δὲν μοῦ ἔφεραν τὸ εἰσιτήριο τοῦ Βωδεβῆ.

Ἡ Ζοζάννα καὶ ἡ Ζοζάννα ὅταν ἔμειναν μόνοι ἐκντάχθησαν:

— Πολὺ νυστεγκὲ αὐτὴ ἡ Φλορὺ σας! εἶπε ὁ Νοέλ.

— Ὅλοι τὴν εὐρίσκουν χαριτωμένη μὲ τὸ προσωπάκι της τὸ μωρουδίτικο, καὶ τὴν φλυαρία της.

— Ὅλοι! εἶνε ὑπερβολή...

— Εἶνε τόσο κατεργάρα! Ποζάρει γιὰ ἀνεξάρτητη ποῦ κερδίζει μερικά χρήματα γιὰ τὴν οἰκογένειά της...

— Τὴν ἀγαπᾷ τόσο πολὺ τὴ δυστυχισμένη τὴ μητέρα της!

— Τὴν ἀγαπᾷ πολὺ, σὰς βεβαιῶ... Εἶνε δημοσιογράφος ὅπως τόσες ὡραίες γυναῖκες εἶνε καλλιτέχνιδες τοῦ μελοδράματος ἢ τοῦ δράματος ἀπὸ κομψότητα... καὶ ἀπὸ ἐντροπὴν ἀκόμη, διὰ νὰ μὴ ὁμολογοῦν...

— Ναί, κρύβεται πίσω ἀπὸ τὰ χρονογραφημάτα της ὅπως στρουθοκάμηλοι πίσω ἀπὸ τὶς πέτρες... Καὶ εἶνε φίλη σας αὐτὴ ἡ κόρη;

— Φίλη μου; Ἄ! ὄχι!...

— Σὰς λέγει γατάκι μου, δὲν ἠξέρω τί ἄλλο...

— Καὶ τί σημαίνει αὐτό;

— Αὐτὸ μὲ πειράζει ἐμένα. Μοῦ εἶνε πολὺ δυσάρεστο.

— Μπᾶ!

— Μὲ στενοχωρεῖ γιὰ σὰς... Πληγώνει τὴν φίλα μου εἰς ὅτι ἔχει λεπτότερον... Κέπειτα δὲν μοῦ λέτε σεις, δὲν φόβεισθε μήπως αὐτὴ ἡ Φλορὺ...;

— Τί θέλετε νὰ πῆτε;

— ...Ὅταν ἡ Φλορὺ μᾶς εἶπε τὴν κοινὴν αὐτὴν «καλησπέρα»...

— Ναί, εἶπε ἡ Ζοζάννα. Παρετήρησα τὸν τρόπον της, τὸν τόνον της... Νομίζε ἴσως...

Ἡ Ζοζάννα δὲν εἶνε παρὰ μόνον αὐτὴ...

— Πῶς; Ἡ γρηγὰ-φαιμινίστα ποῦ ἔχει σταφύλια στὸ καπέλλο της, νομίζετε... Ὁ! αὐτὴν τέλος πάντων τὴν δυστυχισμένη τὴ συγχωρῶ! θὰ μισῶ ὅλους τοὺς ἄνδρες...

— Μὴν κοροϊδεύετε τὴν δεποινίδα Μπὸν, σὰς παρακαλῶ... Ὁχι, δὲν εἶν' αὐτὴ...

— Ἀλλὰ ποῖος λοιπὸν!...

— Ὁ Φουκάρ.

— Αὐτὸς ὁ παραγκιοζοΦουκάρ... Ἐτόλμησε...

Ἡ Ζοζάννα εἶδε ὅτι ἡ Ζοζάννα ἦτον στενοχωρημένη...

— Δὲν μοῦ εἶπε τίποτε ἰδιαίτερον, ἀλλὰ μοῦ ὠμιλοῦσε ἐπιμόνως γιὰ σὰς...

— Κέπειτα;

— Ἐπειτα... Τίποτε... Ἄς τὰφήσωμε... Δὲν τοῦ δίδω καμιά σημασία...

Ἡ Ζοζάννα Ντελύλ ἠσθάνθη κάποιαν ὀργὴν καὶ τὴν ἐπιθυμίαν νὰ ξεσπάσῃ μὲ κάποιον. Τὰ ὡραία φαῖα μάτια του ἔγειναν φωτεινὰ καὶ σκληρά, ἡ ὄλη του ἔκφρασις ἄλλαξε.

— Καλὰ λοιπὸν, εἶπε, ἂν αἰσθάνεσθε κάποιαν ἐκτίμησιν καὶ κάποιαν φιλίαν γιὰ τὸ ἄτομόν μου...

— Μὰ ἔχω...

— Ὑπομείνατε νὰκούσετε ὀλόκληρον τὴν σκέψιν μου... Ἐχω μεγάλην ἐπιθυμίαν νὰ ἐρ-

χωμ' ἐδῶ, καὶ ἂν θὰ ἔπρεπε νὰ κάμω σπανιωτέρας τὰς ἐπισκέψεις μου θὰ ἐλυπούμην. — Ἀλλὰ δὲν θέλω μία Φλορὺ κένας Φουκάρ νὰ ἔχουν γιὰ σὰς τὴν φίλην μου, ποῦ σέβομαι πολὺ, ἀνόητες ὀμιλίαι καὶ κάθε ἄλλο παρὰ ὑποχρεωτικὰς...

Ἡ Ζοζάννα ἐσιωποῦσε:

— Τί; εἶπεν ὁ Νοέλ, δὲν τολμάτε νὰ μοῦ τὸ πῆτε;... δὲν πρέπει νὰ ἔρχομαι χάριν τῆς Φλορὺ καὶ τοῦ Φουκάρ... Καλὰ λοιπὸν ἔστω, δὲν ξανάρχομαι...

— Εἰσθε ὑπερβολικὸς!...

— Γελάτε... Ἐγὼ δὲν ἔχω ὄρεξι γιὰ γέλια ἂν ἠμποροῦσα ἐν τούτοις... ἄλλοῦ; Ἀλλὰ σεις δὲν μένετε ποτὲ στὸ σπίτι σας, δὲν δέχεσθε κανένα... Τότε... πῶς θὰ σὰς βλέπω; Κυρία... φίλη μου... πῆτε μου... ζητήσετε, βρῆτε κάποιον μέσο...

Ἡ Ζοζάννα ἔγινε κόκκινη πάλι καὶ ἀφροῦ ἔβαλε ὅλα της τὰ δυνατὰ κάπως συγκεχυμένη εἶπε:

— Ναί... ἴσως... Γνωρίζετε τὸ ξενοδοχεῖο τῆς Μαριέττας;

[Ἀκολουθεῖ]

[Μετάφρ. Α. Κ.]

MARCELLE TINAYRE

ΤΟ ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΟΝ

ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΑ ΕΚ ΚΡΗΤΗΣ

Ἀνασκαφαί εἰς Φαιστόν καὶ Πριηνά

Αἱ ἀνασκαφαί αὗται ἐγένοντο ὑπὸ τοῦ κ. Luigi Pernier μέλους τῆς Ἰταλικῆς Ἀρχαιολογικῆς Ἀποστολῆς ἐν Κρήτῃ κατὰ τὸ ἔαρ καὶ τὸ θέρος τοῦ ἔτους τούτου. Τὰ ἀποτελέσματα αὐτῶν κατὰ σημεῖωσιν αὐτοῦ τοῦ κ. Pernier λίαν εὐγενῶς παραχωρηθεῖσαν μοί, εἶναι τὰ ἑξῆς.

Αἱ ἐν Φαιστῷ ἀνασκαφαί ἐγένοντο : α' εἰς τὴν μεσημβρινήν κλιτὸν τῆς ἀκροπόλεως, ἐφ' ἧς ἐγείρεται τὸ ἀνάκτορον, β' εἰς τὸ ὑπέδαφος τοῦ Μυκηναϊκοῦ ἀνακτόρου.

Ἡ μεσημβρινή κλιτὸς τῆς ἀκροπόλεως ἀνεσκάφη ἐφέτος ἐντελῶς μέχρι τοῦ φυσικοῦ ἐδάφους, ἀνεγνωρίσθησαν δὲ λείψανα οἰκοδομῶν ἀνήκουσῶν εἰς τῆσδε τοῦλάχιστον εὐδιακρίτους ἐποχάς. 1) Εἰς τὴν προμυκηναϊκὴν ἐποχὴν (Μεσομινωικῆ ἐποχὴ κατὰ τὸ τέλος) ἀνήκουσι λείψανά τινα οἰκῶν ἐκτισμένων ἐπὶ τοῦ βράχου με τοίχους ἐξ ἀκατεργάστων λίθων συνδεμένων διὰ γηίνου πηλοῦ. Τινὲς τῶν οἰκῶν τούτων ἔχουσιν ἔδαφος ἐκ γυψίνων πλακῶν. Ἐκ τοῦ στρώματος τούτου προέρχονται τεμάχια κονιάρματος χρωματιστοῦ καὶ ἀγγεῖα τοῦ τελευταίου Καμαραϊκοῦ ρυθμοῦ. 2) Εἰς τὴν Μυκηναϊκὴν ἐποχὴν (Τελευταία Μινωικὴ) ἀνήκουσι μεγάλοι κανονικοὶ τοῖχοι παράλληλοι πρὸς τὴν μεσημβρινήν πλευρὰν τοῦ τελευταίου ἀνακτόρου καὶ ἀποτελοῦντες ἀναπόσπαστον αὐτοῦ μέρος. Καὶ πράγματι χρησιμεύουσιν ὡς ἀντηρίδες καὶ στηρίγματα τῆς νοτίας πλευρῆς τοῦ ἀνακτόρου, ἥτις ἐν μέρει ἔχει οἰκοδομηθῆ ἐπὶ τεχνητοῦ ἰσοπέδου. Εἰς τὸ στρώμα τούτου ἀνήκουσιν πολλά τεμάχια χρωματιστῶν ἀγγείων μυκηναϊκῶν, λαμπτήρ ἐκ στεατίτου γλυπτὸς καὶ μικρὰ πηλινὴ καλυβειδὴς πυξίς (urna capanna). 3) Εἰς τὴν ἑλληνικὴν ἐποχὴν ἀνήκουσιν τὰ λείψανα ναύκου (9,22 X 5,12) ἐκτισμένου μεταξὺ τῶν μυκηναϊκῶν τοίχων εἰς τὰς πτυχάς τῆς κλιτῆος· ἐκ τούτου προέρχονται τεμάχια ἀσπίδων καὶ λεβήτων ἐξ ἐλασμάτων ὀρειχάλκινων ἐκρούστων. 4) Εἰς τὴν ἑλληνορωμαϊκὴν ἐποχὴν ἀνήκουσι τέλος διάφορα τοιχία χονδροειδῆ ἐπικτισθέντα κατὰ ποικίλας διευθύνσεις ἐπὶ τῶν προγενεστέρων κτιρίων.

Αἱ σκαφαί εἰς τὸ ὑπέδαφος τοῦ Μυκηναϊκοῦ ἀνακτόρου ἐγένοντο.

α) Ἀνατολικῶς τῆς ἀνατολικῆς στοᾶς τῆς κεντρικῆς αὐλῆς (στοᾶ 65 ἐν τῷ σχεδίῳ τῶν Ἰταλῶν). Ἐνταῦθα ἀνεκαλύφθη μικρὰ Κλίμαξ, δι' ἧς ἀνήρχοντο εἰς τὰ δωμάτια τὰ κείμενα πρὸς ἀνατολὰς εἰς ἐπιφανείαν ὑψηλότεραν κατὰ 0,60. Τὰ εἰρημένα δωμάτια ἦσαν ἄρα ἐν χρήσει συγχρόνως μετὰ τὴν μεγάλην αὐλὴν τοῦ Μυκηναϊκοῦ ἀνακτόρου (40) καὶ ἀπετέλουσαν μέρος τούτου. Νοτίας τοῦ δωματίου 63 ἀνεκαλύφθησαν τὰ θεμέλια ἄλλων δωματίων κτισμένων ἐπὶ τοῦ βράχου. Μεταξὺ τῶν χωμάτων τῆς ἐπιχώσεως εὐρίσκοντο πολλά τεμάχια Μυκηναϊκῶν ἀγγείων, ἐν ὧσιν πῆλινον ἐν σχῆματι ἀνδρικοῦ κεφαλῆς γραπτῆς, ἐν ἄλλο ἔχον σχῆμα κεφαλῆς βοῦς, τρίτον καρδιόσχημον με διακόσμησιν γραπτῆν μέλαιναν ἐκ θαλασσιῶν ὀργανισμῶν (κοράλλια, ναυτίλοι), ἀγγεῖα τινὰ λίθινα καὶ διάφορα ἐργαλεῖα ὀρειχάλκινα.

β) Πρὸς ἀνατολὰς τοῦ προπυλαίου 3 παρὰ τὴν δυτικὴν αὐλὴν. Εἰς τοὺς ἀποκαλυφθέντας τοίχους εὐρέ-

θησαν αἱ εἰσοδοὶ εἰς συστάδα δωματίων τοῦ πρώτου ἀνακτόρου (τοῦ Καμαραϊκοῦ). Ἐκ τοῦ προπυλαίου μεταβαίνει τις εἰς διάδρομον, ὅστις ἀποτελεῖ τὴν εἴσοδον εἰς τὸ ἀρχαιότερον ἀνάκτορον ἐκ τοῦ ΝΑ. μέρους. Τὰ εἰρημένα δωμάτια ἔχουσι μικρὰς διαστάσεις καὶ τοίχους ἀρκετὰ ἰσχυροῦς· εἶναι ὅθεν δώματα τοῦ ἰσογείου ἐπὶ τῶν ὁποίων ὑψώθησαν ἄλλα. Περιεῖχον ὠραιότατους πίθους καὶ λεπτὰ ἀγγεῖα τοῦ ἀρίστου Μεσομινωικοῦ ἢ Καμαραϊκοῦ ρυθμοῦ πρὸς τούτους εὐρέθησαν ἐνταῦθα ποικίλα τράπεζα σπινθῶν πηλίνων με ἐπιφάνειαν στιλπινὴν ἐρυθροβοφῆ, διάφορα τετραγώνη καὶ ὀμβροειδῆ τεμάχια ἐκ μάξης γηίνης λεπτοτάτης, τὰ ὅποια θὰ ἔχρησθαιον πρὸς ἐπέπλυνσιν ἑπιπέδου τινὸς ξυλίνου καὶ μία μικρὰ κεφαλὴ πηλινὴ χρωματισμένη κατὰ τὸν ρυθμὸν τῶν εἰδωλίων τοῦ Πετοσφᾶ.

γ) Πρὸς ἀνατολὰς τῆς κατωτέρας δυτικῆς αὐλῆς καὶ τοῦ τοίχου τῶν ὀρθοστατῶν ἀνεκαλύφθησαν πολλὰ μικρὰ δωμάτια με ἐδάφια κατὰ μῆκος τῶν τοίχων τὰ δωμάτια εἶναι ὅμοια πρὸς τὰ ἀνεκαλυφθέντα ὑπὸ τὸ πρότυλον 3. Καὶ ἐπὶ τούτων τῶν δωματίων ἀνηφύοντο ἀνώτερον ἔδαφος. Εἰς τὴν κατασκευὴν τινῶν ἐξ αὐτῶν ἐγένετο χρῆσις ὀμῶν πλίνθων. Ἐν δωματίον πρὸς νότον, εἰς ὃ εἰσῆρχετο τίς ἐκ τοῦ προπυλαίου 3, ἔχει ἐπὶ τοῦ ἐδάφους πειστήριον διὰ τὴν ἐκθλιπὴν ἐλαίου ἢ ἄλλου ὕγρου. Ἐνταῦθεν προέρχονται κάλλιστα δείγματα Καμαραϊκῶν ἀγγείων, τινὰ τῶν ὁποίων ἔχουσι λεπτότατα τοιχώματα καὶ ἀνάγλυφον διακόσμησιν. Ἄξιον σημειώσεως εἶναι δοχεῖον ἐκ στεατίτου ἐπὶ τῶν πλευρῶν τοῦ ὁποίου ἔχουσι χαραχθῆ τέσσαρα πτηνά.

δ) Καθ' ὅλην τὴν ἔκτασιν τοῦ ἀνακτόρου ἐσκάφησαν μέχρι τοῦ φυσικοῦ ἐδάφους πολλοὶ δοκιμαστικοὶ λάκκοι ἐπὶ παραλλήλων γραμμῶν ἀπὸ βορρᾶ πρὸς νότον καὶ ἀπ' ἀνατολῶν πρὸς δυσμὰς. Οἱ λάκκοι αὗτοι μᾶς ἐγνώρισαν τὴν διεύθυνσιν τοῦ βράχου καὶ τὴν ποιότητα τῶν ἀρχαιολογικῶν στρωμάτων τῶν ἐπικειμένων τῆς Φαιστίας Ἀκροπόλεως. Ὁ βράχος κατέρχεται φυσικῶς ἀπὸ βορρᾶ πρὸς νότον καὶ ἐξ ἀνατολῶν πρὸς δυσμὰς· οὕτως ἡ μεγίστη συμπίεσις (depression) εὐρεθται ὑπὸ τὸ μέρος 50 τοῦ ἀνακτόρου. Ἐνταῦθα ὑπὸ τὸ Μυκηναϊκόν ἔδαφος ἀπαντᾶ στρώμα προμυκηναϊκῶν παχὺ περίπου 1,50 μέτρον καὶ ὑποκάτω τούτου στρώμα νεολιθικόν, τὸ ὁποῖον φθάνει βάθος ἄλλων 5 μέτρων ἀπὸ τοῦ ἐδάφους τοῦ ἀρχαιότερου ἀνακτόρου. Ἡ κεντρικὴ αὐλὴ (40) καὶ τὰ γειτονεύοντα δώματα πρὸς δυσμὰς ἐπίκεινται ἀμέσως ἐπὶ τοῦ νεολιθικοῦ στρώματος. Τὰ δωμάτια πρὸς βορρᾶν καὶ ΒΑ. τῆς αὐλῆς 40 ἔχουσιν ἰδρυθῆ ἀμέσως ἐπὶ τοῦ φυσικοῦ βράχου.

Εἰς τὸ ἀνάκτορον Φαιστοῦ καὶ εἰς τὸ τῆς Ἁγίας Τριάδος ἢ Ἰταλικῆ Ἀποστολῆς ἔξετέλεσε καὶ ἔργα τινὰ ἀνακαινιστικὰ καὶ στερεωτικὰ.

Αἱ ἀνασκαφαί Πριηνᾶ ἐγένοντο εἰς διάφορα σημεῖα τῆς λεγομένης Πατέλας τοῦ ἐπιπέδου δηλ. τῆς ἀκροπόλεως διὰ δοκιμαστικῶν λάκκων καὶ ἀπεκαλύψαν τὰ ἑξῆς :

1) Εἰς τὴν νοτιοδυτικὴν χώραν τῆς Πατέλας μέγα οἰκοδόμημα τετραγώνον με τετρὰ πλάτους 2,50 μέτρον ἐκ μικρῶν πελεκητῶν τετραγώνων λίθων καὶ με τέσσαρας ἰσχυροῦς πύργους εἰς τὰς γωνίας. Ἡ εἴσοδος εἰς τὸ οἰκοδόμημα, τὸ ὁποῖον πιθανῶς εἶναι φρούριον,

φαίνεται δι' ἴτη κατὰ τὴν ΝΑ γωνίαν. Κατὰ μῆκος τῆς μεσημβρινῆς πλευρᾶς ὁ βράχος κατέρχεται καθέτως. Οἱ πύργοι εἶναι ἐκτισμένοι με ὀγκολίθους μεγάλους εἰς τὰς γωνίας καὶ μικροῦς εἰς τὰ λοιπὰ μέρη τῶν τοίχων. Τὸ ὕψος τῆς οἰκοδομίας φαίνεται ὅτι ἀπεσπασθῆ ἐξ οἰκοδομημάτων τῆς ἀρχαίης ἑλληνικῆς ἐποχῆς· καὶ πράγματι εὐρηθῆναι ἐντετοιχισμένοι ἐν τῷ οἰκοδομήματι λίθοι τινὲς κοπέντες ἐκ μεγάλων ὀγκολίθων καὶ περιέχοντες τεμάχια ἀρχαίῶν ἐπιγραφῶν καὶ μορφὰς ἐγγεγραμμένας ἀρχαίης ἐποχῆς. Ὁ ρυθμὸς τῆς οἰκοδομίας καὶ τὰ τεμάχια τῶν πηλίνων ἀγγείων μᾶς δεϊκνύουσιν ὅτι τὸ φρούριον ἴτη ἐν χρήσει κατὰ τὴν ἑλληνιστικὴν ἐποχὴν (3 καὶ 2 αἰὼνα π. Χ.). Ἐκτὸς τῶν εἰρημένων ὀγκολίθων μετ' ἐπιγραφῶν εὐρέθη καὶ τεμάχιον στήλης σωζούσης τὸ κάτω μέρος προσώπου ἐνδεδυμένου ποδήρει χιτῶν καὶ ἰσταμένου ἐπὶ βάθρου (podium)· ὁ ρυθμὸς τῆς μορφῆς ταύτης ἀναμνησθεῖ τὸν ρυθμὸν μορφῶν τινῶν ζωγραφημένων ἐπὶ τῆς σαρκοφάγου τῆς Ἁγίας Τριάδος. Ἐκ τῶν πηλίνων ἀγγείων πολλὰ εἶναι βαμμένα με γάνωμα μέλαν στιλπινόν καὶ μεταξὺ τούτων τινὰ ἔχουσι μορφὰς ἀναγλύφου· ἄλλα ἀγγεῖα πηλινὰ ἐρυθρόχροα φέρουσιν ἐγγράμματ' εἰς τοὺς ὄμους τὸ ὄνομα ΑΘΗΝΑΙΑΣ. Ἐντὸς τοῦ φρουρίου καὶ εἰδικῶς ἐκτὸς καὶ πηλοῖον τῆς ΝΑ γωνίας συνελέγησαν αἰχμαὶ τινὲς δοράτων καὶ βέλη σιδηρᾶ. Ὅμοια ἀντικείμενα εὐρέθησαν καὶ εἰς τοὺς πλησίον ἀγρούς εἰς τοὺς δοκιμαστικούς λάκκους.

Εἰς τὴν ἀνατολικὴν χώραν τῆς Ἀκροπόλεως εἰς ἀγρὸν συνορεύοντα πρὸς τὴν ἰδιοκτησίαν Ζερβογιάννη, ὁπότεν προέρχονται τὰ πηλίνα εἰδωλά τὰ δημοσιευθέντα ὑπὸ τοῦ Wide, αἱ δοκιμαὶ ἀπήντησαν λείψανά τινα ἰδιωτικῶν οἰκῶν ἀρχαίης ἑλληνικῆς ἐποχῆς περιέχοντα ὠραιότατους πίθους με ὀριζοντίας ταινίας κοσμημένας δι' ἀναγλύφου κόσμου καὶ τεμάχια ἀγγείων τοῦ γεωμετρικοῦ ρυθμοῦ ἐν μᾶ τῶν οἰκῶν εὐρέθη ἐπιγραφὴ ἀρχαίῃ ἑλληνικῇ με δύο σειρὰς γραμμάτων, ἐν αἷς ἴσως μνημονεύεται τὸ ὄνομα τῆς πόλεως Ρίζηνιας.

Τέλος εἰς τοὺς ἀγρούς τοῦ Ζερβογιάννη αἱ δοκιμαὶ ἀπεκαλύψαν εἰς ἐλάχιστον βάθος δίκτυον οἰκοδομημάτων τῆς ἀρχαίης ἑλλ. ἐποχῆς, περιέχοντα ἀγγεῖα καὶ ἄλλα ἀντικείμενα πηλίνα, ὀρειχάλκινα καὶ σιδηρᾶ. Μεταξὺ τῶν πηλίνων εἶναι ὀξυσημίωτα εἰδωλά τινα καὶ διάφορα τεμάχια κάλλιστον πίθων με ταινίας φερουσᾶς ἀνάγλυφα κοσμημάτων. Ἐπί τινος τῶν ἀναγλύφων αὐτῶν ὁρᾶνται ἰπτεῖς καὶ δίφοροι με κίνας καταδιώκοντες αἰγάγγους καὶ πέτομενα πτηνά. Ἐπί τινος ἄλλου ὁρᾶνται δύο Σφίγγες ἀντιμέτωποι κατὰ τὸν τρόπον οἰκοσῆμον ἐκατέρωθεν ἀνθεμίου.

Ἐν Ἡρακλείῳ 1 Ὀκτωβρίου 1906.

ΣΤΕΦΑΝΟΣ ΞΑΝΘΟΥΑΙΔΗΣ

ΦΥΣΙΟΓΝΩΜΙΑΙ

Περικλῆς Βιζουκίδης

ΕἶΝΑΙ ἐκ τῶν νέων ἀνδρῶν τῆς Ἑλληνικῆς Πατρίδος· ὀνομάζομεν δὲ νέους ἀνδρας ἐκείνους ἐκ τῶν Πανελλήνων, οἱ ὅποιοι ὀφείλουσι καὶ ἠμποροῦσι καὶ θέλουσι εἶτε εἰς τὸ ἐπίπεδον τῆς Ἐπιστήμης, εἶτε τῆς Πολιτικῆς, εἶτε τῆς Τέχνης, τῆς Λογογραφίας καὶ τῆς Δημοσιογραφίας νὰ πληρῶσιν — ὅχι ἀπλῶς νὰ ἀναπληρῶσιν — τὸς ἀμαρτίας τῶν παλαιῶν καὶ νὰ προετοιμάσων τὸ μεγαλεῖον καὶ τὴν ἀκμὴν τοῦ τόπου. Ἐχομεν εὐτυχῶς ὅχι ὀλίγους τοιούτους ἀνδρας ἀνά τὸν Ἑλληνισμόν· μόνον εἰς τὸ στάδιον τῆς Πολιτικῆς δὲν εἶδομεν ἀκόμη καθαρὰ νέους ἀνδρας· οἱ νέοι τῆν ἡλικίαν, ἀπὸ τῶν ὁποίους ἐξερτήσαμεν τὴν ἑλ-

πίδα, ἔγειναν... παλαιότεροι τῶν παλαιῶν, κατὰ τὸ πλεῖστον τοῦλάχιστον.

Χρειαζέται ἀκόμη μία μικρὰ διασάφησις τοῦ ὀρισμοῦ τῶν νέων ἀνδρῶν· ἐν πρώτοις ἡ ἡλικία δὲν κατέχει εἰς τὸ ζήτημα οὔτε τὴν πρώτην οὔτε τὴν δευτέραν θέσιν. Ὁ ἐργαζόμενος εἰς τὸν κύκλον τοῦ καὶ ἀναπτύσσων τὸν ἑαυτόν του καὶ τοὺς ἄλλους εἰς τὸ σημεῖον τῆς δράσεώς του, ὁ ἐκτελὼν τὴν ἐργασίαν αὐτοῦ ἐν συνειδήσει καὶ με ἐπιτυχίαν ὑπὲρ τοῦ γενικωτέρου συμφεροντος καὶ θέτων τὴν ἀτομικὴν ἐπίδειξιν καὶ τὸ ἴδιον συμφέρον εἰς δευτέραν — πραγματικῶς, με ἔργα καὶ ὄχι με λόγια, οὔτε με αὐταπάτην — μοῖραν μετὰ τὸ γενικόν, αὐτὸς νομίζω εἶναι ἐκ τῶν νέων ἀνδρῶν ἀνευ διακρίσεως ἡλικίας.

Περικλῆς Βιζουκίδης.

Διὰ τὸν κ. Βιζουκίδην συνέρρευσαν καὶ πολλὰ κατὰ περιστατικά, ἵνα τὸν φέρουν πολὺ νέον ἀκόμη εἰς τὴν πρώτην γραμμὴν τῆς ἑθνικῆς δράσεως : πρῶτον φύσις προνομιοῦχος με αἷμα ἀλβανο-ἠπειρωτικόν τὸ ὁποῖον κινεῖ τὸν ὄργανισμόν ἀνησυχῶς εἰς διαρκῆ ἐργασίαν καὶ πάλην καὶ ἐμπνέει με ὕψηλά καὶ γενναῖα συναισθήματα, ἐπειτα εὐπορία οἰκογενεακῆ καὶ τελευταῖον ἢ μετὰβασις τοῦ εἰς Γερμανίαν εἰθῆς μετὰ τὴν ἀποπεράτωσιν τῶν γυμνασιακῶν του σπουδῶν εἰς ἡλικίαν δεκαεξῆ ἐτῶν.

Τὸ τελευταῖον περιστατικόν εἶναι πολὺ σημαντικόν· νὰ γνωρίσῃ κανεὶς εἰς τὴν ἡλικίαν ἐκείνην τὸν πολιτισμόν, νὰ διαμορφώσῃ τὸν χαρακτῆρα του εἰς ἐκλεκτόν καὶ ἀληθινὰ ἐπιστημονικὸν περιβάλλον καὶ νὰ ἀφομοιώσῃ μέσα του τὴν ἀγάπην καὶ πρὸ πάντων τὴν μέθοδον τῆς ἐργασίας. Εἰς τοῦτο βεβαίως ὀφείλεται τὸ ὅτι μετὰ ἐξαετίαις σπουδᾶς εἰς τὴν νομικὴν καὶ εἰς τὴν φιλοσοφίαν παρουσιάσθη ἐνώπιον τοῦ ἐπιστημονικοῦ κόσμου γερὰ ὀπλισμένος με τὴν διδακτορικὴν διατριβὴν του εἰς τὴν Νομικὴν Σχολὴν τοῦ Βερολίνου, τὴν παρομιώδη διὰ τὴν ἀστυροῦσιν τῆς, «περὶ τῆς ἐσχάτης προδοσίας (Hochverrat)», ἡ ὁποία ἔκαμε δύο ἐκδόσεις ἀπὸ γερμανῶν ἐκδότων, καὶ διὰ τὴν ὁποίαν καὶ κρίσεις ἔγινον εὐνοϊκάταται καὶ παραπομπαί εἰς αὐτὴν με εὐφημον μνησίαν εἰς τὰ μεγάλα συστηματικά συγγράμματα ἐξεχόντων νομομαθῶν, ὁποῖοι εἶναι ὁ von Liszt, ὁ Binding, ὁ Olshansen, ὁ Koehler, ὁ van Calker. Εἰς τοῦτο ἐπίσης ὀφείλεται τὸ ὅτι ὁ κ. Βιζουκίδης δὲν ἀπεκοιμήθη εἰς τὰς δάφνας τῆς πρώτης ἐπιτυχίας του, — ἀρκετὰ δυνατῆς διὰ νὰ κλονίσῃ τὰ· ματαιοδοξίαν καὶ ἄλ-

λων άσθενεστέρων χαρακτήρος —, άλλ' έξηκολούθησε την έργασίαν με νέας πραγματίας, όποιαι «αι θεμελιώδεις νομοθετικαί σκέψεις (Legislatorische Grundgedanken)», «οι τίτλοι του δικαίου της πατριωνείας και ή οικουμενική σύνοδος του Τριδέντου (die Erwerstittel des Patronatsrechtes und das Konzil von Trient εις τό περιοδικόν 'Αρχαίον του Καθολικού Έκκλησιαστικού Δικαίου)»; τά έργα αυτά τον έφεραν κατά λόγον φυσικών εις τό να κληθή συνεργάτης του πολυτόμου συγγράμματος «περί του δημοσίου δικαίου των συγχρόνων πολιτικών», εις την συγγραφην του όποίου μετέχουν μόνον οι άλληθινά έξεχόντες και έργατικοί των πανταχού νομικών.

Και ατή μόν είναι ή μία όψη του βίου των κωλων Έλλήνων έπιστημόνων, εις την όποιαν και άλλοι έξεχόνται όπωσδήποτε νικηταί. Έρχεται όμως ή δευτέρα φάσις του βίου, ή πλέον φοβερά και επικίνδυνος: ή πατρική στέγη και ή άστυκή άνατροφή των αγαθών γονέων φέρει τον σπουδασμένον υιόν εις την πατρίδα «γιά να βγάλη παράδες», διά να έκμεταλλευθή την έπιστήμην του.

Έδώ άκριβώς, που όλίγοι επιπλέον, διεσώθη ό κ. Βιζουκίδης και ή νύχη του είναι πολύ μεγαλύτερα της προηγουμένης, διότι και άγώνα χρειάζεται πολύ μεγαλύτερον και αυτοθυσίαν.

Εις την Κωνσταντινούπολιν, ένεκοιλώθη τό υγιέστερα οσχεύια, τό όποια έννοείται είναι πάντοτε τό όλιγαριθμότερα και άσθενέστερα. Χωρίς να άπορροφηθή από τό «βγάλσιμο παράδων», άν και εις τό σημείον τούτο ελχεν ερθρ τό πεδιον, ως δικηγόρος, ίδιος παρά τή Γερμανική Προξενεία, ήρκεσθη εις όλίγα και τον ύπολοιπον χρόνον του διέθετεν εις έξήφωσιν των όμογενών άλλοτε μόν ως ειδικός και κατόπιν γενικός γραμματέας του Έλληνικού Φιλολογικού Συλλόγου, του όποίου έπιλοδόγησε την τελείαν αναμόρφωσιν, άλλα δυστυχώς δεν την κατώρθωσεν, άλλα ως γραμματέας της Κοινωνιολογικής έπιτροπής, κατόπιν διά διαλέξεων συχών και σοφών—ως εύσυνειδήτων— διά των όποίων έγγνώρισεν εις τό κοινόν ένα τιτάνα Θεόδωρον Μόμμισεν και ένα γίγαντα Ίωσηφ Κόλερ έκτός άλλων, τέλος δε ως χειροκτής του κλάμου έν τή δημοσιογραφία και ως άλύπητος χειρουργός προς άπόσπασιν εκ του σώματος του Φιλολογικού Συλλόγου των παρσιτών, τά όποια εκμυζούν την δύναμιν και άποιωραίνουιν τό πνεύμα του γέροντος, που έπρεπε να νείξη. Εις τό έργον τούτο ό κ. Βιζουκίδης άνειδέχθη μικρός Λουκιανός εις την εύφύιαν, εις τό σκεύημα, εις την ταχύτητα της σκέψης, εις την εύμορφίαν του λόγου, εις την δημιουργικήν και εύάρμοστον προς τά πρόσωπα και πράγματα άλληγορίαν.

Όλη ατή ή έργασία των δύο άπόψεων μας δίδει την βεβαιότητα ότι τον κ. Βιζουκίδην δεν θα καταβάλη εις τό μέλλον ούτε ή φιλοχηματία, ούτε ή άπογοητευσίς και πικρία, ούτε ή άτολίμια. Θα επικρατή εις την ψυχήν του ή εύγενής όρμη προς νέας έπιστημονικάς δάφνας, προς νέους άγώνας ανά τά σχετικά προς τό έργον του σημαία της έθνικής δράσεως!

A. Σ. Α.

ΛΟΓΟΙ ΚΑΙ ΑΝΤΙΛΟΓΟΙ

Ούτε εις την Κέρκυραν ούτε εις τας Πάτρας.

ΠΡΟ πενήντα μηνών ή ρωσική κυβέρνησις μάς παρέδωκε ένα παλαιόν λησμονημένο κληροδότημα.

Τ' άντιπροσωπεύοντα τό έν λόγω κληροδότημα 2 1/2 εκατομμύρια ρουβλίων—χρειώγραφα κατετέθη-

σον έκτοτε από τό ύπουργείον μας των Οικονομικών εις μίαν γαλλικήν τράπεζαν.

Και τότε, που θα γείνη τό νέον Πανεπιστήμιον άφου δεν είνε δυνατόν να ύφωθη υπερέφανον εκεί που ώρισε τό εύγενές όνειρον του διαθέτου; Φυσικά όχι εις τας Αθήνας. Δύο πανεπιστήμια εις τας Αθήνας δεν θα ήσαν πάρα πολλά; Υπάρχουν μάλιστα πολλοί που νομίζουν ότι κακή σκέψις ήτον και τό παλαιόν πανεπιστήμιον να ιδρυθή μέσα εις την πόλιν, τά καφενεία, την κίνησιν και... την πολιτικήν. Πόσας φορές δεν έξεμεταλλεύθησαν τους φοιτητάς οι πολιτικοί; Πόσας φορές τό Πανεπιστήμιον έγενε αιτία ταραχών, άκαιρου πατριωτισμου, φωνασκίων, κ.τ.λ.;

Έπειτα τά πανεπιστήμια σήμερα ιδρύονται συνήθως μέσα εις τό φώς και την ήρεμίαν και τό πράσιν των έξοχών. Αφου λοιπόν εκάμαμε τό λάθος να κτίσωμεν τό ένα Πανεπιστήμιον εις μέρος άκατάλληλον, δεν θα πρέπει να φανώμεν μάλλον προνοητικοί την φοράν ατήν;

Είνε κ' ένα άλλο. Διατί ατή ή συγκέντρωσις όλων των ανθρώπων Έλλήνων και όλων των ελληνικών πραγμάτων εις τας Αθήνας; Κατήγησαν αι Αθήναι να σημαίνουν την Ελλάδα και — αλλοίμονον — να πορροφούν κάθε δροσιάν ζωής από όλας τας άλλας ελληνικάς πόλεις.

Και τότε, που άλλοτο πρέπει να γείνη άφου αι Αθήναι αποκλείονται;

Εις την Κέρκυραν;

Εις τας Πάτρας;

Νομίζω ότι αι Πάτραι πρέπει ναποκλεισθούν ως πόλις τύρβης έμπορίου και κορινθιακής σταφίδος. Αληθινά δε όλοι οι Πατρινοί δημοσιογράφοι δεν έχουν άλλο έπιχειρήμα υπέρ της πόλεως των παρ' ότι είνε ή δευτερεύουσα πόλις του κράτους. Μόνον ό κ. Σακελλαρίου — ό Γαβρηλίδης των Πατρών — ειπε κάτι περισσότερον. Ειπε δηλαδή ότι ό Στραβών όνομάζει την Πελοπόννησον «Ακρόπολις πάσης Ελλάδος». Κ' επειδή αι Πάτραι είνε επί της «Ακροπόλεως πάσης Ελλάδος» πρέπει κ.τ.λ. κ.τ.λ.

Διά την Κέρκυραν υπάρχουν περισσότεροι λόγοι οι όποιοι ήμπορούν να θεωρηθούν άκόμη και άποχρώντες. "Οτι είνε μια πόλις καλαιά εις πολιτισμόν. "Οτι ύπήρξε κάποτε ή έστία των νεοελληνικών γραμμάτων. "Οτι εκεί έξησεν και άπέθανε ό Διονύσιος Σολωμός. Και άκόμη ένας άλλος λόγος: εκεί ύπήρχε τό Ίόνιον Πανεπιστήμιον. Έπειδή δε είνε και πατρις του κ. Θεοτόκη, υπάρχουν πιθανότητες ότι εκεί θα γείνη και τό Πανεπιστήμιον.

Και όμως άν μ' έρωτούσαν κ' έμένα θα έλεγα: "Οχι, ούτε εις τας Αθήνας, ούτε εις τας Πάτρας, ούτε εις την Κέρκυραν. Εις τας Αθήνας υπάχει πανεπιστήμιον. Σώνει και περισσεύει. Εις τας Πάτρας άς ιδρυθή ένα έμπορικόν πανεπιστήμιον. Εις την Κέρκυραν άς ιδρυθή τό έθνικόν Ψδειον. Άς γείνη τό κέντρον της μουσικής άναγεννήσεως του τόπου. Αλλά τό Πανεπιστήμιον τό Δομπόλειον πρέπει να ιδρυθή κάπου άλλου. Μακράν από την τύρβην των πόλεων εις κανένα τοπίον της Κρήτης.

Τό έθνος εκάμε τόσας θυσίας διά την Κρήτην. Και τό κράτος άλλας τόσας. Σήμερα που τίποτε σχεδόν πλέον δεν μάς έμποδίζει να την όνομάσωμεν έλευθέραν, ή ιδρύσις του Δομπολείου εκει κάπου θα ήτον ό ισχυρότερος άρραβών της ενώσεως. Θα έφερε ένα μέρος της ζωής μας εκει. Θα έδιδε έναν παράγοντα κινήσεως εις την άτυχή μεγαλόνησον. Θα έδημιουργούσε ένα κέντρον Έλληνισμού εκει— και τί Έλληνισμού!

Έπιτέλους όλο Σαρωνικόν θ' ανατένωμεν. Διατί όχι και την μεγάλην πτοήν της Μεσογείου;

ΜΟΥΚΙΟΣ ΣΚΑΙΟΛΑΣ

ΓΡΑΜΜΑΤΑ ΤΕΧΝΗ ΕΠΙΣΤΗΜΗ

Ο κ. Παύλος Νιρβάνας έδιάβασε πρό όλίγων ήμερών εις τά γραφεία των «Παναθηναίων» εις στενόν κύκλον λογίων εκ των κ. κ. Α. Π. Κουρτιδή, Κωνστ. Μακρή, Γρ. Ξενοπούλου, Ν. Λάσκαρη και Πέτρον Ζητουιιάτη, τό δράμα, τό όποιον είχαμεν προαναγγείλει. Τό έργον επιγράφεται «Ο' Αρχιτέκτων Μάρθας».

«Ο' αρχιτέκτων Μάρθας, όπως λέγει ό συγγραφέας εις τον πρόλογόν του, οικοδομεί την ζωήν σ' ένα σχεδιον ώραϊότητος και καλοσύνης. Ο' Μάρθας αντιτάσσει όλας τας ώραιάς δυνάμεις της ψυχής του διά να κρατήσει τό έργον του ύψηλόν και άκλόνητον εις τό φώς. Κάθε φοράν που ή ύλική αντίστασις προς την Μοίραν έξασθενεί και νικάται, ό Μάρθας αντιτάσσει τό όνειρον. Νικά την άλληθειαν με τό μέγα ψεύδος, ίσοδύναμον και κραταιότερον από την άλληθειαν. Και όταν εις την άκατάβλητον και ειρωνικήν όρμην της έχθρικής Μοίρας τό έργον του δέχεται τον τελευταίον κλονισμόν, με τά ίδια στοιχεία της ώραϊότητος και της καλοσύνης, ύφώνει εις τό φώς τό οικοδόμημα του θανάτου, ώραϊον και αγαθόν, όπως τό οικοδόμημα της ζωής. Η εύθανασία στεφανώνει τό έργον του ο' αρχιτέκτων Μάρθας νικά την Μοίραν».

Μία άπλή εξέλιξις της ζωής δύο ενγενικών ψυχών, τας όποιας ένώνει ή αγάπη, και τας ένώνει διά παντός κατόπιν ό θάνατος, ίδού όλον τό δράμα. Τά επεισόδια αληθινά, ό διάλογος φυσικώτατος, άποδίδον ζωηρούς τους χαρακτήρας, με φράσιν ώραϊαν και ποιητικήν. Κάτω από τον διάλογον ό όποιος βαινει χωρίς καμία εκήχησιν και όμως με τόσην τέχνην, βαθίζει γοργά ή Μοίρα να φέρη τό ώραϊον τραγικόν τέλος. Είναι σκηναί, όπως ή της άπαγωγής της Μίνας υπό του Μάρθα και άλλαι, άριστοτεχνικά. Ο κ. Νιρβάνας παραθέτει κνοτά κοντά αντιθέσεις με τέχνην που δίδει την ώραϊότεραν έντύπωσιν. Και ή σκέψις του αγαπητού συγγραφέως ή όποια γεμίζει όλην την άτμοσφαιραν, και παρακολουθεί έσωτερική πάντοτε, χωρίς βιαίας και κοινάς εκδηλώσεις, δίδει εις όλον τό δράμα κάτι τό θλιβερώς ώραϊον. Μ.

ΤΗΝ 18 θβρίου ήρχισε τας παραδόσεις του εις τό Πανεπιστήμιον, ό εκ των νεοδιορισθέντων καθηγητών κ. Κ. Ζέγγελης.

Ο νέος καθηγητής της Χημείας, άφου κατ' αρχάς διά θερμών και σφηνητικόν λόγον άνέφερε την δράσιν του προκατόχου του Χρηστομάχου, του ίδρύσαντος τό χημείον και την χημειαν ατήν έν 'Ελλάδι», εισήλθεν εις τό θέμα της όμιλίαις του περί ελης, ενεργείας και αιδέρος.

Η μελέτη του θέματος ύπήρξεν άστυρηώς έπιστημονική. Τας περί των άποκλειστικόν παραγόντων τούτων του συμπαντος θεωρίας, άνεμόχλευσε τό τελευταία έτη και μετεμόρφωσεν έν πολλοίς ή ανακάλυψις του ραδίου και των λοιπών άκτινεργών σωμάτων. Ο όμιλητής επεξήτησεν έν μέσθ του χάους των σχετικόν υποθέσεων και θεωριών ν' άνεύρη τον θετικόν πυρήνα τούτων, όστις δεν θέλει ποτέ μεταβληθή όσον και άν αλλάξουν αι σχετικά θεωρία. Έπίσης εξήτησε να φέρη εις άρμονίαν τας κυριαρχούσας σημερον υποθέσεις προς τους άπαράβατους νόμους της άφθαρσίας της ύλης και της ενεργείας.

Η ύλη, ειπε, δεν δύναται ν' άποτελέση έννοιαν αυτάρχη και διακεκομμένην της ενεργείας άν της αφαιρέσωμεν πάσας τας έπ' ατής εκδηλώσεις της ενεργείας, δηλαδή πάσας τας ιδιότητες, άπομένει ό,τι άπομένει από έν τρίγωνόν όταν αφαιρέσωμεν πάσας αυτού τας πλευράς. Έν συνδιασμφ μετά της ενεργείας πάλιν όμοιάζει τον μυθολογικόν κένταυρον, εις

τόν όποιον κάλλιστα διακρίνομεν τον ίππον και τον τοξότην χωρίς να δυνάμεθα να λάβωμεν ούδένα τούτων χωριστά.

Ένα δε μή έλθη εις αντίφασιν προς τους νόμους της άφθαρσίας τό γεγονός ότι εκ της άκτινοβολούσης ύλης (ραδίου κλ.) διαρκώς εκπέμπεται ενεργεια (θερμότης, ηλεκτρισμός κλ.) πρέπει να δεχθώμεν την ύλην ως μίαν μορφήν της ενεργείας.

Όσον άφορά τον αιδέρα, ύπεστήριξεν ότι είνε άναπόφευκτος ή παραδοχή της ύπάρξεως του παντελώς όμως άγνωστου ή φύσις αυτού. Είνε τά άόρατα εκείνα νηματία διά των όποιων μεταδίδεται ή ζωή και ή κίνησις εις τό άπέραντον του κόσμου θεάτρον τούταν ούτε καν ύποπτεύει την ύπαρξιν ό άπειρος θεατής, ό έπιστήμιον όμως γνωρίζει ότι υπάρχουσι άσφαλώς, άδυνατεί όμως να τό διακρίνη και τά διακρίνει απλώς διά του όνόματος αιδήρ». Ο κ. Ζέγγελης κατόπιν όμίλησε περί των άποριών, τας όποιας σχετικώς με τό θέμα αυτό, έγέννησαν αι παρόδοξαι ιδιότητες του ραδίου και των όμοίων αυτφ σωμάτων. Αι κυριώταται τούτων είνε ή άνεύρεσις της άνεξαντλήτου πηγής της ενεργείας, ήτις διαρκώς άκτινοβολείται έξ αυτών, ως και ό λόγος της σταθερότητος ατής. Εις την λύσιν των ζητημάτων τούτων από έτών κατέγινε θεωρητικώς και πειρασματικώς έρευνών, τά δε συμπεράσματα, των μελετών του τούτων έδημοσιεύθησαν συγχρόνως σχεδόν μετά της όμιλίαις του γερμανιστι εις τό «Περιοδικόν της φυσικής Χημείας».

Κατά ταύτα, τά άκτινεργά σώματα δεν άκτινοβολούσι ως σημερον θεωρείται από της σερεως καταστάσεως. Αναπτύσσουιν διαρκώς άπειρώς έλαχίστην ποσότητα άτμών, των όποιων την ύπαρξιν πειρασματικώς ό κ. Ζέγγελης άπέδειξεν. Οι άτμοι ούτοι διαρκώς άποσυντίθενται άπλούστερον καθιστάμενοι μέχρις ου καταλήξουν εις τό τελευταίον στάδιον της άποσυνθέσεως, εις τας διαφόρους εκ του ραδίου κλ. εκπεμπομένας άκτίνες.

Αφου κατόπιν δι' όλίγων έξηρε την μεγάλην σημασίαν της χημείας, άπευθυνόμενος προς τους φοιτητάς, συνέστησεν εις αυτούς την αγάπην προς την έπιστήμην, της όποίας ή φεραπεια παρ' ήμίν δύναται να θεωρηθή και ως ανάγκη έθνική, και ήτις πρέπει να είνε πάντοτε τό ιδεώδες σύμβολον του μέλλοντος της ελληνικής φυλής. Ε.

ΑΠΟ τον «Απόλλωνα» της Σύρου αναδημοσιεύομεν ένα άστειον προικοσύμφωνον, πολύτιμον διοικουμεντό νησιωτικής λαογραφίας.

Εν Σίφω, τή 10 Ιανουαρίον 1766.

Έν διόματι της Αγίας Τριάδος και της κοκίνας Κατές. Προικοσύμφωνον της πρώτης κόρης μας θυγατέρος του Κωνσταντάκη της Σμαράγδας και της μακαρίτισας της γυναικός μου Πιπινάκης. Νά πάρη νόμιμον σύζυγον της τού Ντομηνιγιαννάκην του Κωνσταντή Μονολάκη και της Αρχόντισας Βαρβαρίσας να τον έχη και να τον νέμεται ήμέρα και νύκτα. Έν πρώτοις της δίδομεν από τό φύλλα της καρδιάς μας όλην μας την εύχήν. Δεύτερον 4 εικονίσματα, τό πρώτον σε ξύλον δυνατόν και χονδρόν δύο δάκτυλα και τά 3 σε άχυβάδες, 3 ύποκάμισα τά δύο μικρά και τό ένα μεγάλο, 2 άπομειανά άρτίχλια και όλόγερα, 2 μισοφόρια παστρικά μπουγαδιασμένα, ένα ήμισον ξυγάρι κάλτσας, την άλλην εως του γείνη ό γάμος έχει καιρόν να την πλέξη, 1 φουστάνιν από οργωτό τσίτι, και άλλο από τσακονέτον, 2 μανδύλια του λαδιού και 2 χουμαγιά, 1 φασκιά διά τό καλορίζικον, 1 ζεύγος παπούτσια τό ένα μεγαλότερον, 45 πηχες βραχοζόδονα, 3 τυλιγάδια μίτο 253 1)2 πηχες, και του γαμβρού μία σκούφια άσπη νυκτικιά να φορη βραδιά

παρά βραδιά, 2 ρεάλια, 5 παράδες και 3 άσπρα, 2 τσουνάκια καστρινά με τὰ καπάκια των, 2 ποτήρια της Βενέτσινας, 4 πάτια τὸ ἕνα λιγάκι ραγισμένο, 1 μαστραπά της μακαρίτισσας της Γιαγιάς μου, 1 φλιτζάνη και 1 τζάφρη τὸ ἀμελέτητον, 1 τέτσηρι χωρίς καπάκι, 1 καρτσόφυλον ἀπὸ ξύλον ζωντανόν, 3 βελώνες, 1 λίχον χωματιένιον και ἕναν ἄλλον ἀπὸ καθάριον ντενεκέ μπαγιατισμένον, ἕνα στρώμα μπαλωμένον ἀπὸ φίνον καλαμπόφυλον, 1 κλαδί συκιάς πὲρ τραμοντάνα, μία τζαρόγα (χωράφι) ἴσα με μὴ κλύστρα ἐνὸς γαιδάρον, 2 κότες, 1 πετινόν, 7 αυγά, 1 κόνικον κουκιά 1 μερμιτζέλι σπιτίσια μακαρόνια και ἄν προφθάσωμεν θὰ κάμωμεν ἄλλα τόσα, 2 1/2 λίτρος ἑλαιῖς, 2 δουζίναις σπανιότσους (χάνους), 40 πλεξάναις κρεμίδα και 2 βάζους κάπαρι, νὰ τὰ κάμουν ὅλα θάλασσα, νὰ τρώνε, νὰ πίνουν, νὰ γλεντοῦν ὅλο τὸ ἡμερομηνίον, γαμβρός, νύφη, ὅλο τὸ συμπεθεριό και οἱ πὸ κοντὰ γειτόνοι. Εἰς τὸν γαμβρόν τὴν Κοκώνα Κατὲ με ὅλα της.

Ὁ πενθερός

Κωνσταντῆς της Σμαράγδας

ΕΝΔΙΑΦΕΡΟΝΤΑ πράγματα διὰ τὴν Ἀμερικανικὴν ζωὴν μαθαίνομεν ἀπὸ ἐν ἄρθρον τῆς «Ἀτλαντίδος». Τὸ ἐν Βασινγτόν γραφεῖον τῆς ἀπογραφῆς τῆς χώρας ἐδημοσίευσεν πίνακα ὁ ὁποῖος περιλαμβάνει διαφόρους πληροφορίας ἐπὶ 151 πόλεων τῆς Συμπολιτείας. Αἱ πόλεις αὗται εἶχαν πληθυσμὸν ἄνω τῶν τριάντα χιλιάδων κατὰ τὸ ἔτος 1904. Ἐκ τῶν πληροφοριῶν τούτων ἡ «Ἀτλαντίς» ἀποσπᾷ τὰς κατωτέρω:

Ἡ νέα Ὑόρκη ἔχει τὴν μεγίστην ὄλων τῶν ἄλλων πόλεων ἐπιφάνειαν ἀνερχομένην εἰν 209, 218 Ἀμερικανικὰ στρέμματα, κατόπιν ἔρχεται ἡ Νέα Ὁρλεάνη ἀριθμοῦσα 125, 600 στρέμματα, και τρίτον τὸ Σικάγον ἔχον 114, 932 στρέμματα. Ἡ Χορόκεν τῆς πολιτείας Νέας Ὑερσέης ἔχει τὴν ἐλαχίστην ἐπιφάνειαν, ἦτοι 825 στρέμματα. Αἱ ὀλίκα δαπάναι τῶν 151 πόλεων διὰ τὸ ἔτος τῆς διαχειρίσεως τοῦ 1904 ἀνήρχοντο εἰς 554, 440, 215 δολάρια, ἐκ τῶν ὁποίων αἱ δημοτικαὶ δαπάναι τῆς Νέας Ὑόρκης συνεποσοῦντο εἰς 167, 060, 171 ἦτοι τὰ τρίτα δέκατα τοῦ ὅλου ποσοῦ.

Ὁ ἀποθανὼν Γάλλος κριτικὸς Μάρκελλος Σβρόμπ εἶχεν ἀποκαλέσει τὸν Ἀγγλον συναδέλφον του κ. Edmund Gosse «ἐυρωπαϊὸν κριτικόν» ἐν ἡμέρον πάσης εὐρωπαϊκῆς φιλολογικῆς κινήσεως. Ὁ κ. Gosse ἔχει ἀσχοληθῆ ἀπὸ πολλῶν ἐτῶν μετὰ τὰς Σκανδιναυκὰς φιλολογίας. Εἶνε, καθὼς μαθαίνομεν ἀπὸ τὸν «Γαλάτην Ἑρμῆν» ὁ πρῶτος ποῦ ἀνεκάλυψε τὸν Ἴψεν. Τὸν ἐγνώριζεν ἐνδομύχως, ἀλληλογραφοῦσε μαζί του, ἐσχολίασε τὸ ἔργον του και ἐπιχειρεῖ ἤδη νὰ μᾶς παρουσιάσῃ τὸν μεγάλον συγγραφεῖα εἰς εἰδικὸν περὶ αὐτοῦ βιβλίον. Τὸ ἔργον θὰ εἶνε μεταξὺ τῆς σειρᾶς τῶν «Φιλολογικῶν βίαν», τὴν ὁποίαν ἐκδίδουν οἱ κ. Hodder et Stroughton.

Ὁ Ἀλφρέδος δὲ Βινὺ ὁ μεγαλοφυῆς ποιητῆς τοῦ Ἰβλίου και τοῦ Μωῦση, ὁ πατὴρ τοῦ ῥομαντισμοῦ, ὁ μεριζόμενος τὴν δόξαν αὐτὴν μετὰ τοῦ Λαμαρτίνου, γίνεται ἐσχάτως ἀντικείμενον ἔρευνῶν και μελετῶν ἐνδιελεγκῶν εἰς τὴν Γαλλίαν. Ἐκτὸς τοῦ βιβλίου ποῦ ὁ κ. Seché, ὁ ἐπίμονος μελετητῆς και βιογράφος τοῦ Οὐγκώ, τοῦ Λαμαρτίνου, τοῦ Μυσεῖ και τοῦ Σαιντ Μπέβ τοῦ ἀφιερώνει, πολλὰ ἄλλα βιβλία, μελετῶνται τὸν μεγάλον ποιητὴν και penseur ὑπὸ ταύτην ἡ ἐκείνην τὴν ἔποψιν, ἐξεδόθησαν ἐσχάτως. Ἡ Ἑμμα Σακελλαριδῆ δημοσιεύει τὴν ἀλληλογραφίαν του. Κα-

θὼς ὁ κ. Jean de Gourmont παρατηρεῖ εἰς τὰς ἐπιστολάς αὐτάς, ἐκτὸς τῶν συγγραφικῶν τοῦ Βινὺ προσημάτων θαυμάζομεν και τὴν μεγάλην ἀξίαν τοῦ χαρακτήρος του και τῆς ζωῆς του. «Ὁμιλεῖ, μέσα εἰς τὰς ἐπιστολάς αὐτάς, περισσότερον διὰ τὰς ἰδέας και τὰ συναίσθημά του παρά διὰ τὸν ἑαυτὸν του. Αἰσθάνεται τὸ θάρρος νὰ ὑποφέρῃ ὁ,τι ὀδυνηρόν, εἰς τὴν ζωὴν του, ὄχι ὅμως και νὰ τὸ διηγῆθῃ. Μόνον τὸν ἑαυτὸν του ἐμπιστεύεται και ἀγαπᾷ τὴν μοναξιάν του. Γράφει, και τὸ ἔργον του, ἐνῶ φαίνεται ἀπρόσωπον, εἶνε ἀποτέλεσμα αὐτοαναλύσεων». Ἴδου μία σκέψις του: «Ἡ ζωὴ δὲν ἀξίζει, ἀλήθεια, νὰ τὴν συλλογίζεται κανεὶς ἀκαταπαύτως. Οἱ παρὰ τῆς κοινωνίας εἶνε οἱ παρὰ τῆς κοινωνίας».

Ἐἶχε ἀγαπήσει μετ' ὅλην τὴν καρδίαν, μετ' ἑνὴν συνεχῆ ἀνησυχίαν και τῆς εἶχεν ἀφιερῶσει μερικὰ ἔτη τῆς ζωῆς του, τὴν Μαρίαν Δορβάλ. Δι' αὐτὴν συνθέτει τὰ θεατρικὰ του ἔργα. Ἴδου τὶ γράφει ἑπάνω εἰς ἕν ἀντίτυπον τῆς *Maréchale d' ancre*:

*Si des siècles mon nom perce la nuit obscure
Ce livre, écrit pour vous, sous votre nom vivra.
Ce que le temps présent tout bas déjà murmure,
Quelqu'un, dans l'avenir, tout haut le redira.*

Και αὐτὴ ἡ Μαρία Δορβάλ τὸν ἔκαμε δυστυχῆ. Ἐπιτέλους ἡ ὑπερηφάνειά του ἐξηγγέρθη. Και τὴν ἐγκατέλειπε.

Ἐκτὸς τῶν δύο αὐτῶν βιβλίων ποῦ ἀναφέραμεν ἐξεδόθησαν ἐπίσης διὰ τὸν Βινὺ, τοῦ κ. Marabail: Ἡ ἐπίδρασις τοῦ στρατιωτικοῦ πνεύματος ἐπὶ τοῦ ἔργου τοῦ Βινὺ.

Ἡ σύγχρονος Γαλλικὴ ποιησις ἤμποροῦμεν νὰ ὁμολογήσωμεν εἰς γενναίως, ὅπως ἀνέκαθεν, ἀντικροσωπεύεται. Μαζὶ μετ' ὃν Ἕλληνα Jean Moréas, ὁ Ἕλληνολόγος Ἑρρίκος δὲ Ρενιέ, και ὁ Vielé-Griffin, ὁ δημιουργὸς τοῦ ἐλευθέρου στίχου, βιβλικὸς αὐτὸς τὸ πνεῦμα και τὴν μορφήν, ὁ Francis Jammes ὁ ἐσχάτως προσελπιτισθεὶς εἰς τὸν καθολικισμὸν τοῦ ὁποίου ἦν ποιησὴν οἱ Γάλλοι παραμοιάζουν μετ' ἡν Βιργιλίαν, ὁ μεγαλόστομος δραματιστῆς Βερρεν, Βέλγος αὐτὸς, διὰ νὰ περιορισθῶμεν εἰς τοὺς λυρικοὺς.

Και μετὰ τούτους, οἱ νεηλιδῆδες Léo Larghier, Emile Desprax, Abel Bonnard, ὁ François Porché, ὁ André Spire περὶ τῶν ὁποίων μᾶς ὀμιλεῖ εἰς τὸν «Γαλάτην Ἑρμῆν» ὁ κ. Jean de Gourmont.

Εἰς τὸ ἴδιον ἄρθρον ὁ κ. Γκουρμόν ὀμιλεῖ ὡς ἐξῆς περὶ τοῦ Moréas: «Αἱ Στροφᾶι τοῦ Jean Moréas εἶνε βέβαια μία χρονολογία εἰς τὴν γαλλικὴν ποιησιν. Τὸ βιβλίον αὐτὸ παρουσιάζει τὸ τέρας μᾶς προσωπικῆς ἐξελίξεως, τὴν ἐκβασιν τοῦ ταξιδίου τοῦ *Παρπαθοῦς προσκνητοῦ*, διὰ μ' ἐσοῦτης γαλλικῆς φιλολογίας. Ἀπὸ τὴν τελειότητα αὐτὴν θὰ προέλθῃ μία νέα ποιησις κλασσικῆς ἐμφανίσεως ποῦ θὰ εἶνε ἡ stylisation ὄλων τῶν συμβολιστικῶν προσπαθειῶν».

ΝΕΑΝ ποιητικὴν ὄσλογγὴν ἔγραψε ὁ κ. F. Vielé-Griffin, ὁ ἐκ τῶν δημιουργῶν τοῦ ἐλευθέρου στίχου: «Plus loin». Ἴδου πῶς κρίνει τὸν ποιητὴν ὁ κ. Héctor Kiyar εἰς τὸν Γαλάτην Ἑρμῆν: «Ἦμπορεῖ αἰ ἐπιθυμία και συγκινήσει νὰ ἔχουν ἀλλάξῃ τὴ διάνοιαν ἀπέμεινε ἡ αὐτὴ και τώρα, και τὰ μέσα τῆς ἐκφράσεως δὲν διαφέρουν πολὺ εἰς τὴν «Partenza» και εἰς τὸν «Τερὸν Ἐρωτα» ἀπὸ τὰ μέσα τῆς ἐκφράσεως εἰς τὰς «Χαράς» και εἰς τὴν *Chevauchée d' Yeldis*. Οἱ δύο τρόποι ποῦ ἐπροτίμησεν ὁ κ. F. Vielé-Griffin τοῦ εἶνε πολὺ προσφιλεῖς: τὸ βραγὺ τραγουδῆ ἐνός μᾶλλον συνεσφιγμένου ῥυθμικοῦ σχεδίου και ἀμεσῶ-

τερον καταληπτοῦ και τὰ μικρὰ ποιήματα τὰ οἰκοδομημένα ἐλευθέρως... Ὑπάρχουν εἰς τὸν ποιητὴν αὐτόν, ὁ ὁποῖος πάντοτε ἐπεξήτησε τὴν ἀπλότητα πολλὰ ἐσωτερικὰ ἀντιφάσεις...

Εἰς τὸν «Νέον Ἐλευθέρου Τύπου» τῆς Βιέννης ὁ κ. Otto Hauser ἐκ τῶν προμάχων τοῦ γαλλομανισμοῦ γράφει ὅτι δὴν ἡ ζωὴ τῆς σημερινῆς γαλλικῆς ποιήσεως και φιλολογίας ἐν γένει ὀφείλεται εἰς συγγραφεῖς γερμανικῆς καταγωγῆς:

«Ὁ Μάτεργλιγκ, ὁ Βεραιρέν, ὁ Κάρολος Βὼν Λεμπέργκ ἐγεννήθησαν Φλαμανδοί, ὁ Ἀλβέρτος Σαμαὶν ἦτο Γάλλος Βόρειος κέλιος Φλαμανδὸς ἐκ μητρὸς, και ὁ Βερλαὶν κατάγεται ἀπὸ τὴν Λορραίνην και φέρεται ὄνομα Φλαμανδικόν. Ὁ Ἀλβέρτος Μοκὲλ εἶνε Βαλλῶνος και πιθανόν καταγωγῆς γερμανικῆς, ὁ Γουστάβος Κὰν βραυογερμανός, ὁ Μάρκελλος Σβρόμπ ὡς και τὸ ὄνομά του τὸ φανεροῦναι ἐπίσης, ὁ Στουάρτ Μερὶλλ και ὁ François Vielé-Griffin εἶνε Ἀμερικανοί, ὁ Ἑρρίκος δὲ Ρενιέ εἶνε Γάλλος εὐγενής, και ὅπως ὅλοι οἱ Γάλλοι εὐγενεῖς θὰ ἔχῃ μέσα του γερμανικὸν αἷμα...»

Ὁ κ. Pasquale Gatti δημοσιεύει βιβλίον διὰ τὸ φιλοσοφικὸν σύστημα τοῦ Λεοπάρδη. Καθὼς ἰταλὸς κριτικὸς παρατηρεῖ, τὸ βιβλίον ἔχει ἰδιαιτέρας ἀξίας. Ὁ κ. Gatti θεωρεῖ τὸν πεσσιμισμὸν τοῦ Λεοπάρδη διάφορον τοῦ πεσσιμισμοῦ τοῦ Σαπτεγγάουερ, διότι ὁ Ἰταλὸς ποιητῆς δὲν ἤμπορεσε νὰ δεχθῆ ἀμέσως τὴν παγκόσμιαν τοῦ πόνου ἡγεμονίαν. Πράγματι ὁ πεσσιμισμὸς του εἶνε καθαρὸς ἠθικὸς, δηλαδὴ πηγάζει ἀπὸ τὴν ιστορικὴν παρατήρησιν, ἀπὸ γενικῆς παρατηρήσεως ἐπὶ τῶν σχέσεων πλάσματος πρὸς πλάσμα, ἐνῶ ὁ πεσσιμισμὸς τοῦ Σαπτεγγάουερ εἶνε γενικώτερος, μεταφυσικώτερος.

ΥΠΑΡΧΟΥΝ ἕως τώρα πενήντα παγκόσμια τεχνητὰ γλώσσα: Τὸ βολαπὺν, τὸ μπολὰν, τὸ ἑσπεράντο, κ. ἄ. Ὁ κ. H. Molenaar προτείνει νέαν εἰς τὸν Courier Ευροπείν. Τὴν ὀνομάζει Universal. Ἴδου ἕνα δείγμα τῆς περιέχου αὐτῆς γλώσσης τὸ ὁποῖον, ἐλπίζομεν, εἰς εὐκολία θὰ κατανοήσουν οἱ ἀναγνώσται μας: *Diversitat de lingi es fatal a geni e a progres. Si existere un ling universal, gener human profitere un terz de son vit.*

Ὁ κ. Paul Delil δημοσιεύει εἰς τὸ φιλολογικὸν παράρτημα τοῦ Φιγαρώ τῆς 6 Ὀκτωβρίου ἐντυπώσεις του ἀπὸ τὸ τελευταῖον ταξίδι εἰς τὴν μικρὰν Ἀσίαν. «Ἄνδρες, γυναῖκες, παιδία, πρόκειται περὶ τῶν μικρασιατῶν Ἑλλήνων, ὀμιλοῦν τὴν γλώσσαν τοῦ Ἁγίου Βασιλείου, και αἱ παραφθοραὶ εἶν' ἐλαφρόταται, τόσο ποῦ ἐν αὐτῇ συνηθισμένον ἤμπορεῖ νὰ ἐννοήσῃ».

Εἰς τὸν *Moniteur Ecclésiastique* τῆς Πετρούπολης ὁ καθηγητῆς κ. Σοκολοφ δημοσιεύει μελέτην ὑπὸ τὸν τίτλον ὁ «σύγχρονος Ἑλληνισμός». Ἴδου μερικαὶ γραμμαί: «Τὸ ἑλληνικὸν ἔθνος διερχεται φρικτὴν κρίσιν. Παντοῦ ὅπου εἶνε διασκορπισμένον, παρατηρεῖ κανεὶς καταδιώξεις ἐναντίον του ἀγρίας και κινήματα ἀνησυχητικὰ. Ἡ Ἑλληνικὴ φυλὴ, καταδιωκομένη και πιεζομένη θὰ ἤμπορεῖ νὰ ἐξέλθῃ ἀπὸ τὴν κρίσιν αὐτὴν ὀπλιζομένη μετ' ὄλον τῆς τῶν ἐθνικῶν ἠρωισμῶν».

ΑΠΟ ἕνα ἄρθρον τοῦ κ. Καμίλλου Μωκλιὰ «ὁ Σούμαν και οἱ ποιηταὶ» ἀποσπῶμεν τὰς κατωτέρω γραμμαίς:

«Εἶνε τὸ αἰσθημα τῆς ἀνεξαρτησίας τῆς τεχνικῆς, τῆς καθαρᾶς μουσικῆς, τῆς ἠθικῆς αὐτῆς σημασίας τοῦ Σούμαν, τῆς τοποθετήσεως τῆς ψυχῆς του εἰς ἕνα ὑψηλότερον ἐπίπεδον, ποῦ ἀποτελεῖ τὸ βάθος τῆς Σουμανικῆς λατρείας και δημιουργεῖ εἰς τοὺς διασώτας τοῦ ὄνειροπόλου τοῦ Zwickau, τὴν διακεκριμένην αὐτὴν «κατάστασιν» τῆς κριτικῆς ἐκτιμήσεως και ἀκόμη ἂν ἡ ἐκτίμησις αὐτὴ θὰ ἦτο πληρεστερα διὰ συμφορῶν ἄλλους μᾶλλον αὐτοτελεῖς και περισσότερον προκυσμένους. Αἱ δίκαιαι ἐπιφυλάξεις ἐπὶ τῆς ἀξίας του ὡς ἐνορχηστρωτοῦ, ἡ δραματολογουῦ ἡ κωντραποῦντίστα δὲν θὰ περιορίσουν τὴν μαγικὴν δύναμιν τῶν *lieder* ἐκτελουμένων εἰς τὸ πιάνο μεταξὺ μερικῶν φίλων. Ἐδὼ ὑπάρχουν θαύματα χάριτος και πόνου, ἐδὼ ἀνανεώτεται ἡ ζωγραφικὴ εὐφροσύνη και ἡ ὑποκειμενικὴ μᾶς μεγαλοφυΐας ποῦ ἐταξιδέθησε ὅλας τὰς ἀποχρώσεις τῆς ἀνθρωπίνης συγκινήσεως...»

Ὁ κ. Pirro ἐδημοσίευσεν σπουδαῖον βιβλίον περὶ τοῦ J. S. Bach. Ἴδου τὶ γράφει περὶ αὐτοῦ ὁ γνωστὸς μουσικοκριτικὸς κ. Marnold εἰς τὸν Γαλάτην Ἑρμῆν: «Ὁ κ. Pirro ἐσυμβουλευθῆ ὅλα τὰ καίμενα, τὰ παρῆβαλε, ἐξήλεγξε τὰς πηγὰς και τὰ δοκουμενὰ, ἐδιόρθωσε τὰς πλάνας ἡ συνεπλήρωσε τὰ κενά...» Θεωρεῖ τὸ βιβλίον ἀκόμη ὡς θαυμασίαν βιογραφίαν τοῦ μεγάλου διδασκαλοῦ και ἀψευδῆ δὴγγὸν διαμέσου τῆς ζωῆς και τοῦ ἔργου του... Κ.

ΠΡΟ μηνῶν εἰς μίαν του κριτικὴν ὁ Γερμανὸς καθηγητῆς Τόδε ἔλεγε ὅτι οἱ σημερινοὶ ζωγράφοι τῆς Γερμανίας και προπάντων οἱ Βερολινέζοι, ὅπως ὁ Αἰμπτερμαν και οἱ μαθηταὶ του, παρεβλέπων τὸ γνήσιον πνεῦμα τῆς γερμανικῆς τέχνης και ἠκολούθησαν νέας τάσεις. Εἰς τὴν κριτικὴν αὐτὴν ἐγένετο λόγος και περὶ τοῦ Χάινς Τόμας, ὁ ὁποῖος εἶναι ὑπόδειγμα τοῦ γνησίου γερμανικοῦ πνεύματος εἰς τὴν τέχνην ἠρωτικήν λουπὸν ὁ Χάινς Τόμας διὰ τὸ ζήτημα, και ἡ ἀπάντησις του δὲν εὐχαρίστησε διόλου ἐκείνους οἱ ὁποῖοι θέλουν νὰ θέσουν εἰς τὴν τέχνην ὄρια ἔθνικα.

Ὁ Τόμας λουπὸν ἀναγνωρίζει εἰς τὴν τέχνην χαρακτηριστικὸν και θεωρεῖ τὰς ξένας ἐπιδράσεις ὄχι ὡς κακὸν ἀλλ' ὡς ἀγαθόν. Κατ' αὐτόν ἡ Γαλλία και ἡ Ἀγγλία εἶναι τόσοσιν συγγενεῖς μετ' ἡν Γερμανίαν πνευματικῶς και ὑπὸ ἔποψιν παιδείσεως ὥστε ἡ ἀλληλεπίδρασις εἰς τὴν τέχνην ἀποβαίνει ἀγαθῆ. Χάρις εἰς τὴν Γαλλίαν ἡ Γερμανία ἐγκατέλειπε τὴν κατὰ συνθήκην ζωγραφικὴν. Ὁ Κουρμπέ, ὁ Κορό, ὁ Μιλλὲ ἐβροήθησαν πολὺ τοὺς Γερμανοὺς καλλιτέχνας νὰ διαδόσουν τὴν ἰδέαν ὅτι ἡ ἀληθὴς τέχνη χρησιμεύει πρὸς ἐκδήλωσιν αἰσθημάτων και ὄχι πρὸς ἀπεικόνισιν ἱστορικῶν γεγονότων και παραδόσεως. Ἡ αὐτὴ ἐπίδρασις ἐγένετο και εἰς τὴν Ἀγγλίαν, ὅπου ἀπὸ τῆς ἐποχῆς τῶν μεγάλων Ὁλλανδῶν ζωγράφων παρατηρήθη μία παράδοσις καλλιτεχνικῆ ἐσκεμμένη, ὄλως ἔθνικῆ.

Αἱ διεθνεῖς λουπὸν ἐκθέσεις εἶναι ὀφέλιμοι. Ὁ φελοῦν ὅμως οἱ ξένοι ν' ἀντιπροσωπεύονται ὄχι με σωρείαν ἔργων οἰωνόηποτε ἀλλὰ με ὀλίγα και ἐκλεκτὰ χαρακτηριστικὰ τὴν τέχνην τῶν καλλιτεχνῶν και τὴν τέχνην τῆς χώρας εἰς τὴν ὁποίαν ἀνήκουν.

Πρέπει νὰ γεννηθῇ μεταξὺ τῶν εὐρωπαϊκῶν ἐθνῶν τὸ πνεῦμα τοῦ φιλικῶν και εὐγενεῶν ἀνταγωνισμοῦ. Κάθε ἔθνος θὰ ὀφελῆθῃ ἀπὸ τὸν ἀνταγωνισμὸν αὐ-

τόν καί θά ἐκλείψῃ ἔτσι ἡ περιορισμένη κρίσις ἡ ὁποία ὑπονομεύει τήν καλλιτεχνικήν ζωὴν καί τὸ καλλιτεχνικὸν αἶσθημα. Μ.

ΠΡΟΤΟΜΗ ΤΟΥ ΣΟΛΩΜΟΥ ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

Τῆ πρωτοβουλία τῶν «Παναθηναίων»
— ἀδεία τοῦ Ὑπουργείου —

Ἐκ προηγουμένων εἰσφορῶν	Δρ. 2.084.40
Παναγῆς Λύγουστάτος	> 8.15
Λουκάς Διβάλης	> 6.75
Δ. Διακωστομιάτης	> 6.75
Λάμπρος Βρετὸς	> 6.75
Γεώργιος Παγανῆς	> 2.75
	<hr/>
	Δρ. 2 115.55

Τὸ ἀπαιτούμενον ὄλικὸν ποσὸν εἶναι 3500 περίπου. Ὑπολείπονται περὶ τὰς 1500. Καί τὸ ἐπενθυμιζόμεν εἰς ὄλους. Ὅλοι ἔζησαν καί ζοῦν μὲ τοὺς στίχους τοῦ ὕμνητοῦ τῆς ἐλευθερίας.

Αἱ εἰσφοραὶ στέλλονται εἰς τὰ γραφεῖα τῶν «Παναθηναίων», ὁδὸς Ἀριστοτέλους 35.

ΟΛΙΓΟΣΤΙΧΑ

Ὁ βασιλεὺς Γεώργιος προσεκάλεσεν εἰς τὰς Ἀθήνας τὸν Γάλλον γλύπτην Ροντέν.

Κατὰ τὸν ἐφετεινὸν διαγωνισμὸν τῆς Γλωσσικῆς Ἑταιρίας ἐβραβεύθησαν τὰ «Σιμικτὰ Γλωσσικὰ» ἔργον τοῦ ἀποθανόντος καθηγητοῦ Ι. Πρωτοδίκου καί τὰ «Ἐθνικὰ παρωνύμια παρὰ τοῖς νεωτέροις Ἕλλησι» τοῦ συνεργάτου μας κ. Κ. Σ. Γούναρη.

Εἰς τὸ προσεχὲς τεῦχος θά δημοσιεύσωμεν νέον δημοτικὸν τραγοῦδι τῆς Ρόδου «Οἱ Γρηῆς καὶ ὁ Χάρος» τὸ ὁποῖον μᾶς ἀπέστειλε ὁ φίλος κ. Παῦλος Γνευτὸς.

Ἡ γαλλικὴ κυβέρνησις θά μεταφέρῃ τὴν τέφραν τοῦ Ζολᾶ εἰς τὸ Πάνθεον.

Ἡ κυρία Ζολᾶ θά δημοσιεύῃ τὴν ἀλληλογραφίαν τοῦ συζύγου της. Μερικὰ ἀπὸ τὰ γράμματα αὐτὰ δείχνουν τὸν Ζολᾶ μὲ νέαν ὄψιν, ὅπου δεκαεννέα ἐτῶν φαίνεται εἰς πλήρη ὀριμότητα.

Ὁ κ. Μπρέμ Στόκερ φίλος τοῦ πρὸ ἑνὸς ἔτους ἀποθανόντος ἠθοποιοῦ Ἔρβιν ἐξέδωκε δύο τόμους περὶ τοῦ Ἁγγέλου καλλιτέχνου. Τὸ βιβλίον περιέχει πλείστα ἀνέκδοτα καί ἐνδιαφερόσασ πληροφορίας.

Δύο ἀνδριάντας ἔχει στήσει ἡ Ἀμερικὴ εἰς τὸν Βέρδη. Εἰς τὴν Νέαν Ὑόρκην καί τὴν Φιλαδέλφειαν.

Ἀλληλογραφία. — κ. Α. Σμύρνην. Ὁχι. Μούκιος Σκαϊώλος δὲν εἶναι ὁ κ. Σκίπης. Κακῶς ἐγράφη εἰς τὰς Σμυρναϊκὰς ἐφημερίδας. Ὅσακις ἔγραψε εἰς τὰ «Παναθηναία» ὁ κ. Σκίπης, ἔγραψε χωρὶς ψευδώνυμον.

ΝΕΑΙ ΕΚΔΟΣΕΙΣ

Ἀναγραφή τῶν κατὰ τὸ ἀκαδημαϊκὸν ἔτος 1906-1907 ἀρχῶν τοῦ ἐν Ἀθήναις Ἑθν. Πανεπιστημίου κτλ. Πρωτανσία Ν. Γ. Πολίτου. Ἐν Ἀθήναις τύποις Π. Δ. Σακελλαρίου 1906.

Πανολανοῖται οἱ μεγάλοι ἐχθροὶ τοῦ γένους. Ἀθήναι, 1906 τυπογρ. Παρασκευᾶ Λεῶνη δρ. 3.

Ἰωσήφ ὁ Ἀνδρούσης ὑπὸ Ἰεζεκιήλ Βελανιδιώτου. Ἀθήναι 1906 τυπογρ. Π. Δ. Σακελλαρίου δρ. 1.

Ἡ ὁμολογία Κυρίλλου τοῦ Λουκάρσως ὑπὸ Δημ. Σίμου Ἐπαλάνου. Ἀθήναι 1906 τυπογρ. Π. Δ. Σακελλαρίου.

Ἡπειρώτικα Παραμῦθια ὑπὸ Χ. Χρηστοβασιλή. Ἀθήναι 1906 τυπογρ. Μ. Σαλιβέρου δρ. 2.

Τὸ ἐν Ἑλλάδι κρατοῦν κοινοβουλευτικὸν δικαίον ὑπὸ Ἡλία Δ. Ζέγγελη. Τόμος Β'. Ἀθήναι 1906 τυπογρ. Π. Δ. Σακελλαρίου δρ. 6.

Τὸ ἄλας καὶ ἄλλαί τῆς Ἑλλάδος ὑπὸ Κ. Α. Στασινοπούλου. Σύλλογος πρὸς διάδοσιν ὠφελίμων βιβλίων, δρ. 0.40.

Ὑπερωκεάνεια ταξίδια ὑπὸ Πέτρου Φιλῆ. Ἀθήναι τυπογρ. Κτενά δρ. 2.

Ἀνθρώπινος Μηχανισμὸς μετάφρασμα Ἀλεξάνδρου Παπαδόπουλου. Ἀθήναι 1906.

Die Photographie im Dienste der Geisteswissenschaften von Karl Krumbacher. Leipzig 1906 Druck und Verlag von B. G. Teubner.

Gibt es kein Naturrecht? Inaugural-Dissertation von S. P. Stamulis. Jena Druck von Bernhard Vopelius.

Les hommages divins par Albert Erlande. Poèmes. Paris, E. Sansot & Cie frs. 3.50.